

Tiina Haapapuro

**Turvallisemmin hiusalalla – esiselvitys hiusal-
lan työterveyden, työhyvinvoinnin ja kestävän
kehityksen edistämisestä**

Tradenomi (YAMK)

Tietojenkäsittely ja liiketoi-
mintaosaaminen

Syksy 2022

**KAMK • University
of Applied Sciences**

Tiivistelmä

Tekijä: Haapapuro Tiina

Työn nimi: Turvallisemmin hiusalalla – esiselvitys hiusalan työterveyden, työhyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistämisestä

Tutkintonimike: Tradenomi YAMK, tietojenkäsittely ja liiketoimintaosaaminen

Asiasanat: työhyvinvointi, osaamisen kehittäminen, työterveys, kestävä kehitys, toimintatutkimus

Opinnäytetyön tarkoituksena oli toteuttaa esiselvitys ja tarvekartoitus hiusalan työterveyden, työhyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistämisestä hiusalan yrittäjien näkökulmasta. Toimeksiantajana toimi Suomen Hiusyrittäjät ry. Esiselvityksen lopputuloksien pohjalta toimeksiantaja kehittää koulutuskonseptin hiusalan yrittäjien osaamisen edistämiseksi edellä mainittujen aihealueiden osalta.

Hiusalalla on jo pidemmän aikaa tunnistettu tuki- ja liikuntaelinsairauksien sekä kemiallisten altisteiden aiheuttamat oireilut ja sairaudet. Useilla hiusalan ammattilaisilla on staattisen työn ja / tai kemiallisten aineiden aiheuttamia oireiluja, pahimmillaan jo hyvin varhaisessa vaiheessa työuraa. Kestävään kehitykseen kuuluu ekologisen toiminnan lisäksi yrityksen terveestä yritystoiminnasta huolehtiminen, vastuullinen ja asiakasturvallinen toiminta sekä vastuun ottaminen omasta työkyvystä ja turvallisesta työympäristöstä.

Opinnäytetyön tavoitteena oli eri menetelmin selvittää, miten hiusalan yrittäjien osaamista voidaan kehittää työterveyden, työhyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistämiseksi. Tutkimuskysymyksiksi asetettiin: Mitä tietoa yrityksissä näistä aiheista on ja mistä sitä saadaan? Millainen arvo ja merkityksellisyys tiedolla on? Millaisena tiedonsaanti koetaan ja miten sitä tällä hetkellä osataan hyödyntää omassa työssä?

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena toimintatutkimuksena. Teoriaviitekehys muodostui kirjallisuuskatsauksesta koskien hiusalan tuki- ja liikuntaelinsairauksien, kemiallisten altisteiden ja kestävän kehityksen sekä osaamisen kehittämisen merkityksen teoriasta. Tutkimusaineiston keruu toteutettiin kyselytutkimuksella ja tulevaisuuspyörä-työpajalla. Kyselytutkimus ja vastauksien tulkinta toteutettiin Webropol-ohjelmalla. Tulevaisuuspyörä-työpajassa käytettiin miro.com – alustaa ja tulokset taulukoitiin.

Opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksen ja tutkimusmenetelmien antamien tuloksien pohjalta selvisi, että hiusalan yrittäjät kokevat haasteita riittävän tiedon määrän saannissa ja sen yhdistämisessä käytäntöön. Tuloksien pohjalta nousi esiin neljä tärkeää osa-aluetta, jotka tulisi huomioida hiusalan yrittäjien osaamisen kehittämiseksi: merkityksellisyys kasvattaminen, tiedon saannin ajankohtaisuus ja saavutettavuus, sidosryhmäyhteistyö sekä koulutuskokonaisuuden sisältö ja julkaisukanava.

Abstract

Author: Haapapuro Tiina

Title of the Publication: A preliminary report on the promotion of occupational health, well-being and sustainable development in the hair industry

Degree Title: Master's Degree in Business Information Technology and Business Competence

Keywords: occupational well-being, competence development, occupational health, sustainable development, action research

The purpose of this master's thesis was to carry out a preliminary study and survey on the promotion of occupational health, well-being and sustainable development in the hair industry, from the perspective of hair industry entrepreneurs. The client of the thesis was Finnish Hairdressers Association. Based on the outcome of the preliminary study and survey, the client will develop an education concept to promote the competence of hairdressing entrepreneurs in the subject areas mentioned above.

For a long time, the hair industry has been identifying symptoms and illnesses caused by musculoskeletal disorders and chemical exposures. Many hair professionals have symptoms caused by static work and / or chemical substances at a very early stage of their careers. In addition to ecological operations, sustainable development includes taking care of the company's healthy business operations, responsible and customer-safe operations, and taking responsibility for one's own work ability and a safe working environment.

The aim of the thesis was to use different methods to find out how the competence of hairdressing entrepreneurs can be developed to promote occupational health, well-being at work and sustainable development. What information companies have on these topics and where to get it, what kind of value and relevance the information has, how information is perceived and how it can currently be utilized in one's own work.

This thesis is a qualitative action research. The theoretical framework was formed from literature review regarding the theory of musculoskeletal disorders, chemical exposures and sustainable development in the hair industry, as well as competence development. The research data was carried out through a survey and a future wheel workshop. The survey and the interpretation of the responses were carried out using the Webropol-program. The future wheel-workshop was carried out with miro.com-platform and the results were tabulated.

Based on the literature review of the thesis and the results of the research methods, four important areas emerged that should be taken into account in order to develop the competence of hairdressing entrepreneurs: increasing relevance of occupational health, well-being and sustainable development, topicality and accessibility to information, stakeholder cooperation, and the content and publication channel of the education concept.

Alkusanat

Opinnäytetyö on ollut antoista ja pitkäaikainen kumppani. Ammatillisen kehittymisen lisäksi olen oppinut paljon omasta kyvykkyydestäni. Työn tekeminen on ollut haastavuudestaan huolimatta palkitsevaa. Lämmin ja sydämellinen kiitos perheelleni, läheisilleni, työorganisaatiolleni sekä kanssaopiskelijoilleni sparrauksesta ja tuesta koko opintojeni ajan. Erityiskiitos opinnäytetyön ohjaajalleni Tanja Korhoselle laadukkaasta ja sujuvasta opinnäytetyön ohjauksesta.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Osaamisen kehittäminen osana liiketoiminnan kehittämistä	3
3	Työterveyden, työturvallisuuden ja kestäväen kehityksen lähtökohdat hisusalalla	7
3.1	Yrittäjät hisusalalla	7
3.2	Lainsäädännölliset velvoitteet.....	9
3.2.1	Työturvallisuuslaki.....	10
3.2.2	EU:n kosmetiikka-asetus 1223/2009/EY ja laki kosmeettisista valmisteista 492/2013	11
3.2.3	Euroopan komission asetus kosmeettisista valmisteista esitettävien väittämiä perustelemista koskevien yhteisten kriteerien vahvistamisesta	12
3.2.4	Jätelaki.....	12
3.3	Tuki- ja liikuntaelinsairauksien ja kemiallisen kuormituksen esiintyvyys.....	13
3.3.1	Tuki- ja liikuntaelinsairaudet	15
3.3.2	Kemialliset altisteet	26
3.4	Ekologisuus ja kestävä kehitys	37
4	Tutkimus- ja kehittämismenetelmät	42
4.1	Toimintatutkimus metodologiana.....	42
4.2	Aineistonkeruumenetelmät	44
4.2.1	Kyselytutkimus	44
4.2.2	Tulevaisuuspyörä.....	46
4.3	Projektiorganisaatio toimintatutkimuksessa	48
5	Toimeksiantajan ja toimintatutkimuksen syklien kuvaus.....	50
5.1	Toimeksiantajan kuvaus	50
5.2	Opinnäytetyön syklien kuvaus	52
5.2.1	1. syklin kuvaus.....	52
5.2.2	2. syklin kuvaus.....	55
5.2.3	3. syklin kuvaus.....	56
6	Toimintatutkimuksen syklien toteutus ja tulokset.....	58
6.1	1. syklin toteutus	58
6.1.1	Tulevaisuuspyörä – työpajan toteutus ja tulokset	59
6.1.2	Kirjallisuuskatsauksen toteutus ja tulokset.....	61
6.1.3	1. syklin tuloksien yhteenveto ja jatkokysymykset	65

6.2	2. syklin toteutus	65
6.2.1	Kyselytutkimuksen toteutus.....	65
6.2.2	Kyselytutkimuksen tulokset	67
6.2.3	2. syklin yhteenveto ja jatkokysymykset	83
6.3	3. syklin toteutus	85
7	Pohdinta	91
	Lähteet	94
	Liitteet	

Symboliluettelo

Isotiatsolinoni	Kosmetiikkavalmisteissa käytetty säilöntäaine
Märkätyö	Työvaihe, joissa kädet ovat kosketuksissa veden kanssa
Detergentti	Pintajännitystä alentava aineosa esim. pesuaineissa
Hapetehiusväri	Hiuksen rakenteeseen pysyvästi vaikuttava hiusväri
Suoraväri	Hiuksesta pois huuhtoutuva hiusväri
Persulfaatti	Hiuksen väripigmenttiä vaalentava aineosa, jota käytetään hiusten vaalennustuotteissa
Parafenyleenidiamiinit / para-aminoyhdisteet	Hiusväreissä käytetty hiuksen väriin pysyvästi vaikuttava väripigmentti
Formaldehydi	Säilöntäaineena käytetty kaasuuntuva aineosa. Kosmetiikkatuotteissa voidaan käyttää formaldehydin vapauttajia, jotka hitaasti hajotessaan vapauttavat tuotteesta formaldehydiä. Yleinen allergeeni
Tioglykolaatti	Pelkistävä aineosa, jota käytetään esimerkiksi permanenttikäsittelyissä tekemään hiuksesta muovailtavan (suorasta kihara / kiharasta suora)
Dermatiitti	Ihotulehdus, ihottuma
INCI	Lyhenne The International Nomenclature of Cosmetic Ingredients – nimestä. Tarkoittaa tuotteessa käytettyjen ainesosien listausta

1 Johdanto

Hiusalalla on jo pitkään tunnistettu tuki- ja liikuntaelinsairauksien sekä kemiallisten altisteiden aiheuttamat oireilut ja sairaudet. Oireilujen moninaisuus ja laajuus selviää useista eri tutkimuslähteistä, joita käsitellään tässä opinnäytetyössä. Useilla hiusalan ammattilaisilla on staattisen työn ja / tai kemiallisten aineiden aiheuttamia oireiluja. Osa vaihtaa oireilujen vuoksi kokonaan alaa ilman, että varsinaisia syitä on diagnosoitu. Työkyvyn ja työhyvinvoinnin edistämiseen liittyy vahvasti osaamisen kehittäminen ja edistäminen, joka on tärkeää työelämän toimintakyvyn ylläpitämisessä. Tämä on myös osa kestävästä kehityksestä. Kestävään kehitykseen mielletään usein ekologinen yritystoiminta, mutta siihen kuuluu myös yrityksen terveestä yritystoiminnasta huolehtiminen, jatkuva oppiminen, vastuullinen ja asiakasturvallinen toiminta sekä vastuun ottaminen omasta työkyvystä ja turvallisesta työympäristöstä.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli toteuttaa esiselvitys ja tarvekartoitus hiusalan työterveyden, työhyvinvoinnin ja kestävästä kehityksestä edistämiseksi hiusalan yrittäjien näkökulmasta. Toimeksiantajana toimi Suomen Hiusyrittäjät ry, joka on hiusalan yrittäjien edunvalvontajärjestö. Sen tehtäviin kuuluu myös koko hiusalan edunvalvonta ja toimialan kehittäminen yhdessä viranomaisten sekä yhteistyökumppaneiden kanssa. Suomen Hiusyrittäjät ry vaikuttaa niin valtakunnallisesti kuin kansainvälisesti hiusalan toimintaedellytyksien turvaamiseksi.

Opinnäytetyönä tehtävän esiselvityksen pohjalta toimeksiantajalla on tarkoitus suunnitella työhyvinvointia, työterveyttä ja kestävästä kehityksestä hiusalalla edistävää koulutuskokonaisuus. Toimeksiantaja on hahmotellut aihepiirejä, joita koulutuskokonaisuudessa halutaan huomioida ja joita käsiteltiin myös tässä esiselvityksessä. Näitä ovat mm. kampaajan työkyvyn parantaminen ja pidentäminen, ammattitautien riskin vähentäminen, alan kestävästä kehityksestä ja ekologisuuden lisääminen, hygienian, kosmetiikan ja työsuojelun lainsäädännön kokonaisvaltaisempi ymmärrys sekä asiakas- ja työturvallisuuden kasvattaminen.

Opinnäytetyön tavoitteena oli eri menetelmin selvittää, miten hiusalan yrittäjien osaamista voidaan kehittää työkyvyn parantamiseksi ja pidentämiseksi, kestävästä kehityksestä ja ekologisuuden tehostamiseksi, vähentämään ammattitautien riskiä, hygienian ja työterveyden kokonaisvaltaisemman ymmärryksen kasvattamiseksi sekä hallitsemiseksi. Opinnäytetyössä käsiteltävät aihealueet rajattiin pääsääntöisesti kolmeen osa-alueeseen, joissa yhdistyy toimeksiantajan esittämät aiheet: hiusalan tuki- ja liikuntaelinsairaudet, kemialliset altisteet ja kestävä kehitys.

Opinnäytetyön tutkimusongelmana ja kehittämistehtävänä oli etsiä keinoja hiusalan työterveyden, työhyvinvoinnin ja kestävä kehityksen edistämiseksi. Tutkimuskysymyksiksi asetettiin seuraavat: Mitä tietoa hiusalan yrittäjillä on tuki- ja liikuntaelinsairauksista, kemikaalialtistuksista ja niihin vaikuttavista tekijöistä? Mitä tietoa hiusalan yrittäjillä on kestävästä kehityksestä? Mistä tietoa saadaan, millainen arvo ja merkityksellisyys tiedolla on? Millaisena tiedonsaanti koetaan ja miten sitä tällä hetkellä osataan hyödyntää omassa työssä?

Opinnäytetyö eteni laadullisen toimintatutkimuksen menetelmin, sillä työn tarkoituksena oli saavuttaa käytännön muutos toimintatapoihin osallistaen koulutuksen kohderyhmää jo itse suunnitteluvaiheessa. Tutkimus, toiminta ja muutos limittyvät toisiinsa prosessin aikana. Toimintatutkimuksessa, tutkija on osa tutkittavaa yhteisöä. Tutkijana olin osa tutkittavaa joukkoa, sillä työskentelin opinnäytetyön tekemisen aikaan tutkittavassa yhteisössä.

Tiedonkeruumenetelminä käytettiin kyselytutkimusta sekä tulevaisuuspyörä-työpajaa. Toimintatutkimus yhdistelee niin määrällisiä kuin laadullisia tutkimusmenetelmiä, minkä vuoksi valitut tutkimusmenetelmät soveltuivat hyvin. Tulevaisuuspyörä-työpajan avulla tarkasteltiin koulutuskokonaisuuteen suunniteltuja aiheita omina osatekijöinään, millainen merkitys näillä aiheilla on sekä haettiin ymmärrystä niiden välisiin vaikutuksiin nykyhetkessä ja tulevaisuudessa. Työpajan avulla pyrittiin saamaan tietoon myös niitä osa-alueita, mitä ei ole otettu huomioon ja millä voisi olla merkitystä hiusalan osaamisen kehittämiseksi. Työpajaan osallistui Suomen Hiusyrittäjien hallitus. Opinnäytetyön kyselytutkimus kohdistettiin liike-elämässä oleville hiusalan yrittäjille. Sillä kerättiin tietoa olemassa olevasta tiedosta, tiedon hankintakanavista, kokemuksista tiedon määrän riittävydestä sekä merkityksellisyydestä. Kyselytutkimus laadittiin ja analysoitiin Webropol-ohjelmalla.

Teoriaviitekehys koostuu kirjallisuuskatsauksesta, jossa käsitellään laajasti aiempia tutkimuksia koskien hiusalan tuki- ja liikuntaelinsairauksia sekä kemiallisia altisteita lähtökohtien kartoittamiseksi. Laajalla kirjallisuuskatsauksella haluttiin selvittää myös sitä, mitä tulisi kyselytutkimuksessa ottaa huomioon, mitä on jo tutkittu ja mitä tietoa vielä puuttuu. Lisäksi käsitellään kestävä kehitystä ja sen merkitystä hiusalalla, osaamisen kehittämistä ja sen tärkeyttä työhyvinvoinnin, työterveyden ja kestävä kehityksen edistämässä sekä vaikuttavaa lainsäädäntöä.

Työn tuotoksena on menetelmien kautta saaduista tiedoista koottu raportti Suomen Hiusyrittäjille, jossa käsitellään tutkimuksen tuloksia ja siinä ilmenneitä kehittämiskohtia koulutuskokonaisuuden suunnittelua varten.

2 Osaamisen kehittäminen osana liiketoiminnan kehittämistä

Työelämän muutokset edellyttävät jatkuvaa osaamisen ja itsensä kehittämistä. Nykypäivän liiketoiminnassa ja työurissa elinikäisen oppimisen ajatus on korvannut vanhanaikaisen koulutus- ja työura-ajattelun. Vanhanaikaisessa ajatusmallissa, opiskelu-urakka tehdään ensin, ja siitä siirrytään työelämään, jossa töitä tehdään samassa paikassa aina eläkeikään asti. Nykyaikaisessa ajattelussa, oman ammatillisen osaamisen kehittäminen jatkuu läpi työelämän. Ammattikuntien katoaminen, rakennemuutokset sekä uusien työtoimenkuvien syntyminen edellyttävät jatkuvaa osaamisensa sekä itsensä kehittämistä. Monet alat panostavat itsensä kehittämiseen eri kannusteiden kautta, sillä tämän päivän yritysmaailmassa, osaamisen kehittäminen vaikuttaa merkittävästi yrityksen kilpailukykyyn. Henkilöstön sekä johtoportaan kehittymisen laiminlyönti voi johtaa yrityksen aseman menetykseen ja toiminnan taantumiseen. Yrityksen omat päämäärät ohjaavat osaamisen kehittämistä tukien päämäärien toteutumista. Yksilöille se voi näyttäytyä kannustimena: työntekijä voi vahvistaa omaa työmarkkinakelpoisuuttaan osallistumalla yrityksen kehittämistä edistäviin ohjelmiin. Hän pystyy sitä kautta edistämään myös omiin päämääriin pääsemistään. Oppimismahdollisuuksien lisäksi, osaamisen kehittämiseen liittyy kannustava esimiestyö, yrityksen palautteiden käsittely ja vastaanottaminen, kehittymistä tukeva palkitseminen sekä mahdollisuus työn monipuolistamiseen esimerkiksi työnkierron kautta. (Juutinen 2016, 225.)

Osaamisen kehittäminen vaatii toimintana tietoista suunnittelua, yrityksen arjen johtamista sekä suunnan selkeyttämistä ja seuraamista. Organisaation osaaminen kehittyy parhaiten, kun osaaminen jaetaan ja se muokkaantuu ryhmä- ja tiimityöskentelyn kautta yhteiseksi tieto- ja taitopääomaksi. Osaamista johdettaessa tulee määritellä sekä työ että osaaminen. Osaamisen näkökulma helposti unohtuu perinteisen työn määritelmässä. Perinteisessä määritelmässä, työ nähdään usein palkkatyönä, työnantaja ja yritys määrittelevät työvelvoitteet ja työntekijä saa velvoitteidensa hoitamisesta palkan. Yhteinen, jaettu osaaminen on yrityksen menestyksen kannalta oleellista. Yrityksen toiminnan visio mahdollistuu yhteisen tieto- ja taitopääoman kautta. Tavoitteellisen työn tekeminen edellyttää johtamisen, osaamisen ja työtä tekevän yksilön tahtotilan yhteensopivuutta. (Tuomi & Sumkin 2012.)

Tämän päivän yrityksen merkittävä kilpailukeino on sellaisen ilmapiirin luominen, jossa tuetaan työhyvinvointia ja työssä jaksamista. Työhyvinvointiin vaikuttavat useat tekijät, kuten työn merkityksellisyys, omaan työhön vaikuttaminen, vapaa-ajan ja työn tasapaino, työtoimenkuvan selkeys sekä organisaation arvomaailma. Hyvä työkyky vaikuttaa elämänhallintaan vahvistaen elä-

män kokonaislaatua. Esimerkiksi työllistävissä yrityksissä, henkilöstön työkyvyllä on todettu olevan yhteys yrityksen toimintaan ja menestykseen. Työkyvyttömyyseläkkeiden ja sairaspöissaolujen kustannukset ovat yrityksille suuri kuluerä, kuten myös keskittymiskyvyn ja työmotivaation puutteesta johtuva palveluiden laadun ja tuottavuuden heikentyminen. Esimerkiksi työnantaja sekä työntekijä ovat vastuussa työkyvyn säilymisestä ja elämänlaadun ylläpitämisestä. Työnantajan yritys vastuuseen kuuluu arvioida työkyvyn ylläpitämisen ja tehokkaan palautumisen onnistumista kustannusten hallitsemiseksi sekä yksilön etu huomioiden. (Juutinen 2016, 225.)

Työhyvinvointitoimintaa tulee arvioida koko ajan. Työhyvinvoinnin tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida osana strategiatyötä. Joustava rakenne, tavoitteellinen ilmapiiri, itseään jatkuvasti kehittävä yritys on hyvinvoivan organisaation ja turvallisen toimintaympäristön tunnusmerkkejä. Hyvinvoinnin edistämisen strategiaa on hyödyllistä rakentaa yhdessä työntekijöiden kanssa, sillä se vaikuttaa tavoitteiden saavuttamisen kiinnostavuuteen sekä strategiaan luotujen käsitteiden sisällöllisyyteen. Työhyvinvoinnin kehittämisessä on hyvä huomioida organisaation tavoitteet, jotta henkilöstön hyvinvoinnilla voidaan vaikuttaa myös liiketoiminnallisten tavoitteiden saavuttamiseen. (Manka & Manka 2016, 80-81.)

Keskisuurissa ja suurissa yrityksissä on tavanomaista, että osaamisen kehittäminen on eriytetty esimiesten, osastovastaavien tai henkilöstöosaston hoidettavaksi. Tämä johtaa siihen, että arkityöskentely ja päivittäinen toiminta irrottautuu osaamisen kehittämisestä ja johtamisesta. Keski suurissa ja suurissa yrityksissä tämä on keskeinen haaste osaamisen kehittämisessä. Pienissä ja mikroyrityksissä sekä yksinyrittäjillä osaamisen kehittäminen on useimmiten henkilöstön tai yrittäjän oman kiinnostuksen varassa. Pienissä ja mikroyrityksissä keskeinen haaste onkin arkityöskentelystä irrottautuminen osaamisen kehittäminen käynnistämiseksi. (Tuomi & Sumkin 2012.)

Yrittäjän, oli kyseessä yksityinen elinkeinoharjoittaja tai isomman yrityksen toiminnanjohtaja, tulee kyetä kehittämään yritystään sekä itseään liike-elämän muutoksien vaatimalla tavalla. Muutoksen voi aiheuttaa kasvava alan kilpailu tai muutos toimialalla. Yrityksen kasvu vaatii jatkuvaa toiminnan parantamista ja uuden oppimista. Myös silloin, kun yritys ei varsinaisesti kasvattaisi toimintaansa esimerkiksi laajentamalla palvelukonseptiaan vaan pyrki olemassa olevalla konseptillaan tuottavammaksi. Oppimisen halu on kaikenlaisen kasvun edellytys. Se vaatii yrittäjältä muutosta ja valmistautumista sekä oman toiminnan johtamista. Mikäli johtaminen hoidetaan huonosti, kasvu voi tuottaa ongelmia. Yrittäjällä tulee olla selkeä strategia, visio siitä, mitä hän haluaa yrittämisellään ja yrityksellään saavuttaa. Huonosti hoidettu yrityksen kasvun johtaminen aiheuttaa suurella todennäköisyydellä ongelmia. Improvisointi voi toimia yksityisyrittäjän kohdalla, muttei enää silloin kun tekemisessä on mukana joukko muita. (Väisänen 2019, 208-211.)

Suomen hallitusohjelmassa nostetaan jatkuvan oppimisen tärkeyttä vahvasti esiin. Nykyiseen hallitusohjelmaan sisältyy jatkuvan oppimisen uudistus, jolla vastataan kehittämisen ja uudistamisen osaamisen tarpeeseen elämän ja työuran eri vaiheissa. Uudistuksen linjaukset valmistuivat vuoden 2020 lopussa. Jatkuvan oppimisen uudistuksen visiot ja tavoitteet esitetään kuvassa 1. Lähi-vuosien aikana, noin puoli miljoonaa henkilöä tarvitsee täydennyskoulutusta tai uudelleenkoulu-tusta Suomessa. Haasteena koetaan se, miten eniten koulutusta tarvitsevat saadaan hakeutu-maan koulutuksiin. Koulutuksen puutteellisuus näkyy osaavan työvoiman saatavuuden heikkene-misenä haitaten monia aloja ja yrityksiä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021a; 2021b.)

Osaamisen kehittäminen työuralla

- Tasavertainen mahdollisuus uudistaa osaamistaan ennakoivasti työssä kehittämisen, uralla etenemisen ja työllistymisen mahdollistamiseksi
- Tasa-arvoisuuden lisääntyminen osallistumisessa

Merkityksellisen elämän ja työllistymisen edellyttämät tietotaidot ja osaaminen

- Osaamisen taso ja työllisyysaste nousee
- korkeakoulututkinnon suorittaneiden määrä kasvaa (25-64 vuotiaat)
- pelkästään perusasteen suorittaneiden määrä vähenee (25-64-vuotiaat)

Osaaminen uudistaa työelämää ja työelämä osaamista

- Osaava työvoima tukee hyvinvointia kestäväen kasvun, innovaatioiden ja kilpailukyyn kautta
- Työnantajat saavat osaavaa työvoimaa
- Uuden oppiminen mahdollistuu työyhteisöissä

Kuva 1. Jatkuvan oppimisen uudistuksen visiot ja tavoitteet (mukailten Opetus- ja kulttuuriminis-teriö 2021a; 2021b)

Jotta uusiin osaamistarpeisiin voitaisiin vastata, edellyttää se koulutusjärjestelmältä joustavuutta. Tarvittavaan koulutukseen tulee olla mahdollista päästä työaikana sekä työn ohessa. Uudistuksen linjaukset valmistuivat vuoden 2020 lopussa ja niissä linjataan muun muassa työelämän muunto-, täydennys- ja erikoistumiskoulutuksien lisäämisestä, työelämälähtöisten ja monimuotoisten koulutuskokonaisuuksien kehittämisestä, osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisen kehittä-misestä, muutosturvalla työntekijöiden osaamisen ja työllistymisen parantamisesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut parlamentaarisen jatkuvan oppimisen uudistuksen hankkeen

kaudelle 2019-2023, jolla halutaan vastata läpi elämän jatkuvaan tarpeeseen uudistaa ja kehittää omaa osaamista toteuttaen Suomen hallitusohjelman jatkuvan oppimisen tavoitteita. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021a, 2021b.)

Syksyllä 2021 aloitti toimintansa Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus, johon Valtioneuvosto on asettanut jatkuvan oppimisen ja työllisyyden- neuvoston viisivuotiselle toimikaudelle. Palvelukeskus edistää työikäisten osaamisen kehittämistä sekä osaavan, ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta. Neuvoston jäseninä on muun muassa keskeisiä ministeriöitä ja sen tehtävänä on ohjata ja tukea palvelukeskuksen toimintaa. Palvelukeskus on Opetushallituksen erillisyksikkö, jonka perustamiseen liittyvät lait ovat tulleet voimaan 1.9.2021. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksella on useita tehtäviä: osaamis- ja työvoimatarpeiden analysointi, työikäisille suunnattujen koulutuksien rahoittaminen, neuvonta-, ohjaus- ja tietopalvelujen kehittäminen, sekä alueellisen että muun yhteistyön tukeminen sekä jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuuden kehittämiseen osallistuminen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021c.)

Palvelukeskuksen on tarkoitus täydentää työikäisten nykyisen koulutustarjonnan aukkopaiikkoja. Kansalaisilla, yrityksillä ja muilla työnantajilla on siten mahdollisuus varautua ja sopeutua työelämän muutoksiin. Rahoitus koskee pääsääntöisesti työssä olevia ja työvoiman ulkopuolella olevia henkilöitä. Toiminnassa voidaan edellyttää koulutuksen ja sen tukitoimien kohdistuvat tietyille kohderyhmille kuten esimerkiksi yksinyrittäjät. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021c.) Jatkuvan oppimisen uudistuksen vahvistaminen on osa Suomen kestävän kasvun ohjelmaa. Ohjelman tarkoituksena on vauhdittaa investointeja, kilpailukykyä, osaamistason nostoa sekä innovaatioita, tutkimusta ja kehitystä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021a.)

3 Työterveyden, työturvallisuuden ja kestävän kehityksen lähtökohdat hiusalalla

Työhyvinvointi, työterveys ja vakaasti toimiva yritys on osa kestävästä kehitystä. Kestävällä kehityksellä tarkoitetaan maapallon kantokyvyn rajoissa olevaa ihmisten hyvinvointia. Ihmisten hyvinvointiin vaikuttavien asioiden keskiössä ovat yhteiskunnalliset asiat, kuten koulutus, työ, verkostot ja terveys. Nämä muodostavat hyvinvoinnin sosiaalisen perustan. Kestävään kehitykseen liittyy myös maapallon kantokykyyn liittyvät asiat, kuten luonnon monimuotoisuuden tila, kasvihuonekaasupäästöt, otsonikato ja merien tila. Maapallon kantokyvyn rajat ylittyvät monilta osin ihmisen aiheuttaman ympäristökuormituksen vuoksi. Tällä on merkittävää vaikutusta ihmisten hyvinvointiin. Talous nähdään mahdollistajana kestävän kehityksen ajattelussa. Talous mahdollistaa esimerkiksi palveluiden järjestämisen ja yhteiskunnan toiminnan. Jotta sosiaalinen perusta on mahdollinen, tarvitaan toimivaa taloutta. Kestävässä kehityksessä on tärkeää, että talouden toiminnasta aiheutuvat ympäristöä kuormittavat tekijät minimoidaan, sillä taloudella on luonnonvaroja ja ympäristöä kuormittava vaikutus. Siksi tulee huomioida, miten asioita tuotetaan sekä mitä asioita ihmiset kuluttavat ja ostavat. Kansalaisten perushyvinvoinnilla on merkitys ekologisen kestävyden edistämiseksi. (Kestävä kehitys 2021.)

Jotta ymmärretään hiusalan lähtötilanne, tulee tarkastella olemassa olevaa tietoa työterveyden ja kestävän kehityksen osalta sekä niihin liittyviä velvoitteita.

3.1 Yrittäjät hiusalalla

Tilastokeskuksen mukaan, vuonna 2020 hiusalan yrityksiä oli 9727 kpl (taulukko 1). Yrityksessä voi työskennellä yrittäjä yksin, tai samassa yritystilassa voi olla useampi toiminimiyrittäjä. (Tilastokeskus 2021a.) Työntekijöitä parturi-kampaamoissa vuonna 2020 oli Tilastokeskuksen mukaan 6763 (taulukko 1) (Tilastokeskus 2021b). Hiusala on vahvasti yrittäjä -ja naisvetoinen. Työllistävien työnantajien määrä vähenee koko ajan, sillä työntekijäkustannusten koetaan olevan tänä päivänä suuria. Osa työntekijöistä siirtyy työnantajan yritysjärjestelyiden jälkeen toiminimiyrittäjiksi tai esimerkiksi vaihtavat kokonaan alaa. Tulevaisuudessa hiusalan yrittäjävetoisuus tulee todennäköisesti kasvamaan, sillä palkkatyöpaikkojen määrä vähenee. (Pahkala 3.8.2021.) Osaamisen kehittäminen työhyvinvoinnin ja kestävän kehityksen osalta koskevat siten melkein 10 000 hiusalan yrittäjää.

Taulukko 1. Parturi-kampaamoyritysten sekä parturi-kampaamoiden työntekijöiden määrä vuosina 2017 – 2020 (mukaillen Tilastokeskus 2021a; 2021b)

Tilastokeskuksen Itsensätyöllistäjät 2013-kaksivaiheinen survey-tutkimus käsitteli yrittäjien työmarkkina-asemaa ja työoloja, kasvuhalukkuutta, toimeentuloa ja sosiaaliturvaan liittyvä näkökulmia ja kysymyksiä. Tutkimus koostui laadullisin menetelmin toteutetusta esitutkimuksesta ja tähän pohjaavasta survey-tutkimuksesta. Esitutkimukseen osallistui 11 yrittäjää ja yksi asiantuntija. Haastattelijan johdolla keskusteltiin vapaasti yrittäjyyteen liittyvistä piirteistä, kuten yrittämiseen lähtemisestä, työnteon olosuhteista sekä yrittäjän sosiaaliturvasta. Haastateltavana oli kampaaja, toimittaja, rakennusalan työntekijä, kaksi pienkauppiasta, konsultti, viestintäalan ammattilainen, kielenkääntäjä, tutkija, äänisuunnittelija ja ohjaaja. Esitutkimuksen pohjalta toteutettiin survey-tutkimuslomake, jonka teemoiksi valikoitui polku yrittäjäksi, yrittäjänä toimiminen, työolot, terveys ja työssä jatkaminen sekä sosiaaliturva ja toimeentulo. Otokseen oli työvoimatutkimuksen kautta poimittu 1994 henkilöä. Kaikkia tutkimuksen kannalta tärkeitä kohdehenkilöitä ei oltu tavoitettu. Tutkimuksen kato oli 27 prosenttia. (Pärnänen ja Sutela 2014.)

Tutkimusraportissa kerrotaan, kuinka hyvinvointikeskusteluissa yrittäjien työelämän laatu ja työolot, sekä näiden vaikutukset työssä jaksamiseen ovat jääneet vähemmälle huomiolle, ja jopa huomiotta. Taustalla voi olla ajatus siitä, että työntekijöiden eli palkansaajien työhyvinvoinnin koetaan olevan usein riippuvainen työnantajan toimista ja keskusteluissa halutaan enemmän herättää työnantajia huolehtimaan velvollisuuksistaan työntekijöiden työhyvinvoinnin edistämi-

sessä. Raportissa kerrotaan, kuinka yrittäjänäkökulman puuttuminen yleisestä työkyky- ja työhyvinvointikeskustelusta ei merkitse sitä, että yksinyrittäjän työhyvinvointi olisi merkityksetön. Kuitenkin palkansaajien hyvinvoinnilla ja työkyvyllä, myös yrittäjien työhyvinvoinnin edistämisen koetaan edesauttavan työurien pidentymistä. Yrittäjän hyvinvoinnilla ja terveydentilalla on kansantaloudellista vaikutusta, mutta se myös vaikuttaa siihen, kuinka pitkään yrittäjä ylläpitää yritystoimintaansa. Tällä kerrotaan olevan suora vaikutus työllisyyslukuihin. Raportissa todetaankin, että yrittäjät eivät useimmiten järjestä itselleen työterveyspalveluita, mikä nostaa yrittäjien työhyvinvoinnin, työkyvyn ja terveydentilan huomioimisen merkittävään asemaan. He eivät joko halua tai kykene taloudellisesti työterveyshuoltoa itselleen järjestämään. Sairastuminen on yrittäjälle haastavampaa kuin työntekijälle, sillä yrittäjällä sairaspöissaolo tai muu lyhyt poissaolo näkyy suoraan ansioissa. Yrittäjät myös usein alivakuuttavat itsensä yrittäjän eläkemaksuja maksaessaan, sairastuminen on siten yrittäjälle taloudellinen riski. (Pärnänen ja Sutela 2014.)

3.2 Lainsäädännölliset veloitteet

Menestyksellinen liiketoiminta on osa kestävästä kehitystä. Siinä tulisi huomioida luotettavuus, ammattitaidon arvostus, yhteistoiminnallisuus, eettiset ja ekologiset valinnat. Kestävässä kehitykseen liittyy vahvasti myös yrityksen vastuu turvallisuudesta ja työterveydestä ja hyvinvoinnista (Opetushallitus 2021a.) Oli hiusalan ammattilainen työntekijä tai yrittäjä, on laadukkaan palvelun tuottamisen lisäksi tärkeä hallita keskeisiä kestävässä kehityksen teemoja kuten vastuunottaminen sekä kampaajan itsensä että asiakkaan turvallisuudesta ja työympäristön hyvinvoinnista, tuotteiden ja välineiden sekä suojauksen oikeaoppisesta käytöstä. (Opetushallitus 2021b.)

Fyysistä kuormitusta ja ergonomiaa koskevat keskeiset säännökset määrittellään työturvallisuuslaissa (738/2002). Työnantajan velvollisuutena on huolehtia työntekijöiden työterveyden säilymisestä työpaikalla sekä vähentää tai poistaa fyysisen työskentelyn aiheuttamaa kuormitusta (Työsuojelu 2021). Hiusalalla palveluissa käytettävät sekä kuluttajamyynäin tarkoitetut valmisteet kuuluvat kosmetiikkalainsäädännön alle. Kosmeettisista valmisteista määrätään EU:n kosmetiikkaasetuksella (1223/2009/EY) ja kansallisessa laissa kosmeettisista valmisteista (492/2013.) Valmisteiden ei tule oikein käytettynä vaikuttaa käyttäjät terveyteen haitallisesti kuluttajalle tai hiusalan ammattilaiselle. (Työturvallisuuskeskus 2017.) Hiustuotteiden valmistajien lisäksi hiusalan ammattilaiset ovat vastuussa markkinointiväittämien paikkaansa pitävyydestä. Markkinointiväittämistä asetetaan väittämäasetuksessa eli Euroopan komission asetuksessa kosmeettisista valmisteista esitettävien väittämien perustelemista koskevien yhteisten kriteerien vahvistamisesta.

(655/2013/EU.) Kierrätyksen osalta yritysten tulee eri toimialoilla noudattaa Jätelakia (646/2011) siinä määriteltyjen vaatimusten mukaan. Lainsäädäntö velvoittaa hiusalan ammattilaisia huolehtimaan niin omasta kuin asiakkaan turvallisuudesta ja siten ymmärtämään hiusalan moninaiset vaikutukset työterveyden, työturvallisuuden kuin kestävän kehityksenkin kannalta.

3.2.1 Työturvallisuuslaki

Työnantajana toimivalla hiusalan yrittäjällä on työturvallisuuslain asettama velvoite laatia työsuojelun toimintaohjelma terveellisyyden ja turvallisuuden edistämiseksi sekä työntekijöiden työkyvyn ylläpitämiseksi. Toimintaohjelman tulee kattaa työpaikan työolojen kehittämistarpeet ja työympäristöön liittyvien tekijöiden vaikutukset. (Työturvallisuuslaki 738/2002.) Hyvin laadittu ja etenkin hyvin jalkautettu toimintaohjelma vaikuttaa työyhteisön fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin ja sitä kautta suoraan myös tuottavuuteen ja kustannustehokkuuteen. Työnantajan velvollisuuksia on huolehtia työsuojelusta vastaavan henkilön / henkilöiden riittävästä kouluttamisesta tehtävän suorittamiseksi sekä toimivaltuuksien antamisesta ratkaisujen ja päätösten tekemiseen. (Työsuojelu 2020a.)

Työnantajavelvoitteensa täyttävä työnantaja pyrkii rakentamaan työolosuhteet yrityksessä niin, että niillä voidaan ennalta ehkäistä työtapaturmia, ammattitautien riskejä sekä työympäristön fyysisiä ja henkisiä terveyshaittoja. Työnantaja tulee noudattaa työturvallisuuslakia (738/2002), joka määrittelee työnantajan laajan huolehtimisvelvollisuuden seuraavasti:

"Työnantajan on suunniteltava, valittava, mitoitettava ja toteutettava työolosuhteiden parantamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Tällöin on mahdollisuuksien mukaan noudatettava seuraavia periaatteita:

1) vaara- ja haittatekijöiden syntyminen estetään;

2) vaara- ja haittatekijät poistetaan tai, jos tämä ei ole mahdollista, ne korvataan vähemmän vaarallisilla tai vähemmän haitallisilla;

3) yleisesti vaikuttavat työsuojelutoimenpiteet toteutetaan ennen yksilöllisiä; ja

4) tekniikan ja muiden käytettävissä olevien keinojen kehittyminen otetaan huomioon.

Työnantajan on jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä, työyhteisön tilaa ja työtapojen turvallisuutta. Työnantajan on myös tarkkailtava toteutettujen toimenpiteiden vaikutusta työn turvallisuuden ja terveellisyyteen.

Työnantajan on huolehdittava siitä, että turvallisuutta ja terveellisyyttä koskevat toimenpiteet otetaan huomioon tarpeellisella tavalla työnantajan organisaation kaikkien osien toiminnassa." (Työturvallisuuslaki 738/2002, 2. luku, 8 §.)

Työntekijällä on omat velvollisuutensa terveellisen ja turvallisen työympäristön toteuttamisessa ja kehittämisessä. Työntekijän ja työnantajan tulee tehdä yhteistyötä noudattamalla työpaikalla säädettyjä ohjeita turvallisuuden takaamiseksi. Työntekijällä on velvollisuus huolehtia omalta osaltaan mm. kemiallisten aineiden oikeaoppisesta käytöstä ja käsittelystä, työvälinehuollosta, asiakkaansa ja itsensä suojaamisesta, ilmoittaa turvallisuudessa huomaamistaan vioista ja puutteista, välttää epäasiallista käyttäytymistä sekä ylläpitää liikkeen järjestystä ja siisteyttä. (Työsuoja-
jelu 2020b.)

3.2.2 EU:n kosmetiikka-asetus 1223/2009/EY ja laki kosmeettisista valmisteista 492/2013

Kampaamoissa hiusten käsittelyyn käytettäviä tuotteita säädelään EU:n kosmetiikka-asetuksella (1223/2009/EY). Asetus määrittää muun muassa pakkaus- ja varoitusmerkinnät, tuotteiden turvallisuusarvioinnin, tuotteiden vastuuryitykset sekä miten tuotteet ilmoitetaan Euroopan komission kosmetiikkarekisteriin (CPNP). CPNP:n kautta tuotetiedot ovat valvovien viranomaisten ja myrkytystietokeskusten saatavilla. Kansallinen laki kosmeettisista valmisteista (492/2013) määrittää muun muassa kosmetiikkavalmisteita valvovista viranomaisista ja pakkausmerkintöjen kieli-
vaatimuksista. Lain vaatima kosmetiikkatuotteiden ainesosaluettelo käsittää listauksen ainesosista, jotka merkitään kansainvälisillä kosmetiikan ainesosien INCI-nimillä. Laki velvoittaa myös tarpeellisten käyttöohjeiden ja varoitusten antamista ja seuraamista turvallisen käytön takaamiseksi. (Tukes 2021.) Hiusalan ammattilaisella, niin yrittäjillä kuin työntekijöillä, on velvollisuus perehtyä huolella tuotteiden käyttöohjeisiin sekä varoitusmerkintöihin. Hänen tulee huolehtia niin omasta kuin asiakkaan turvallisuudesta kosmeettisia aineita käsitellessään. (Työturvallisuuskeskus 2017, 6-8.)

3.2.3 Euroopan komission asetus kosmeettisista valmisteista esitettävien väittämien perustelemista koskevien yhteisten kriteerien vahvistamisesta

Markkinointiväittämistä asetetaan väittämäasetuksessa eli Euroopan komission asetuksessa kosmeettisista valmisteista esitettävien väittämien perustelemista koskevien yhteisten kriteerien vahvistamisesta (655/2013/EU). Sen mukaan, kosmeettisten valmisteiden markkinoinnissa käytettävien väittämien pitää olla totuudenmukaisia. Markkinointiväittämissä tuotteisiin ei saa yhdistää sellaisia ominaisuuksia tai vaikutuksia, joita niillä ei oikeasti ole ja esitetyt vaikutukset on myös pystyttävä todistamaan. Kuluttajien lisäksi ammattilaisten tulee pystyä tekemään annettujen tietojen perusteltuja valintoja tuotetta hankkiessaan. Myös ammattilainen on siten velvollinen huolehtimaan myyntitilanteissa käyttämistään myyntilausekkeista, jottei johda kuluttajaa harhaan. Väittämäasetuksen tavoitteena on edistää reilua kaupankäyntiä, parantaa kuluttajasuojaa, toimijoiden tasapuolista asemaa sekä taata kuluttajalle suojaa harhaanjohtavia markkinointiväittämiä vastaan. (Tukes 2021.)

EU-/ETA-alueella tulee kosmetiikan markkinoinnissa noudattaa kuutta kriteeriä: lainmukaisuutta, totuudenmukaisuutta, näyttöön perustuvaa tukea, rehellisyyttä, oikeudenmukaisuutta ja perusteltujen päätösten tekemistä. Markkinointiväittämien tulee antaa selkeä tieto ymmärrettävästi. Hiusalan ammattilainen on osaltaan velvollinen noudattamaan hyvää markkinointikieltä asioidessaan kuluttajan kanssa myyntitilanteissa tai yrityksensä markkinoinnissa. Esimerkiksi, markkinointiväittäjä ei saa antaa harhaanjohtavaa tietoa tuotteen turvallisuudesta. Mikäli kosmeettinen valmiste sisältää yleisesti tunnettuja allergisoivia ainesosia, sitä ei voida markkinoida allergisen käyttöön sopivana tuotteena. (Tukes 2021.)

3.2.4 Jätelaki

Lain tarkoituksena on luonnonvarojen käytön kestävyys ja kiertotalouden edistäminen sekä jätteen haitallisuuden ja niiden määrän vähentäminen. Lisäksi sillä ehkäistään jätteistä ja jätehuollosta ympäristölle ja terveydelle mahdollisesti aiheutuvia vaaroja. Lailla halutaan varmistaa roskaantumisen ehkäisy ja toimiva jätehuolto. Kampaamoissa syntyvä jäte luokitellaan yhdyskuntajätteeksi. (Jätelaki 646/2001, 1 luku, 1 § ja 6§.)

Jätelain (646/2011) 2 luku, 8§:ssä säädetään yleisestä etusijajärjestyksen noudattamisesta. Lain mukaan kaikessa toiminnassa tulee mahdollisuuksien mukaan noudattaa etusijajärjestystä seuraavasti:

”Kaikessa toiminnassa on mahdollisuuksien mukaan noudatettava seuraavaa etusijajärjestystä: Ensisijaisesti on vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta. Jos jätettä kuitenkin syntyy, jätteen haltijan on ensisijaisesti valmistettava jäte uudelleenkäyttöä varten tai toissijaisesti kierrätettävä se. Jos kierrätys ei ole mahdollista, jätteen haltijan on hyödynnettävä jäte muulla tavoin, mukaan lukien hyödyntäminen energiana. Jos hyödyntäminen ei ole mahdollista, jäte on loppukäsiteltävä.” (Jätelaki 646/2011, 2. luku, 8 §.)

”Toiminnanharjoittajan, jonka tuotannossa syntyy jätettä tai joka ammattimaisesti kerää taikka ammatti- tai laitospäivästä käsittelee jätettä, ja 48 §:ssä tarkoitetun tuottajan sekä muun jätteenhuoltoon osallistuvan ammattimaisen toimijan on noudatettava etusijajärjestystä sitovana velvoitteena siten, että saavutetaan kokonaisuutena arvioiden lain tarkoituksen kannalta paras tulos. Arvioinnissa otetaan huomioon tuotteen ja jätteen elinkaaren aikaiset vaikutukset, ympäristönsuojelun varovaisuus- ja huolellisuusperiaate sekä toiminnanharjoittajan tekniset ja taloudelliset edellytykset noudattaa etusijajärjestystä.” (Jätelaki 646/2011, 2. luku, 8 §.)

”Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa 2 momentissa säädetyn velvollisuuden noudattamiseksi tarkempia säännöksiä siitä, mitä 1 momentissa tarkoitettua vaihtoehtoa jätteen käsittelemiseksi 2 momentissa säädettyjen arviointiperusteiden perusteella on noudatettava. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi antaa tarkempia säännöksiä jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiselle, jätteen uudelleenkäytön valmistelulle, kierrätykselle ja muulle hyödyntämiselle asetettavista määrällisistä tavoitteista ja velvoitteista sekä määräajoista tavoitteiden saavuttamiselle ja velvoitteiden täyttämiseksi. Tavoitteet ja velvoitteet voivat olla jätelajeittain erilaisia.” (Jätelaki 646/2011, 2. luku, 8 §.)

3.3 Tuki- ja liikuntaelinsairauksien ja kemiallisen kuormituksen esiintyvyys

Parturi-kampaajilla esiintyy usein räsäyksestä johtuvia vammoja sekä tuki- ja liikuntaelinsairauksia (myöhemmin TULE-sairauksia) ja niiden oireilua. Oireilut ja sairastuminen johtuvat useimmiten väärästä työasennosta, jolloin keho kuormittuu fyysisesti liikaa. Esimerkiksi föönaus on staatinen lihastyö, joka voi aiheuttaa lihaksistoon jännitystiloja. Fyysiseen kuormitukseen vaikuttaa

useat työvaiheet, pitkäaikainen seisominen, selkärangan kierteinen asento, käsivarsien ko-
hoasennot, yhtäjaksoiset nopeat työliikkeet sekä kaularangan eteen taipunut asento. Kuormi-
tusta lisäävät myös palveluammatin haasteet, työhön liittyvät tarkkuusvaatimukset, puutteelli-
nen tai liian kirkas valaistus, työvälineet ja niiden käyttötottumukset sekä taukojen puute. Tehtä-
essä dynaamista lihastyötä, lihas supistuu ja rentoutuu vuoron perään jaksaen työskennellä pit-
käjaksoisesti aineenvaihdunnan ja verenkierron mahdollistuessa lihaspumppauksen kautta. Teh-
täessä staattista lihastyötä, lihas toimii yhtäjaksoisesti supistuneena, ilman lihaspumppausta.
Tämä vaikeuttaa aineenvaihduntaa ja energiantuotantoa vaikuttaen myös lihaksen voimantuot-
toon ja tarkkuutta vaativan työn laadun heikkenemiseen. Myös yksilöllisillä tekijöillä (tiedot, tai-
dot, kokemus, terveys ja motivaatio) on vaikutusta kuormittavuuteen, samoin vapaa-ajan kuor-
mitustekijöillä ja elämäntavoilla. Ergonomisilla työasunnoilla pyritään vähentämään tuki- ja liikun-
taelimistön liiallista rasittumista, millä estetään lihasten ja nivelten rasituskiput sekä kudospuu-
tokset. Suurin osa hiusalan työtehtävistä voidaan tehdä kehoa liikaa kuormittamatta, mikäli työn
aikana siirrytään ja vaihdetaan työskentelypaikkaa tarkoituksenmukaisesti, säädetään työskente-
lykorkeutta sopivaksi, käännetään ja taivutetaan asiakkaan päätä oman työskentelyasennon pa-
rantamiseksi sekä käyttämällä työvälineitä ergonomisesti oikealla otteella. (Työturvallisuuskeskus
2017, 16-17.)

Altistuminen erilaisille kosmeettisille valmisteille ja kemikaaleille aiheuttaa hiusalan ammatti-
tauteja muun muassa työperäisen käsi-ihottumariskin muodossa. Tavallisimpia ammattitauteja
ovat esimerkiksi työperäinen allerginen kosketusihottuma ja työperäinen ärsytyskosketusihot-
tuma. Myös hengitysteiden oireet ovat yleisiä. Oireilu voidaan todeta ammattitaudiksi, mikäli lää-
ketieteellistä tutkimusta varten on käytettävissä riittävästi tietoa työolosuhteista sekä työn kautta
tulevista altistuksista. Työntekijäasemassa olevat kampaajat pääsevät työterveyshuollon kautta
selvittämään oireilujen työperäisyyttä. Esimerkiksi, mikäli työntekijällä ilmenee hengitystieoirei-
lua tai käsi-ihottumaa, hänen tulisi hakeutua työterveys- tai yleislääkärin vastaanotolle, josta lää-
käri harkinnan mukaan lähettää mahdollisiin ja asianmukaisiin jatkotutkimuksiin. (Työturvalli-
suuskeskus 2017, 28.) Hiusalan yrittäjällä työterveyshuolto on omakustanteinen ja yrittäjän
omalla vastuulla.

3.3.1 Tuki- ja liikuntaelinsairaudet

Työterveyslaitoksen Ammattitaudit ja ammattitautiepäilyt 2017 – julkaisuun (2021) on koottu Työperäisten sairauksien rekisteriin (TPSR) kirjatut ammattitautiepäilyt ja todennetut ammattitaudit vuodelta 2017. (Koskela ym. 2021.)

Työperäisten sairauksien rekisteri (TPSR) on Työterveyslaitoksen ylläpitämä rekisteri, joka pohjaa Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annettuun lakiin (L 159/1978 2 a § 2 mom.). Rekisteriä käytetään työstä johtuvien sairauksien ja ammattitautien selvittelyihin, tutkimiseen sekä näiden ehkäisyyn. Lisäksi sitä hyödynnetään diagnosoinnin ja hoidon kehittämisessä. Työterveyslaitoksen oikeus saada tietoja työperäisten sairauksien rekisteriä varten on määritelty laissa, kuten työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettu laki (L 44/2006) ja työtapaturma- ja ammattitautilaki (L 459/2015). TPSR:ään ilmoitetaan kerran vuodessa Tapaturmavakuutuskeskuksen (TVK) ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (MELA) toimesta kaikki uudet todetut ammattitaudit ja niiden epäilyt sekä aiemmin ilmoitettujen epäilyjen hyväksyminen ammattitaudiksi. (Työterveyslaitos 2021d.)

Lisäksi TPSR:llä on työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) säätämänä oikeus saada tietoa lääkärien Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueille ilmoittamista ammattitaukeista sekä niiden epäilyistä. Oikeuteen kuuluu saada tietoa myös työstä johtuneista muista sairaalloisista tiloista. (Työterveyslaitos 2021d.) On huomioitava, että työsuojelun valvonta koskee työntekijäasemassa työskenteleviä henkilöitä, ei yrittäjiä. Lisäksi huomiota kaippaa aiemmin mainittu seikka, että yrittäjät eivät useimmiten järjestä itselleen työterveyspalveluita. He eivät joko halua tai kykene taloudellisesti työterveyshuoltoa itselleen järjestämään. (Pärnänen ja Sutela 2014.)

Vuonna 2017 rekisteriin kirjattiin ammattitauti- tai ammattitautiepäilytapauksia eri aloilta yhteensä 3375. Vahvistettuja ammattitautitapauksia näistä oli 1055. Rekisterin mukaan, vuoteen 2016 verrattuna ammattitauti- ja ammattitautiepäilytapauksien määrä on vähentynyt 17 % ja vahvistettujen määrä on laskenut 29 %. Ammattitaukeja tai niiden epäilyjä kirjattiin 2861 kappaletta (työikäiset 15-24-vuotiaat) mikä tarkoittaa 11,9 tapausta/10 000 työllistä kohden. Vuoteen 2016 verrattuna, työikäisten ammattitautien tai niiden epäilyjen määrä on vähentynyt noin 16 %. Kirjattuja tapauksia työikäisillä on 747 eli 3,1 tapausta/10 000 työllistä kohden. Vahvistettujen ammattitautien osuus työikäisillä oli 26 % (v. 2016 31 %). Lisäksi, noin kolmasosa kaikista vahvistetuista ammattitautitapauksista todetaan vasta henkilön työuran jälkeen. (Koskela ym. 2021.)

Vahvistettujen ammattitautitapausten keski-ikä oli 56 vuotta. Ammattitauteja todettiin työikäisillä eniten 50-54-vuotiaiden, 55-59-vuotiaiden ja 60-64-vuotiaiden ikäryhmissä. Tarkasteltaessa miesten vahvistettuja ammattitautitapauksia, noin puolet todettiin 55-64-vuotiailla. Naisten kohdalla eniten ammattitauteja todettiin 50-54-vuotiailla ja alle 30-vuotiailla 24 %. Miesten vastaava luku alle 30-vuotiailla on vain 8 %. Yleisimmät vahvistetut ammattitaudit työikäisillä olivat meluvamma ja asbestiplakkitauti, mutta seuraavaksi yleisimmät vahvistetut ammattitaudit olivat allerginen kosketusihottuma, ärsytyskosketusihottuma, asbestiplakkitauti ja ammattiastma. Työikäisillä naisilla ärsytyskosketusihottuma oli yleisin vahvistettu ammattitauti, toisena allerginen kosketusihottuma ja kolmantena ammattiastma. Fyysisten ja mekaanisten tekijöiden (esim. epäfysiologiset asennot, toistotyö) aiheuttamia tapauksia oli 10 %. Kasvinviljely, kotieläintalous, riisitalous ja niihin liittyvät palvelut olivat ensimmäisenä työikäisten ammattitautien ja ammattitautiepäilyjen työllisiin suhteutetuissa ilmaantuvuusluvuissa (42,0 tapausta/10 000 työllistä) ja toisena muut henkilökohtaiset palvelut, jotka sisältävät mm. kampaamo- ja kauneudenhoitopalvelut (41,5 tapausta/10 000 työllistä). (Koskela ym. 2021.)

Työikäisten ammattiastmoja ja niiden epäilyjä oli 465 tapausta, joista vahvistettujen ammattiastmojen määrä oli 47. Iso osa todennetuista ammattiastmoista johtuu maataloudesta. Osa johtui muista kemikaaliastmoista ja muutama todennettu ammattiastma kampaamokemikaaleista. Raportissa todetaan vähäisen vahvistettujen ammattiastmojen osuuden ilmoitetuista tapauksista osoittavan aiheuttajien tunnistamisen vaikeutta ja hengitystieoireiden yleisyyttä. (Koskela ym. 2021.)

Työikäisten ammatti-ihotauteja ja -epäilyjä oli 953 tapausta, joista vahvistettujen määrä oli 234 tapausta (31% kaikista työikäisten vahvistetuista ammattitaudeista). Työikäisten vahvistettujen allergisen kosketusihottuman määrä oli 107 (vuonna 2016 141 tapausta). Suurin allergian aiheuttajaryhmä oli epoksikemikaalit ja -tuotteet (21 tapausta; 20%), toisena kumikemikaalit (18 tapausta, 17%). Säilöntäaineallergioita oli yhteensä 19 tapausta, joista säilöntäaineena käytettävästä isotiatsolinonista johtuvia allergioita oli 12 tapausta. Tarkasteltaessa lukumääriä eri toimialoilla, oli toisella sijalla enimmäkseen kampaajista ja kosmetologeista koostuva Muut henkilökohtaiset palvelut – ammattiryhmä. Kun tapausten työvoimaan määrään suhteutettua ilmaantuvuutta tutkittiin eri toimialoilla, ensimmäisenä oli ylivoimaisesti kampaajista ja kosmetologeista koostuva Muut henkilökohtaiset palvelut – ammattiryhmä. Myös ammattittain tarkasteltuna, palvelutyöntekijöillä (mm. kampaajat) ja rakennusalan työntekijöillä tapauksia oli lukumääräisesti eniten. Kampaajat ovat olleet kärkikolmikossa edellisen 12-vuotisperiodinkin aikana. (Koskela ym. 2021.)

Työikäisten vahvistettuja ärsytyskosketusihottumia oli 79 tapausta. Yleisin ärsytyskosketusihottumaa aiheuttava tekijä oli märkätyö eli työvaiheet, joissa ollaan veteen kosketuksissa. Lukumääräisesti tapauksia oli eniten ravitsemistoiminnassa ja terveyspalveluissa, mutta ammattittain tarkasteltuna lukumääräisesti eniten tapauksia oli palvelutyöntekijöillä. Työikäisten rasitussairauksia ja niiden epäilyjä oli 258 tapausta, joista vahvistettuja 95 tapausta. Rasitussairauksien määrä ammattitautisairauksissa on TPSR:n mukaan vähentynyt edellisistä periodeista. Esimerkiksi työikäisten vahvistettujen lateraalista epikondyliittia eli tenniskyynärpäättä oli palvelualoilla neljänneksi eniten. (Koskela ym. 2021.)

Hiusalan ammattilaisten TULE-sairauksia on tutkittu myös kansainvälisesti. Kansainvälisissä tutkimuksissa hiusalan fyysiset kuormitustekijät ovat laajalti tunnistettu ongelma. ergoHair on EU:n rahoittama hanke, jonka tavoitteena oli auttaa kehittämään terveellisempi ja turvallisempi työympäristö kampaamoalalla. Hanke toteutettiin Employment, Social Affairs and Inclusion – osaston rahoituksella kansainvälisenä hankkeena vuosina 2017–2019. Hankkeen tavoitteena oli parantaa työmarkkinaosapuolten valmiuksia Euroopan ja kansallisella tasolla, vahvistaa synergian vaikutuksia, parantaa Euroopan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun tuloksia sekä yleisesti vahvistaa Euroopan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua. Eurooppalaiset työmarkkinaosapuolet halusivat lisätä tietoisuutta allekirjoitetusta eurooppalaisesta hiusalan työterveyttä ja -turvallisuutta koskevasta puitesopimuksesta keskittymällä voimakkaasti alan ergonomiaan ja TULE-sairauksien ehkäisyyn/suojaamiseen. (Uni Global Union Europa 2019.)

ergoHairin lisätavoitteina oli kehittää kohdennettuja suosituksia sekä levitysstrategia hankkeen tulosten ympärille. Tavoitteena oli omaksua osallistava ja kohdennettu lähestymistapa (työntekijät ja työnantajat) TULE-sairauksien ehkäisyyn ja konsensukseen perustuva strategia näiden keventämiseksi kampaamoalalla. Hankkeessa arvioitiin olemassa olevaa tietoa kampaamoiden terveyteen ja työhön liittyvistä riskeistä TULE-sairauksien ehkäisemiseksi. Tuotoksien kautta haluttiin lisätä tietoisuutta riskeistä, jotka johtuvat ergonomisesti huonoista työpisteistä, laitteista, ryhtien tai työn organisoinnista, levittää hyviä käytäntöjä, auttaa rakentamaan konsensusta ja luottamusta. Lisäksi haluttiin vahvistaa yhteisiä toiminta- ja synergiateemoja vahvistamalla kampaamoalan ja tehdasteollisuuden välistä vuoropuhelua laatimalla suosituksia yhdenmukaisista EU:n standardeista ja toimenpiteistä, joilla valmistajat voivat osallistua ammattilaitteiden uudelleensuunnitteluun. (Uni Global Union Europa 2019.)

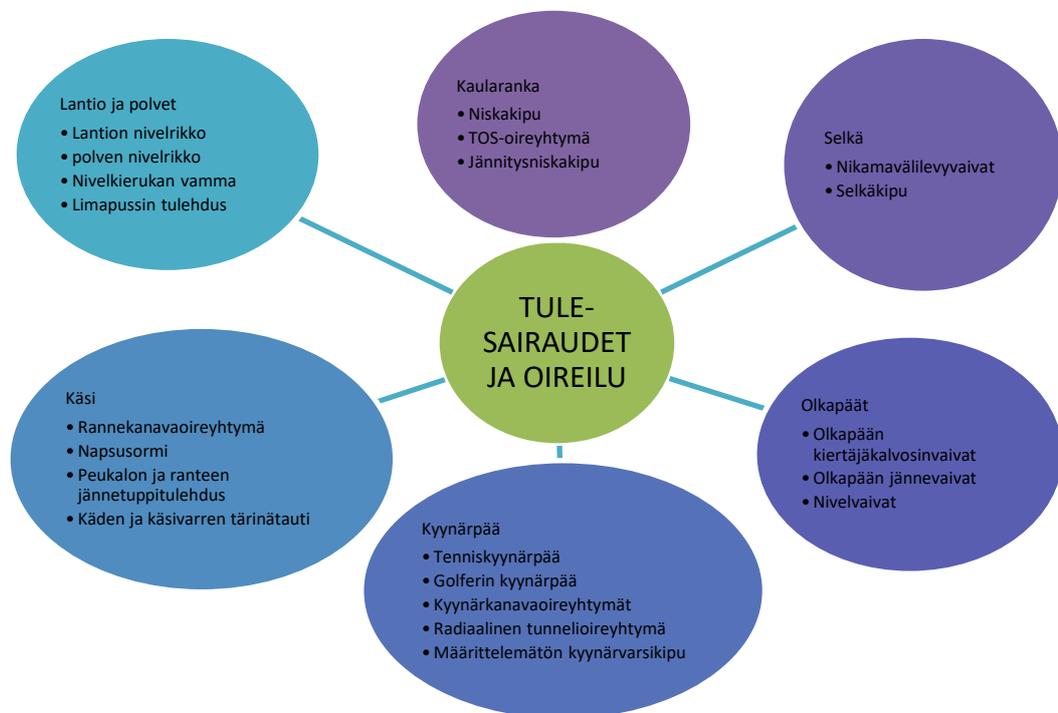
Hanke julkaisi EU-maissa tehdyn tutkimuksen vuoden 2019 lopulla, joka käsitteli hiusalan TULE-sairauksien altistumisriskejä ja ratkaisumalleja riskien minimoimiseen. Tutkimuksessa ilmeni, että

parturi-kampaajan ammatissa on useita fyysistä kuormitusta aiheuttavia tekijöitä. Vartalon toistuva kierto- ja kumartusliike, kumartumista vaativat työvaiheet, staattiset työasennot ja pitkäaikainen seisominen kuormittavat tuki- ja liikuntaelimiä sekä niska-hartiaseutua. Käsivarret ja ranteet ovat eri työvaiheissa epäluonnollisissa asennoissa kuluttaen siten niiden niveliä. Rasitus ei välttämättä tunnu heti, vaan oireilu voi kehittyä työvuosien aikana. Kipuun tottuu ja turtuu, ja pian voidaankin olla tilanteessa, jossa vahinkoa on ehtinyt tapahtua merkittävästi ja työura päättyy ennenaikaisesti sairaseläköitymiseen monimuotoisen kipuilun vuoksi. Hankkeessa pidettiin tärkeänä kohdennetun ja osallistavan lähestymistavan löytämistä sekä kattavan tiedon levittämisstrategian kehittämistä. Kampaajien asenteiden muuttamiseksi ei ole ollut riittävästi objektiivista tietoa saatavilla. Hankkeessa pidettiin tärkeänä myös vuoropuhelua asianomaisten viranomaisten ja sidosryhmien kanssa, kuten yhteistyömahdollisuuksien etsimistä valmistusteollisuuden, oppilaitosten ja muiden asiaankuuluvien toimivaltaisten vakuutuslaitosten kanssa. (Uni Global Union Europa 2019.)

Hankkeessa toteutettiin kolme työpajaa kolmessa EU-maassa. Ensimmäinen työpaja järjestettiin Saksassa (Hampurissa), Ranskassa (Pariisi) ja Belgiassa (Bryssel). Työpajoissa oli mukana kampaamoalan työmarkkinaosapuolten järjestöjä, monialaisia työnantajajärjestöjä ja ammattiliittoja sekä kansallisia viranomaisia ja asiantuntijoita, jotka ovat erikoistuneet kampaamoon ja ergonomiaan liittyviin näkökohtiin. Ensimmäisessä työpajassa toteutettiin kirjallisuuskatsaus työhön liittyvistä riskitekijöistä ja kampaamoiden terveysolosuhteista sekä työhön liittyvistä ergonomisista täytännönpanostrategioista (esim. tieteelliset tutkimukset). Ensimmäisessä työpajassa keskityttiin tutkimuksen nykytilan esittelyyn ja keskusteluun. Lisäksi työpajassa keskityttiin kampaamoalan ergonomiaan, TULE-sairauksien ehkäisyyn työpaikalla, erikoistuneiden asiantuntijoiden mielipiteisiin sekä nykyisten kansallisten ehkäisystrategioiden kartoittamiseen. Työpaja keräsi myös tietoa alan sairauksista, ammattitauoista ja työtapaturmista johtuvista poissaoloista. Toisessa työpajassa keskityttiin aktiiviseen tiedonantoon kampaajille ja asiakkaille aiheutuvista laitteiden/huonekalujen ergonomisia erityisvaatimuksista. Vaatimukset johtuvat ergonomisista tutkimuksista sekä huonekalujen tuottajia ja asustajia koskevista nykyisistä määräyksistä ja standardeista. Tämän vuoropuhelun avulla selvitettiin, täyttävätkö kampaamot/huonekalut uusimmat ergonomiset standardit. Kolmannessa työpajassa keskusteltiin mahdollisista väylistä ja sidosryhmien tunnistamisesta TULE-sairauksien ehkäisyä koskevien kohderyhmäkohtaisten suositusten levittämiseksi. (Uni Global Union Europa 2019.)

Hankkeessa tehdyn kirjallisuuskatsauksen pohjalta toteutettujen tutkimuksen ja työpajojen kautta laadittiin lääketieteellinen viiteasiakirja 'Musculoskeletal Health of Hairdressers – Protec-

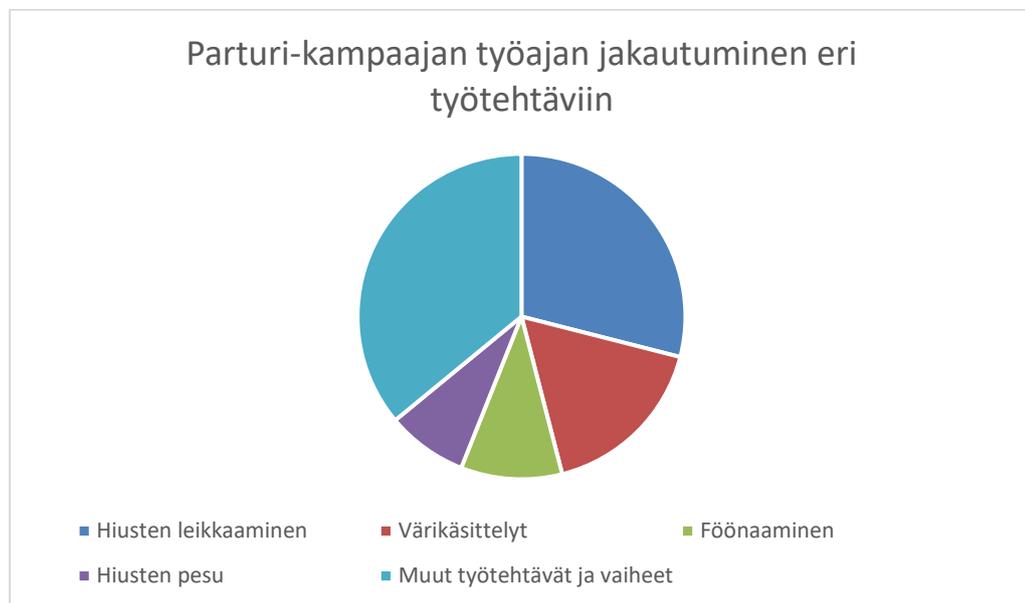
tion of Occupational Health and Safety at Workplace’, jossa luetellaan kriteerit, jotka tulisi ottaa huomioon kehitettäessä terveellistä työympäristöä ergonomisesta näkökulmasta. (Uni Global Union Europa 2019.) Viiteasiakirjassa määritellään termin "tuki- ja liikuntaelimestön häiriöt" kattavan erilaisia rappeumia ja tulehduksellisia vammoja, jotka vaikuttavat tuki- ja liikuntaelinjärjestelmään. Ne vaikuttavat sekä passiivisiin (luut, nivelet) että aktiivisiin (lihakset, jänteet, nivelsiteet, hermosto) rakenteisiin. Nämä häiriöt vaihtelevat lievistä lyhytaikaisista oireista (esim. ylikuormituksesta tai virheellisistä työasunnoista johtuvat jumiutuneet lihakset) peruuttamattomiin kroonisiin sairauksiin (esimerkiksi niveltulehdus) (kuva 2). Tuki- ja liikuntaelimestö vaurioituvat, kun ulkoiset mekaaniset kuormitukset ylittävät kehon yksittäisten rakenteiden suurimman kantavuuskapasiteetin. (Kozak ym. 2019, 10-11.)

Kuva 2. Kampaajilla esiintyvät tuki- ja liikuntaelinsairaudet (mukaillen Kozak ym. 2019, 12)

Kipu on TULE-sairauksien ensisijainen oire. Kipuja on kahdenlaista: akuuttia ja kroonista. Akuutti kipu toimii niin sanotusti biologisena varoituksena, jotta omaan toimintaan kiinnitetään huomiota eikä tuki- ja liikuntaelinjärjestelmä vaurioituisi enempää. Krooninen kipu on siirtynyt tämän pisteen yli ja haitannut henkilön liikuntaelinjärjestelmän käyttöä. Tämä johtaa muun muassa fyysisen toimintakyvyn rajoittumiseen tai elämänlaadun alenemiseen. Tämän seurauksena henkilö on työkyvyttömämpi ja siten yhteiskunnallisesti vähemmän tuottavampi. TULE-sairaudet ovat väestön yleisimpiä sairauksia. (Kozak ym. 2019, 10 – 11.)

Parturi-kampaajat käyttävät keskimäärin 29% työajastaan leikkaamiseen, 17% värikäsittelyihin, 10% föönaamiseen ja 8% hiusten pesuun (taulukko 2). Nämä toiminnot vaativat toistuvaa eteen ja taakse suuntautuvaa tai sivuttaista taivutusta ja selän kiertoa (esimerkiksi asiakkaan hiusten pesu pesualtaassa), pitkäaikaisia jaksoja staattisia asentoja. Liiketoistoja on havaittu kaikissa asiakkaaseen liittyvissä toiminnoissa. Kampaajat viettävät 9–13% kokonaistyöajastaan käsivarret kohotettuina yli 60 asteeseen. Työskentelyä käsivarret kohotettuina olkapään yläpuolelle pidetään merkittävänä riskitekijänä kliinisesti todennetuille olkapääsairauksille tai kroonistuneelle voimakkaalle kivulle. Suhteellisen suuri voimarasitus ja rannekierron yhdistettynä pitkäaikaisiin toistuviin liikeratoihin ja työasentoihin, voivat selittää käsi- ja ranne kivun yleisyyden erityisesti naispuolisilla kampaajilla. (Kozak ym. 2019, 22.)

Taulukko 2. Parturi-kampaajan työajan jakautuminen eri työtehtävien välillä (mukailten Kozak ym. 2019)

Kirjallisuuskatsauksessa löydettiin 186 erilaista dokumenttia, joista 44 täytti laadullisen datasynteesin kelpoisuusehdot yhdistäen hiusalan ja työterveyden. Suurin osa tutkimuksista ja artikkeleista (84 %) oli toteutettu 2000 – luvulla ja tutkimuksista 29 oli toteutettu Euroopan maissa. Suurin osa tutkimuksista oli julkaistu vertaisarvioituissa lehdissä. Yhteensä 19 tutkimuksessa annettiin tietoa TULE-sairauksien esiintyvyydestä vähintään yhdessä kehon kohdassa. Katsauksen tutkimuksessa käsiteltiin myös suomalaisten kampaajien työoloja. Kozakin ym. (2019) mukaan, Leinon ym. (1999) tutkimuksessa käsiteltiin naiskampaajien riskiä jättää ammattinsa terveydellisistä ja muista syistä verrattuna kaupan kassatyöntekijöiden riskitekijöihin. Kampaajilla oli verrattain suurempi riski lopettaa parturi-kampaajan työt ranteen ja kyynärpään toistuvan rasitusvamman

vuoksi ja niska- tai hartiaongelmien vuoksi kuin mitä kassatyöntekijöillä. Parturi-kampaajien terveydelle haitallisimpia tekijöitä olivat toistuvat liikkeet, epäergonomiset työasennot, seisominen, veto, liiketilan sisälämpötila sekä kemikaalit. Kemikaalien määrä on lisääntynyt värikäsittelyiden yleistyessä merkittävästi 2000 – luvulla. Myös erilaiset lisäpalvelut kuten ripsipidennys- ja rakenekynsispalvelut lisäävät ilmatilassa olevien kemikaalien ja höyryjen määrää. (Kozak ym. 2019, 26-28.)

Kozak ym. (2019) mukaan, Nanyan & Charradan (2018) tutkimuksessa tarkasteltiin kampaamoiden korvausvaatimuksien kehittymistä vuosien 2010–2016 välisenä aikana. Pysyvä työkyvyttömyys (ilmaantuvuusluku 2/1 000) ja menetettyjen työpäivien määrä kasvoivat merkittävästi eli 16 prosenttia tutkimusjakson aikana. Yhteensä 666 461 päivää menetettiin työperäisten TULE-sairauksien vuoksi. (Kozak ym. 2019, 26.) Tanskassa toteutettiin kaksi tutkimusta. Kozak ym. (2019) mukaan, Lysdal ym. (2011) tutkivat kampaajien syitä lopettaa työskentely hiusalalla. Suurin syy hiusalalta lähtemiseen oli tuki- ja liikuntaelinkipu (42%), toiseksi yleisin syy oli käsiekseema (23%), muut sairaudet (21%) sekä allergia (18%). Kolmen vuoden seurantalutkimuksen aikana 21,8 prosenttia kampaamokoulutuksessa olevista opiskelijoista oli lopettanut koulutuksen kesken: 70,4% terveysongelmien vuoksi. Yleisimmin ilmoitetut syyt olivat tuki- ja liikuntaelinkipu (47,4 %), toiseksi yleisin ihosairaudet (42,1 %) ja kolmanneksi yleisin syy oli hengitystieoireilut (23,7 %). (Kozak ym. 2019, 26.) Kirjallisuuskatsauksen tutkimuksista ilmeni, että monien kampaajien on lopetettava kampaajan ura melko varhaisessa vaiheessa johtuen TULE-sairauksista. Suurimmat fyysisen kuormittumisen riskit liittyvät hiusten föönaamiseen pyöröharjan kanssa, hiusten leikkaamiseen sekä taukojen puutteeseen:

- Föönaaminen kuormittaa niska-hartiaseutua voimakkaasti, sillä kädet nousevat helposti hartiatasolle. Käsivarren korkeudella on todettu olevan yhteys fyysisen stressiin ja hartiaseudun sairauksiin.
- Hiustenleikkauksessa ranne voi olla pitkiä aikoja epäluonnollisessa asennossa. Tutkimukset, mukaan lukien suorat havainnot tai tekniset mittaukset, luokittelevat tämän toiminnan liittyvän yläraajojen korkeaan TULE-sairauksien riskiin. Yläraajojen lisäksi myös selkärangan ylä- ja alaosat ovat rasituksessa. Muihin työvaiheisiin verrattuna, hiusten leikkaamiseen liittyy suhteellisen pitkiä jaksoja vartalon staattista työskentelyä. Satulatuolin virheellinen käyttö lisää lannerangan epänormaalia suoristusta ja voi aiheuttaa lisää rakenteellista rasitusta. Lisäksi istuessaan työskentelevät kampaajat nostavat käsivartensa korkeammalle kuin seisten työskennellessä.

- Taukojen puute vaikuttaa vartalon fyysiseen stressinsietokykyyn. Kudosvaurioiden todennäköisyys kasvaa biomekaanisen altistuksen tiheyden ja keston mukaan. Taukojen pitäminen voi ehkäistä tai lievittää fyysisestä kuormituksesta aiheutuvia mikrovammoja. (Kozak ym. 2019, 4-5, 26-28, 32-33.)

Iranissa vuonna 2014 julkaistussa tutkimuksessa arvioitiin TULE-sairauksien riskiä sekä niiden esiintyvyyttä naispuolisten kampaajien keskuudessa. Analyysitutkimuksessa TULE-sairauksien riskiä arvioitiin satunnaisotannalla valituilla 172 naispuolisella kampaajalla käyttämällä RAPID Entire Body Assessment (REBA) – menetelmää. Tutkimukseen osallistuneilla tuli olla hiusalan tutkintotodistus. REBA - menetelmä on systemaattinen työkalu, jota käytetään koko kehon postraalisten TULE-sairauksien ja työtehtäviin liittyvien riskien arviointiin. Siinä käytetään laskentataulukkoa (taulukko 3) tarvittavien tai valittujen kehon asentojen, voimakkaiden ponnistuksien, liikkeen tyyppin, lihastoiminnan (staattinen /dynaaminen) ja toiston arvioimiseen.

Pisteytys	Riskitaso	Toimintataso	Toimenpiteet
1	Ei riskiä	0	Ei toimenpiteitä
2-3	Matala riski	1	Voi vaatia toimenpiteitä
4-7	Keskitason riski	2	Vaatii toimenpiteitä
8-10	Korkea riski	3	Vaatii nopeita toimenpiteitä
11-15	Erittäin korkea riski	4	Vaatii toimenpiteitä heti

Taulukko 3. REBA-riskiluokituksen pisteytys, toimintatasot ja toimenpiteiden vaativuus. (mukailen Mahdavi ym. 2014, 140)

Tutkimukseen osallistuneet naispuoliset kampaajat olivat keskimäärin 32 - 36-vuotiaita. Kampaajien työt jaettiin kuuteen luokkaan: kulmien nyppiminen, hiustenleikkaus, meikkaus, hiustenvärjäys, kampaukset ja parranmuotoilu. TULE-sairauksien riskiä (taulukko 4) tutkittiin kussakin kuudessa työtehtävässä käytettävien eri työasentojen osalta, joita oli kaikkiaan 1032. (Mahdavi ym. 2014, 141.)

Työtehtävä	Matala riski		Keskitason riski		Korkea riski		Er. korkea riski	
	Toimintataso 1		Toimintataso 2		Toimintataso 3		Toimintataso 4	
	Työasen- tojen määrä	Työasen- tojen pro- sentuaali- nen määrä	Työasen- tojen määrä	Työasen- tojen pro- sentuaali- nen määrä	Työasen- tojen määrä	Työasen- tojen pro- sentuaali- nen määrä	Työasen- tojen määrä	Työasen- tojen pro- sentuaali- nen määrä
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
<i>Kulmien nyppiminen</i>	8	4,6	79	45,7	82	47,4	3	1,7
<i>Parranmuotoilu</i>	9	5,2	57	33,1	90	52,3	16	9,3
<i>Meikkaus</i>	7	4,1	74	43	83	48,3	8	4,4
<i>Hiustenleikkaus</i>	18	10,5	44	25,6	77	44,8	33	19,2
<i>Kampaukset</i>	4	2,3	49	28,3	64	37	55	31,8
<i>Hiustenvärjäys</i>	7	4,1	52	30,2	79	45,9	34	19,8

Taulukko 4. Frekvensitaulukko riskin jakautumisesta eri työasennoissa eri työvaiheissa (mukail-
len Mahdavi ym. 2014)

Tuki- ja liikuntaelinsairauksien riskit 1032 asennon osalta esitetään kootusti taulukossa 5. Suurin osa tutkittavissa asennoissa luokitellaan keskitason riski (34,4 %) ja korkean riskin asennoiksi (46 %). (Mahdavi ym. 2014, 141.)

Riskitaso	Toimintataso	Työasentojen määrä	Työasentojen määrä %
Ei riskiä	0	0	0
Matala riski	1	53	5,1
Keskitason riski	2	355	34,4
Korkea riski	3	475	46
Erittäin korkea riski	4	149	14,9

Taulukko 5. Tuki- ja liikuntaelinsairauksien riskit 1032 asennon osalta (mukaillen Mahdavi ym.
2014, 141)

Työperäisten TULE-sairauksien esiintyvyyttä tutkittiin kyselylomakkeella. Tulokset osoittivat, että suurella osalla kampaajista on suuri tai erittäin suuri TULE-sairauksien riski. Noin 58,7 % kampaajista koki kipua alaselässä, 52,3 % niskassa, 41,3 % polvissaan ja 20,3 % nilkkaansa. Tutkimuksen tuloksissa oli osoitettavissa myös merkittävä korrelaatio painoindeksin sekä kyynärpäähän, lonkan ja reiden alueiden TULE-sairauksien välillä. Noin 46% 1032 asennon asennosta luokiteltiin toimenpidetasoon 3 (suuri riski) ja noin 14,9% asentoihin luokiteltiin toimenpidetasoksi 4 (erittäin suuri riski), joka edellyttää välitöntä korjaavaa muutosta asennoissa. Analyysi luokitteli noin 34,4% asennoista toimenpidetasoon 2 (keskisuuri riski). Lisäksi tulokset osoittivat merkittävän korrelaation REBA-pistemäärän sekä niska-, ranne-, lonkka – ja reisien tuki- ja liikuntaelinoireiden välillä. Tutkimuksen tulokset osoittivat merkittävän korrelaation painoindeksin sekä lonkan ja reiden TULE-sairauksien välillä. Havainto paljasti merkittävän korrelaation iän ja TULE-sairauksien välillä polvessa, olkapäässä ja kaulassa. Lisäksi tulokset osoittivat merkittävän korrelaation REBA- pistemäärän sekä kaulan, ranteen, lonkan ja reiden TULE-sairauksien välillä. (Mahdavi ym. 2014, 138-144.)

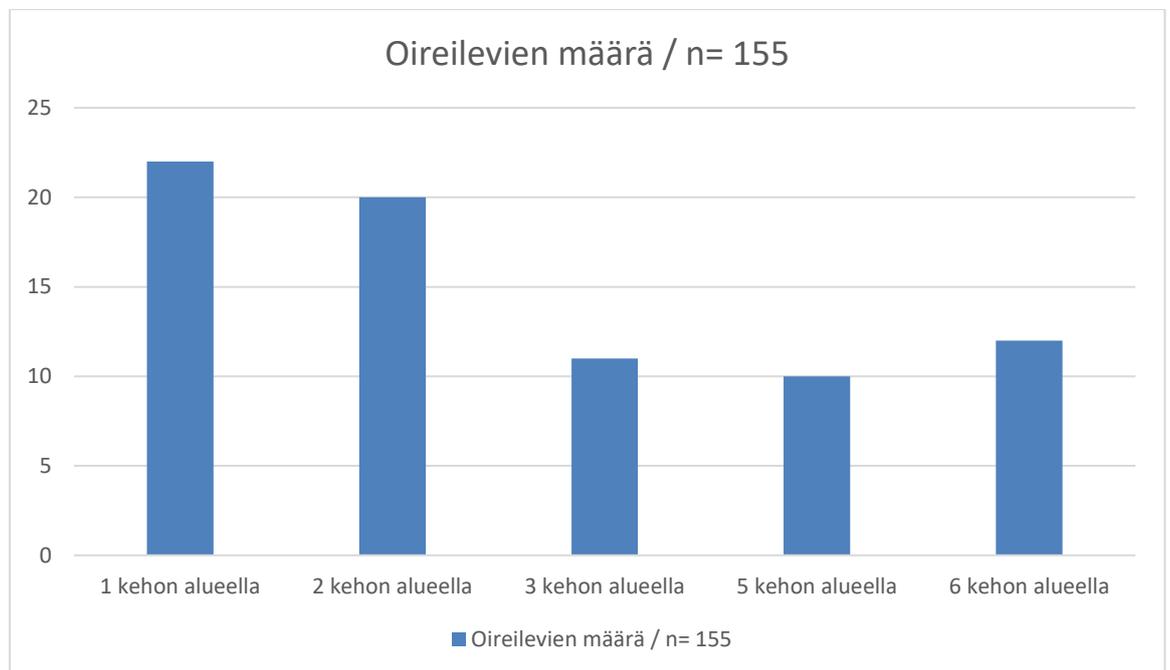
Myös Mussin ja Gouveian (2008) tutkimuksen mukaan, kampaajat altistuvat erilaisille riskitekijöille työpaikallaan, joita ovat kemialliset aineet, fysikaaliset tekijät (melu, lämpötila) ja ergonomiset haasteet (epäasianmukainen asento työn aikana, palvelun laadun vaatimukset, pitkät työtunnit ilman taukoja). Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään työperäisten TULE-sairauksien esiintyvyys kampaamoissa oireraporttien avulla, luonnehtimaan useimmin vaikuttavia anatomisia osia ja tunnistamaan työperäisten TULE-sairauksien riskitekijöitä kampaajien työssä. Brasilian São Paulon kaupungin kahdella eri alueella sijaitsevilla kauneushoitoloissa työskentelevistä kampaajista tehtiin poikkileikkaustutkimus huhtikuusta 2002 helmikuuhun 2004. Tutkimukseen osallistui 220 kampaajaa 71 eri kampaamosta. Kampaajat olivat keskimäärin 37-vuotiaita, joilla oli koulutus ja jotka olivat toimineet kampaajana 1 kuukaudesta 45 vuoteen (mediaani 8 vuotta). (Mussi & Gouveia 2008.)

Tiedot kerättiin koehenkilön itsensä täytettävällä ohjeistetulla kyselylomakkeella, joka koski sosioekonomisia ominaisuuksia, työssäoloaika, suoritettuja työtehtäviä, työoloja (huonekalujen, laitteiden ja työkalujen laatu, ryhti työn aikana, työympäristö, lämpötila, valaistus, melu), työn organisointia (työrytmi ja sen aikarajoittaminen, työpäivä, tauot) ja psykososiaalisia tekijöitä (epämukavuutta tai väsymystä ja tyytyväisyystekijöitä). (Mussi & Gouveia 2008.)

Kysymykset työperäisten TULE-sairauksien havaitsemiseksi mukautettiin Kuoringan, Jonssonin ja Kilbomman kehittämän Pohjoismaisen kyselylomake tuki - ja liikuntaelimistön oireista pohjalta. Tapausten määrittämisessä käytettiin kipu- tai epämukavuusoireita vähintään 6 kuukauden

ajalta, esiintymistiheyttä vähintään kerran kuukaudessa, vähintään yhdessä kehon osassa. Tiedonkeruun päättymisen jälkeen tehtiin ergonomisia analyysejä kampaajien työstä kuuden kyselyyn vastanneen kampaamon osalta, jotka valittiin asiakkaille tarjottavien palvelujen sekä työntekijöiden määrän mukaan. Näiden kuuden kampaamon katsottiin edustavan hyvin alueellisia kampaamoita. Näiden analyysien tuloksia käytettiin datakeskustelussa, jossa pyrittiin ymmärtämään tiettyjä työolojen ja oireraporttien välisiä yhteyksiä. Tutkimuksessa laskettiin kaulan, olkapään, selän, kyynärpäähän/kyynärvarren, käden/ranteen ja sormien työperäisten TULE-sairauksien esiintyvyys ja vastaavasti 95%:n luottamusvälit. Analysoinnissa käytettiin myös Khiin neliöassosiaatio-testejä sekä yksimuuttuja- ja monimuotoisia logistisia regressiomalleja käytettiin analysoimaan työperäisten TULE-sairauksien esiintymisen sekä sosio-demografisten ja ammatillisten ominaisuuksien välistä yhteyttä. (Mussi & Gouveia 2008.)

Kaikkiaan 155 ammattilaista (71 %) täytti työperäiseksi TULE-oireiluksi määritellyt kriteerit vähintään yhdessä kehon osassa seuraavasti: 34 ammattilaisilla (22 %) oli TULE-oireilua yhdessä kehon osassa, 38 (25 %) kahdessa osassa, 31 (20 %) kolmessa osassa, 17 (11 %) osassa, 16 (10 %) viidessä ja 19 (12 %) kuudessa tutkitussa osassa (taulukko 6). Useimmin sairastunut ruumiinosa oli olkapää (mediaani 49%), toiseksi yleisin kaula (mediaani 47%) ja kolmanneksi yleisin selkä (mediaani 39%).

Taulukko 6. Työperäisen TULE-oireilun kriteerit täyttäneiden kampaajien määrä (mukaan Mussi & Gouveia 2008)

Tutkimustuloksissa todetaan, että kampaajilla on paljon TULE-sairauksia, sillä 71 % täytti määritellyt kriteerit. TULE-sairauksien riskitekijöitä ovat epämiellyttävät asennot työskentelyssä, epä-mukavan työasennon tunnistamisen puute sekä pitkäaikainen työhistoria kampaajana. Tulokset ovat myös yhdenmukaisia työperäisiä TULE-sairauksia käsittelevän kirjallisuuden kanssa. Poikkeileikkaustutkimuksen rajoituksista ja tutkimushenkilöiden kliinisen tutkimuksen puuttumisesta huolimatta, tutkimuksesta saatujen oireiden raporttia pidetään hyvänä indikaattorina TULE-sairauksista kampaajien kokemana. (Mussi & Gouveia 2008.)

3.3.2 Kemialliset altisteet

Työterveyslaitoksen mukaan, jopa 70 % hiusalalla työskentelevistä on jossain vaiheessa käsi-ihottumaa, mikä johtuu runsaasta märkätyöstä, kampaamotuotteiden käsittelystä (esim. pesuaineet), hapetehiusvärien raaka-aineista johtuvista ihokosketusallergioista, hiusten pesu- ja muotoiluaineissa olevista säilöntäaineista ja hajusteista sekä permanentti - ja vaalennusaineista. Vesikosketus on yksi merkittävimpiä käsi-ihottumaa aiheuttavia riskitekijöitä. Niin sanotulla märkätyöllä tarkoitetaan niitä työvaiheita, missä kädet ovat märkinä tai kosteina vähintään kaksi tuntia päivässä tai ison osan työajasta. Märkätyötä on mm. käsien toistuva pesu tai ihoa suojaavien tiiviiden suojakäsineiden käyttö suurimman osan työajasta. Pitkäaikainen tai usein toistuva vesikosketus tai ihon kostuminen esimerkiksi tiiviiden suojakäsineiden sisällä johtaa ihon kuivumiseen sekä ihon pintakerroksen läpäisevyyden lisääntymiseen. Tällöin ihoa ärsyttävät ja allergiaa aiheuttavat kemikaalit kulkeutuvat helpommin ihon pintakerroksen läpi mahdollistaen ihon tulehtumisen. (Työterveyslaitos 2021c.)

Shampoot ja nestesaippuat, saippuaa, detergenttejä (pintajännitystä vähentävä aine) tai tensidejä (pesevä aine) sisältävät tuotteet, vaikuttavat ihoa suojaavaan talikerrokseen voiden vaurioittaa ihon sarveiskerrosta. Tämä lisää ihon läpäisevyyttä. Lisäksi ne voivat muuttaa ihon pH:ta. Mikäli pesevien aineosien vaikutus on toistuva tai pitkäaikainen, ihon korjausmekanismi ei pysty palauttamaan iholle niin sanottua normaalitilaa. Ensimmäinen merkki ihon vaurioitumisesta on sen kuivuus, karheus ja joustamattomuus. Ihoa ärsyttäviä hiusalalan kemiallisia tuotteita ovat hiusten pesu- ja muotoiluaineet, permanenttiaineet, vaalennus- ja hapetehiusvärit. Myös föönauksen kuuma ilma sekä hiuksen käsittely rasittaa käsien ihoa. Hiusalalla allerginen käsi-ihottuma johtuu yleisimmin viivästyneestä ihokosketusallergiasta. Tällöin puhutaan allergisesta kosketusekseemasta. Tätä yleisimmin aiheuttaa hiusvärit, pesu- ja muotoiluaineiden säilöntäaineet, hajusteet sekä permanenttiaineet. Viivästynyttä kosketusallergiaa harvinaisempi on välitön allergia. Sitä

voivat aiheuttaa hiusten vaalennusaineiden persulfaatit (hiuksen väripigmenttiä vaalentava ainesosa), hiusten värjäykseen käytettävä henna (*Lawsonia inermis*), luonnonkumikäsineiden luonnonkumiproteiinit, hiustuotteissa käytettävät vehnäproteiinihydrolysaatit ja kestohiusvärien para-aminoyhdisteet ja niiden johdannaiset. Iho-oireiden lisäksi välittömään allergiaan liittyy usein myös nuhaa ja astmaa. Hapetehiusväreissä käytettävät väripigmentit; parafenyleenidiamiinit ja sen sukuiset para-aminoyhdisteitä kuten tolueenidiamiinisulfaatit, ovat tavallisimpia ihokosketusallergeeneja niin kampaajilla kuin kuluttajilla. Hapetehiusväreissä käytettävien eri para-aminoyhdisteiden välillä on myös ristiallergiaa. Säilöntä- ja desinfektioaineet voivat myös aiheuttaa kosketusallergiaa. Merkittäviä ihokosketusallergiaa aiheuttavia säilöntäaineita ovat isotiatsoolinonit: metyylikloori-isotiatsolinoni ja metyyli-isotiatsolinoni sekä useat formaldehydiä vapauttavat säilöntäaineet, kuten DMDM hydantoin. Vaalennusaineiden persulfaatit (ammonium- ja kaliumpersulfaatti) voivat aiheuttaa sekä välitöntä allergiaa että viivästynyttä ihokosketusallergiaa. Permanenttiaineissa käytetyt hiuksen rakenteeseen vaikuttavat tioglykolaatit aiheuttavat viivästynyttä ihokosketusallergiaa – ja ihottumaa. Myös hajusteet ovat merkittäviä viivästynyttä kosketusallergiaa aiheuttavia aineita. Useiden hajustekemikaalien välillä on myös ristiallergiaa. Hajusteisiin liittyy usein myös hengitystieoireita. Myös suojakäsineiden materiaaleille voi herkistyä, kuten kumikemikaaleille ja vinyylimuoville (taulukko 7). (Työterveyslaitos 2021c.)

Käsi-ihottumaa aiheuttavia tekijöitä					
MÄRKÄTYÖ	PESU- JA MUOTOILUOTTEET	HAPETEHIUSVÄRIT	VAALENNUSAIINEET	PERMANENTTIINEET	SÄILÖNTÄAIINEET
<ul style="list-style-type: none"> • Merkittävin riskitekijä käsi-ihottumalle • Kädet märkinä tai kosteina vähintään 2 tuntia päivässä / toistuvaa käsienspesua / ihoa suojaavien tiiviiden suojahanskojen käyttö suurimman osan työajasta • MUUT TEKIJÄT <ul style="list-style-type: none"> • luonnonkumihanskojen luonnonkumiproteiinit • Vinyylikumihanskat • henna (<i>Lawsonia inermis</i>) • Desinfektioaineet 	<ul style="list-style-type: none"> • Ihoa suojaavaan talikerrokseen ja sarveiskerrokseen vaikuttavat tuotteet ja raaka-aineet • saippua ja detergentit/tensidit - > kuivattava ja ihoa vaurioittava vaikutus • Allerginen kosketusekseema • säilöntäaineet • hajusteet- > voi tulla myös hengitystieoireita, astmaa ja nuhaa • vehnäproteiinihydrolysaatit 	<ul style="list-style-type: none"> • Allerginen kosketusekseema tai välitön allergia • hapetehiusvärien väripigmentit -> mm. parafenyleenidiamiinit, para-aminoyhdisteet (esim. tolueenidiamiinisulfaatit) • para-aminoyhdisteiden välinen ristiallergia • resorsinoli • Voi tulla myös hengitystieoireita, astmaa ja nuhaa 	<ul style="list-style-type: none"> • allerginen kosketusekseema tai välitön allergia • persulfaatit (ammonium- ja kaliumpersulfaatti) • Voi ilmetä myös hengitystieoireita, nuhaa tai astmaa 	<ul style="list-style-type: none"> • Allerginen kosketusekseema tai välitön allergia • tioglykolaatit • Voi ilmetä myös hengitystieoireita ja nuhaa 	<ul style="list-style-type: none"> • allerginen kosketusekseema tai välitön allergia • isotiatsoolinonit -> metyylikloori-isotiatsolinoni, metyyli-isotiatsolinoni • formaldehydiä vapauttavat - > mm. DMDM hydantoin • Voi ilmetä myös hengitystieoireita ja nuhaa

Taulukko 7. Yleisimpiä käsi-ihottumaa aiheuttavia kampaamokemikaaleja

Työterveyslaitoksen ohjeistuksen mukaan, vedenpitäviä ja tiiviitä suojakäsineitä tulisi käyttää aina kemikaaleja käsiteltäessä sekä kaikessa märkätyössä. Kemikaaleja ovat muun muassa värjäys-, vaalennus- ja permanenttiaineet, hiusmuotoilutuotteet, pesu- ja hoitoaineet, ripsi- ja kulmaväriaineet. Märkätyössä käsineen tulisi olla riittävän pitkävärtinen, jotta vesiroiskeet ja niiden valuminen hanskan sisään voitaisiin estää. Kemikaaleilta suojaavien käsineiden tulee olla CE-merkittyjä ja kemikaalisuojakäsineiksi hyväksytyjä. Tutkimustietoa on vielä vähän siitä, miten kertakäyttökäsineet läpäisevät hiusalan kemiallisia aineita. Ongelmallisimmiksi aineiksi koetaan hiusväriaineet, sillä ne voivat imeytyä käsineisiin altistaen kampaajan. Vinyylhanskoissa on todettu tutkimuksen mukaan heikompi suoja hiusvärejä vastaan kuin luonnonkumi-, nitrilikumi- tai polyeteenimuovikäsineissä. Vaikka suojakäsine suojaa kemiallisilta aineilta ja altistumiselta, myös itse käsineen materiaali voi aiheuttaa allergiaa ja käsi-ihottumaa. Esimerkiksi synteettisestä kumista tai luonnonkumista valmistettujen käsineiden on todettu aiheuttavan viivästynyttä ihokosketusallergiaa, jonka aiheuttaa materiaalien sisältämät vulkanisaation kiihdyttimet eli kumikemikaalit. Kumikemikaali-allergia on myös yksi yleisimpiä iho-kosketusallergioita. Kiihdytinvapaita nitrilikumikäsineitä suositellaan käytettäväksi suojakäsineinä hiusväriaineiden käsittelyyn. Vastavärjätyjen hiusten leikkaaminen altistaa kampaajaa väriaineille, mikäli vastavärjättyä hiusta käsitellään ilman suojakäsineitä. Kampaamokemikaalien käsittelyyn tarkoitetut suojakäsineet tulee olla kertakäyttöisiä, jotka hävitetään käytön jälkeen. Käsineitä ei saa käyttää uudelleen esimerkiksi nurinpäin käännettynä. Rikkoutunut käsine tulee vaihtaa ehjään välittömästi ennen työn jatkamista. Käsineet tulisi riisua ilman likaantuneeseen ulkopintaan koskemista ja pudotettava kannelliseen, polkimella aukeavaan jäteastiaan. (Työterveyslaitos 2021a.)

Leinon (2001) väitöskirjassa käsitellään hiusalan iho- ja hengitystiesairauksien epidemiologiaa. Suurimmat terveysongelmat hiusalalla voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen: tuki- ja liikuntaelinten oireilut, ylä- ja alahengitystieoireilut sekä iho-oireilut kuten käsi-dermatiitti. Suomen ammatitautirekisteriin rekisteröidään vuosittain 30–50 kampaajaa, joilla todetaan hengitystiesairaus. Parturi-kampaajat kärsivät työssään hajustekuormituksesta, vedosta, toistuvista liikeradoista, huonosta työasentojen ergonomiasta, kemikaaleista ja liiketilän lämpötilasta. Iho- ja hengityselinsairaudet voivat heikentää kampaajien työkykyä ja johtaa pysyvään työkyvyttömyyteen. Leino (2001) käsittelee viittä epidemiologista tutkimusta, joissa keskityttiin kampaamoiden työoloihin ja kampaajien terveydentilaan, ihon ja hengitystieoireiden ja -sairauksien esiintyvyyteen, ilmaantuvuuteen ja riskiin kampaajilla sekä ammatista poistumisen riskiin ja syihin. Työympäristön fyysisiä olosuhteita ja kemikaaleja mitattiin 20 kampaamossa. Kampaajien terveyttä selvitettiin kyselytutkimuksella. Satunnaisotoksena toteutettuun tutkimukseen osallistui pääkaupunkiseudulla

työskenteleviä 15–54-vuotiaita kampaajia sekä naispuolisia myyjiä. Tutkimuksessa tutkittiin ammattitauteja kampaajilta, joilla oli työperäisiä iho- tai hengitystieoireita. Myyjät toimivat tutkimuksessa vertailuryhmänä. Persulfaattien, tioglykolaattien, orgaanisten liuottimien ja ammoniakin huippupitoisuudet olivat kampaajien hengitys – eli työskentelyalueella 6 kertaa suuremmat kuin muualla kampaamossa. Valkaisuaineet, hiusvärät, permanenttiaineet ja aerosolisuihkeet aiheuttivat kampaajissa epämukavuutta ja huonovointisuutta erityisesti pienemmissä salongeissa, joissa oli heikompi ilmanvaihto. Kampaajilla oli kroonisen keuhkoputkentulehduksen esiintyvyyden noin 5-kertainen ja nuhan sekä silmäoireiden esiintyvyyden noin 1,5-kertainen vertailuryhmään verrattuna. Kroonisen keuhkoputkentulehduksen suhteellinen riski kaksinkertaistui kampaajilla (Leino 2001, 4-5; 13-14; 58-69.)

Vuonna 1995, kampaajista 10 prosentilla oli astma, mikä oli kaksinkertainen määrä verrattuna astman yleisyyteen Suomen väestössä ja samanlainen kuin muissa suuririskisissä työpaikoissa. Myös astman esiintyvyyden ja suhteellisen riskin sairastua astmaan lisääntyivät kampaajilla 15 vuoden seurannassa. Kampaamoaltistuksesta johtuva astman osuus oli 41%. Ammattitautien esiintyvyyden oli dermatiitin osalta 2,8 %, nuhan 1,7 % ja astman 0,8 %. Aiemmin diagnosoidut atooppiset sairaudet lisäsivät työperäisten iho- ja hengityselinten sairauksien riskiä kolminkertaisesti. 90% hengityselinsairauksista ja 30% käsi-dermatiittitapauksista johtui ammonium persulfaatista. Muita aiheuttajia olivat märkätyö, p-Phenylenediamine (PPDA) ja luonnonkumi (NRL). Riski herkistyä ihmisen hilseelle (8,6%) ja Pityrosporum ovale -hiivasienelle (12,1%) oli kampaajilla korkeampi verrattuna ammatillisesti altistumattomiin referensseihin (0,3% ihmisen hilseellä ja 3,5% P. O -hiivasienelle). (Leino 2001, 5.)

Vuoden seuranta-aikana kolmannes ammattitautiksi diagnosoiduista kampaajista joutui vaihtamaan ammattiaan. 15 vuoden seurannassa atooppiset sairaudet lisäsivät kampaajan työn lopettamisen riskiä 20 prosentilla. Suurin riski ammatin vaihtamiseen oli kampaajilla, jotka kärsivät astmasta (3,5 kertaa suurempi kuin referensseillä), käsi-dermatiitista (2,7 kertaa suurempi), ranteen tai tenniksen kyynärpään rasisvammasta sekä niska- tai hartiahäiriöistä (1,7 kertaa suurempi). (Leino 2001, 5.)

Laiho (2020) on tutkinut miten hiusalan ammattilaiset suojautuvat eri työvaiheissa ja palveluissa käytettäviltä kemiallisilta aineilta ja onko koulutautumisella vaikutusta suojautumiseen ja työperäisen oireilun ehkäisyyn. Tutkimuksessa kartoitettiin hiusalan ammattilaisten suojahanskojen käyttöä kemiallisilta aineilta suojautumiseen sekä selvitettiin heidän asenteitaan ja motivaatiotekijöitään suojautumiseen liittyen. Tutkimuksessa toteutettiin hiusalan ammattilaisille suunnattu kyselytutkimus, havainnointi, koulutus ja teemahaastattelu. Kyselytutkimukseen vastasi

704 eri hiusalalan toimijaa. Kysymyksiä avulla selvitettiin muun muassa sitä, missä työvaiheissa hanskoja käytetään, syitä hanskojen käyttöön tai käyttämättömyyteen. Vastaajista 87,6 % kertoi käyttävänsä aina suojakäsineitä hiusvärin levityksessä, 65,5 % raidoitusaineen poispesussa ja 63,1 % hiusvärien poispesussa. Noin puolet käyttivät suojakäsineitä aina raidoittaessaan hiuksia, permanenttiaineen levitys – ja huuhteluvaiheessa sekä permanentin kiinnitysvaiheessa. Vain 27,1 % vastaajista piti suojahanskoja käsissään sekoittaessaan hiusvärejä värikuopissa ennen varsinaista levitysvaihetta. Pienemmissä työvaiheissa suojahanskojen aktiivinen käyttö oli todella vähäistä, vaikka näissä työvaiheissa hanskojen käyttöä suositellaan (hiustenpesu 4,7 %, ripsien ja kumiin värjäys 4 %, parranajo 3 % ja värjäyksen jälkeen märkien hiuksien leikkaaminen 1,3 %). Yleisin syy suojakäsineiden käyttämättömyyteen oli niiden käytön hankaluus (62,5 %), toiseksi yleisin tietämättömyys siitä miksi niitä tulisi käyttää (32,7 %) (Laiho 2020, 35-36; 50-52; 77.)

Yleisin syy suojakäsineiden käyttöön oli ihon siistinä pysyminen ja värjäytymien ehkäisy (89 %). Vastaajista 74 % minimoi suojakäsineiden käytöllä ihottumariskin, 67 % pelkäsi terveysvaikutuksia, mikäli suojahanskoja ei käytä. Vastaajista 53 % ehkäisi käytöllä käsien kuivumista ja 45 % tottumuksesta. Tutkimuksessa selvitettiin myös värien sekoittamiseen tarkoitettujen vetokaappien ja ilman kemikaalien poistamiseen tarkoitettujen kohdepoistokupujen käyttöä. Vastaajista 12 %:lla oli liiketilassaan kohdepoistot ja vetokaappi, 2 % suunnitteli näiden hankintaa ja 85 % vastasi, ettei kohdepoistoja eikä vetokaappia ole laitettu liiketilaan. Muutamalla vastaajalla oli pelkkä vetokaappi, mutta ei kohdepoistoja asiakaspaikoilla. Muutamalla oli vain erillinen ilmanpuhdistin. (Laiho 2020, 55.)

Tutkimuksessa selvitettiin myös kyselyyn vastanneiden kokemia työperäisiä oireiluja. Vaihtoehtoina oli yhdeksän oiretta, joista osa luokitellaan ammattitautiksi ja osa muutoin työperäistä oireilua. Yleisin työstä johtuvaksi koettu oireilu oli niska-hartiaseudun oireilu (82 % vastaajista), toisena käsien kuivuminen tai kutina (76 %), ranteiden, käsivarsien tai olkapään oireilu (56%). Lisäksi koettiin yskää tai hengenhädistystä (24 %), äänen käheytymistä (27 %), nenän limakalvojen ärsytysoireita (38%) ja nuhaoireita (36%). Osa vastaajista ei kokenut mitään työhön liittyvää ihon tai hengityselinten oireilua, paitsi käsien kuivumista tai kutinaa (15%). (Laiho 2020, 55.)

Suojakäsineiden käyttöä selvitettiin myös havainnoinnin kautta, johon osallistui 20 parturi-kampaajaa 12 yrityksestä. Tutkimukseen osallistuneet olivat työskennelleet alalla 1-25 vuotta. Havainnoinnissa tarkkailtiin suojakäsineiden käyttöä vaalennusaineen ja hiusvärimassan sekoitusvaiheessa, hiusten pesussa, hiusten raidoittamisessa, värin levityksessä, värin - ja raitojen poispesussa, märkien hiusten leikkaamisessa värjäyksen jälkeen sekä ripsien ja kulmien kesto- ja värjäyksessä. Työvaiheista saatiin havaintoja 76 kappaletta. Havainnoinnin tuloksissa ilmeni, että kukaan

ei käyttänyt suojahanskoja leikatessa hiuksia värjäämisen jälkeen. Suurin osa hiustenpesuista sekä värien poispesusta tehtiin ilman suojahanskoja (79 % havainnoista). Myös sekoitusvaiheet tehtiin enimmäkseen ilman suojahanskoja (64 %). Eniten suojahanskoja käytettiin vaalennusaineen poispesuvaiheessa. (Laiho 2020, 61-62.)

Tutkimuksen aikana toteutettiin myös koulutus ”Ammattitautien ehkäisy”. Osallistujat suorittivat aluksi alkutestauksen aiheeseen liittyen, jolla kartoitettiin lähtötilanne asian tietämyksen suhteen. Tämän jälkeen he saivat opiskella itsenäisesti koulutusmateriaalin, joka käsitteli kaikkia yleisimpiä altisteita, jotka ovat hiusalalla työperäisen oireilun taustalla. Koulutusmateriaalin opiskelun jälkeen, osallistujien tuli suorittaa lopputestaus. Lopputestauksen kysymykset olivat samat kuin alkutestauksessa. Koulutuksen tarkoituksena oli selvittää, miten tulosten pistemäärä muuttuu itseopiskelun myötä. Koulutukseen ilmoittautui 70, joista alkutestauksen suoritti 48 ammattilaista. Lopputestauksen suoritti 22 ammattilaista. Koulutusmateriaalissa esiteltiin hiusalalan ammattilaisten työperäisen oireilun taustalla olevat yleisimmät altisteet. Lopputestaukseen osallistuneiden kampaajien vastauksista ilmeni, että osa ei tiennyt hiusvärien aiheuttamasta nuhaoireilusta, mutta vaalennusaineiden tuottamat riskitekijät olivat enimmäkseen tuttua. (Laiho 2020, 64-67.)

Koulutuksen jälkeen toteutettiin vielä teemahaastattelu, johon osallistujat valittiin koulutukseen osallistuneiden joukosta. Haastattelun tavoitteena oli selvittää ammattilaisten käsityksiä hiusalalan suojautumisesta sekä kemiallisista altistajista. Haastatteluun osallistui viisi henkilöä (työvuosia takana 7 – 45 vuotta), joista neljä oli kokenut työperäistä oireilua. Heistä kolmen oireita oli tutkittu jossain vaiheessa työuraa ammattitautiepäilynä, joista kaksi ei ollut saanut ammattitautidiagnosia ja yhden osalta tutkimukset olivat haastattelutilanteessa vielä kesken. Yksi vastaajista ei ollut halunnut selvittää astman yhteyttä työhön, koska halusi jatkaa hiusalalan töitä. Haastateltavat kokivat, että hiusalalla vallitseva kulttuuri korostaa enemmänkin asiakkaan turvallisuutta ja altistumista, ei ammattilaisen omaa työterveyttä ja turvallisuutta. He esimerkiksi kokivat tutkimuksessa järjestetyn koulutuksen raskasluonteisena ja tylsänä. Koulutuksessa tuli lukea kampaamotuotteiden aineosaluetteloita, mikä koettiin raskaana. Vastaajat eivät uskoneet ammattilaisten lukevan kemiallisten tuotteiden ohjeita, mukaan lukien turvallisuusohjeet, huolellisesti. Mahdollisesta työperäisestä oireilusta huolimatta, ammattilaisilla oli halu jatkaa omassa työssään. Osa vastaajista jatkoi työtään lääkkeiden avulla, osa turvallisempien työtapojen avulla. Hiusalalan ammattilaisten vahva sitoutuminen omaan työhönsä terveyden uhalla sisältää riskin. Lisäksi haastattelussa tuli ilmi, että vastaajat tiesivät paljon kollegoita, jotka olivat joutuneet vaihtamaan työperäisen oireilun vuoksi kokonaan alaa. (Laiho 2020, 73-77.)

Tutkimuksesta selvisi, että hiusalalla käytetään selkeästi vähemmän suojahanskoja kuin mitä Työterveyslaitoksen antamissa ohjeissa on suositeltu. Työperäisen oireilun todettiin olevan hiusalalan ammattilaisten keskuudessa hyvin yleistä. Tutkimuksessa myös ilmeni, että suojainten käyttöön ei vaikuta tämänhetkinen täydennys- ja lisäkoulutus. Lisäksi tutkimus osoitti, että tilastot ovat todellista sairastavuutta pienemmät, koska kyselyn perusteella vain 15 % vastaajista ei ollut kokenut työperäistä oireilua iholla tai hengitysteissä, mikäli oireiluksi ei lasketa esimerkiksi käsien kuivumista ja kutinaa. Mikäli lievätkin oireet huomioidaan, vain kaksi prosenttia kyselyyn vastanneista ammattilaisista ei ollut kokenut mitään työperäistä oireilua. (Laiho 2020, 77-80.)

Tanskassa on julkaistu vuonna 2013 laaja tutkimus, jossa tutkittiin hajusteisiin liittyvien oireiden esiintyvyyttä ja vakavuutta Tanskan kampaamoissa verrattuna muuhun väestöön. Lisäksi tavoitteena oli kuvata entisiä parturi-kampaajia, jotka ovat vakavasti kemiallisesti intoleransseja hajustetuotteille tuotteille suhteessa sukupuoleen, ikään sekä terveyteen ja työhön liittyviin syihin kampaajan ammatin jättämisessä. Tutkimuksen perusjoukko koostui kaikista Tanskan julkisista ammattikouluista vuosina 1985 ja 2007 valmistuneista kampaajista (n = 7840) ja satunnaisotoksesta Tanskan väestöstä (n = 6000). Molemmat tutkimusryhmät saivat postikyselyn hajustetuotteiden hengittämisen oireista ja niiden aiheuttamia seurauksia esimerkiksi työolojen tai liikkumisen suhteen. Kaikki entiset kampaajat vastasivat myös lisäkysymyksiin terveyteen ja työhön liittyvistä syistä lopettaessaan kampaajana työskentelemisen. Kampaamo voidaan pitää korkean riskin ammattina, johon liittyy päivittäinen moninkertainen altistuminen ilmassa leviävälle kemikaalille johtuen hiusväreistä, permanenttiaineista, hiusten vaalennusaineista ja hajustetuotteista, joiden kerrotaan olevan yksi yleisimmistä moninkertainen kemikaaliherkkyysoireiden aiheuttajista. Naiset ilmoittavat kemiallisesta herkistymisestä useammin tehden kampaamoammattista merkityksellisen ammatin sairauden tutkimisessa. Tutkimuksen tavoitteena oli 1) tutkia hajusteisiin liittyvien oireiden esiintyvyyttä ja vakavuutta kampaamoissa verrattuna väestöön ja 2) kuvata entisiä kampaajia, jotka ovat vakavasti kemikaaliherkkiä hajustetuotteille sukupuoleen, ikään ja terveyteen - ja työhön liittyen suhteessa kampaajana työskentelyn lopettamisen syihin. (Thi Dao Tran ym. 2013.)

Tutkimukseen osallistuneiden vastausprosentti oli 68% (n = 5324). Tutkimusraportissa käytettiin vain niiden vastaajien vastauksia, jotka ilmoittivat toimineensa kampaajana antaen siten otoksen 22–69-vuotiaista koulutetuista kampaajista (n = 5239). Kampaajia verrattiin satunnaisotannalla otettuun otokseen, jossa oli 18–69-vuotiaita tanskalaisia (n = 6000), joille lähetettiin postikysely maalisi- ja huhtikuussa 2006. Vastausprosentti oli 71%. Kampaamojoukon osalta kyselyyn liittyi

alustava kysymys siitä, johtuivatko oireet hajustetuotteiden hengittämisestä. Lisäksi esitettiin kysymyksiä oireiden paikallistumisesta ja luonteesta seuraavin luokituksin: ylähengitystiet (mukaan lukien silmien, nenän, suun tai kurkun oireet), alahengitystiet (mukaan lukien keuhko-oireet), päänsärky, tai muut keskushermosto-oireet (mukaan lukien uupumus). Lisäksi esitettiin kysymyksiä oireiden mahdollisista vaikutuksista heidän omaan käyttäytymiseen. Lopuksi kaikkia entisiä kampaajia pyydettiin ilmoittamaan, olivatko erilaiset terveysongelmat (käsieksäema, astma, allergia, tuki- ja liikuntaelämistön kipu tai muut sairaudet), raskaus tai heidän työolonsa saaneet heidät lopettamaan kampaajana työskentelemisen. (Thi Dao Tran ym. 2013.)

Kyselytutkimuksen kysymykseen "Kokenut hajusteisiin liittyviä oireita" on vastannut kampaajista 21,5% ja väestöstä 15,2% (taulukko 8). Kampaajat ilmoittivat muita keskushermosto-oireita huomattavasti enemmän kuin väestö. Suurin osa kampaajista, jotka ilmoittivat hajusteisiin liittyvistä oireista (98,8%), ilmoittivat myös oireita vähintään yhdestä neljästä oireiden luokasta. Osuus oli samanlainen myös koko väestössä, (98,6 %).

Yhteensä 1,5 % kampaajista ja 1,0 % koko väestöstä ilmoitti vähintään yhdestä hajusteisiin liittyvien oireiden aiheuttamasta sosiaalisten olojen sopeutumisesta (kuten liikkuminen julkisissa tiloissa), kun taas 2,0 % kampaajista ja 1,7 % koko väestöstä ilmoitti vähintään yhden hajusteisiin liittyvien oireiden aiheuttamasta työolojen järjestelyssä. Kampaajien ja väestön sosiaalisten tai ammatillisten olosuhteiden järjestelyissä ei ollut merkittäviä eroja Yhteensä 18,4 prosenttia kampaajista ja 12,7 prosenttia koko väestöstä luokiteltiin "lievästi kemikaaliherkiksi", kun taas 2,8 prosenttia kampaajista ja 2,3 prosenttia koko väestöstä luokiteltiin "merkittävästi kemikaaliherkiksi". (Thi Dao Tran ym. 2013.)

	Kamppaajat		Väestö	
	%	vastanneet n=5239	%	Vastanneet n=4242
Kokenut hajusteisiin liittyviä oireita	21,5 %	1125	15,2	643
Ainakin yksi alla oleva oire:	21,2	1112	14,9	634
<i>Ylähengitystiet</i>	<i>15,1</i>	<i>792</i>	<i>12,7</i>	<i>537</i>
<i>Alahengitystiet</i>	<i>10,0</i>	<i>524</i>	<i>6,5</i>	<i>277</i>
<i>Päänsärky</i>	<i>16,1</i>	<i>844</i>	<i>9,9</i>	<i>421</i>
<i>Muu oireilu (mm. uupumus, närästys)</i>	<i>6,0</i>	<i>312</i>	<i>2,9</i>	<i>121</i>
<i>Sosiaalisen elämän järjestely (mm. julkiset kulkuvälineet, yleisö-tapahtumat)</i>	<i>1,5</i>	<i>78</i>	<i>1,0</i>	<i>41</i>
<i>Ammatillisten olosuhteiden järjestely (mm. sairaspoissaolot, työkyvyttömyys)</i>	<i>2,0</i>	<i>106</i>	<i>1,7</i>	<i>72</i>
Vakavuusluokka				
<i>Lievästi kemikaaliherkkä</i>	18,4	965	12,7	537
<i>Merkittävästi kemikaaliherkkä</i>	2,8	147	2,3	97

Taulukko 8. Hajusteoireilun esiintyvyys kampaajissa ja väestössä (mukailten Thi Dao Tran ym. 2013)

Tutkimustuloksissa myös analysoitiin eroja entisien ja työssä olevien kampaajien välillä liittyen hajusteiden aiheuttamiin oireiluihin (taulukko 9). Verrattaessa entisiä kampaajia työssä oleviin kampaajiin, huomattavasti suurempi osa entisistä kampaajista luokiteltiin "vaikeasti kemikaaliherkäksi" (3,8 %) verrattuna työssä oleviin kampaajiin (2,0 %). Hajusteisiin liittyviä oireita oli huomattavasti yleisemmin entisillä kampaajilla (22,7 %) kuin työssä olevilla kampaajilla (20,5 %) sukupuolta ja ikää vertailtaessa. Entiset kampaajat ilmoittivat huomattavasti useammin alahengitysteiden ja päänsärkyoireista työssä oleviin kampaajiin verrattuna. Entisillä kampaajilla oli oireiluista johtuvia sekä sosiaalisia että ammatillisia järjestelyitä huomattavasti yleisemmin verrattuna työssä oleviin kampaajiin. Sosiaalisilla järjestelyillä tarkoitetaan esimerkiksi oman liikkumisen rajoittamista tai rajoittumista julkisissa tiloissa ja yleisötapauhtumissa tai julkisten kulkuvälineiden käytön minimoimista johtuen oireilusta. Ammatillisilla järjestelyillä tarkoitetaan esimerkiksi sairaspöytäoloja johtuen työkyvyn heikentymisestä tai työn määrän vähentäminen oireilun vähentämiseksi ja jonkintasoisen työkyvyn ylläpitämiseksi. Merkittävästi kemikaaliherkkien entisten kampaajien ja muiden entisten kampaajien välillä ei havaittu eroja sukupuoleen ja ikään verrattuna. Ne entiset kampaajat, jotka kuuluivat luokkaan "merkittävästi kemikaaliherkkä", raportoivat useampia terveyteen liittyviä syitä verrattuna muihin entisiin kampaajiin. Ilmoitettuja syitä olivat: allergia, tuki- ja liikuntaelinoireet, astma ja käsiekssema. Muita sairauksia tai raskautta ei ilmoitettu syyksi alalta lähtemiseen. (Thi Dao Tran ym. 2013.)

Tuloksien kerrotaan viittaavan siihen, että kampaajat eivät ole kemikaaliherkempiä kuin vertailuryhmä (väestö). Vaikka kampaajat ilmoittivat "muista keskushermoston oireista" huomattavasti useammin kuin vertailuryhmä, he ilmoittivat myös vähemmän "ylempien hengitysteiden" kuin vertailuryhmä. Tutkimuksessa havaittiin kuitenkin kampaajien keskuudessa melko johdonmukainen kemikaaliherkkyyden malli. Entiset kampaajat ilmoittivat kokeneensa hajusteisiin liittyviä oireita, alempien hengitysteiden oireita ja päänsärkyä huomattavasti useammin kuin nykyiset kampaajat. Lisäksi huomattavasti useammat entiset kampaajat ilmoittivat käyttäytymisen järjestelyistä, erityisesti ammatillisista mukautuksista, verrattuna nykyisiin kampaajiin. Tämä näkyi huomattavasti suuremmalla osalla entisiä kampaajia, jotka olivat merkittävästi kemikaaliherkkiä, verrattuna työssä oleviin kampaajiin. Nämä havainnot voivat mahdollisesti selittyä "terve työntekijä" vaikutuksella ja osoittaa, että kampaajan ammatti on huomattavasti altis hajustetuotteille, mikä aiheuttaa kemikaaliherkälle henkilölle riskin kampaajan työn jättämiseen näkyen työssä olevien terveempien kampaajien määränä tilastoissa. (Thi Dao Tran ym. 2013.)

Entiset kampaajat

Työssä olevat kampaajat

	%	vastanneet n=2321	%	Vastanneet n=2918	Adjusted Odd Ratio
Kokenut hajusteisiin liittyviä oireita	21,5 %	1125	15,2	643	1,2
Ainakin yksi alla oleva oire:					
<i>Ylähengitystiet</i>	15,6	363	14,7	429	1,1
<i>Alahengitystiet</i>	11,4	265	8,9	259	1,3
<i>Päänsärky</i>	17,8	413	14,8	431	1,3
<i>Muu oireilu (mm. uupumus, närästys)</i>	6,4	148	5,6	164	1,2
<i>Sosiaalisen elämän järjestely (mm. julkiset kulkuvälineet, yleisötapahtumat)</i>	2,0	46	1,1	32	1,8
<i>Ammatillisten olosuhteiden järjestely (mm. sairauspoissaolot, työkyvyttömyys)</i>	3,1	71	1,1	33	2,8
Vakavuusluokka					
<i>Lievästi kemikaaliherkkä</i>	18,5	430	18,3	535	1,0
<i>Merkittävästi kemikaaliherkkä</i>	3,8	89	2,0	58	2,0

Taulukko 9. Hajusteoireilun esiintyvyys entisillä kampaajilla ja työssä olevilla kampaajilla ja niiden näkyvyys ikä- ja sukupuoliluokissa (mukaillen Thi Dao Tran ym. 2013)

Entisistä kampaajista "merkittävästi kemikaaliherkkä" - luokkaan kuuluvat ilmoittivat ammatin jättämisen johtuneen useista terveyssyistä, kuten allergia, astma ja käsieksäema. Tuki- ja liikuntaelämästä kivusta ilmoittivat myös huomattavasti useammin "merkittävästi kemikaaliherkkä" - luokkaan kuuluvat entiset kampaajat kuin muut entiset kampaajat. (Thi Dao Tran ym. 2013.)

3.4 Ekologisuus ja kestävä kehitys

Kestävän kehityksen malli on otettu osaksi ammatillista koulutusta vuonna 2006. Kestävä kehitys nähdään yhtenä elinikäisen oppimisen avaintaitona ja on osa arvioitavaa ammatillista osaamista. Kestävän kehityksen mallissa korostetaan kaikille ammattialoille yhteisiä periaatteita (kuva 3). (Opetushallitus 2021a.)

Kuva 3. Kestävän kehityksen periaatteet ammatillisessa koulutuksessa (Mukaihen Opetushallitus 2021)

Mallissa korostetaan opiskelijan ymmärryksen lisäämistä yhteiskunnan ja yksilön sekä tuotannollisten ja palveluja tuottavien yhteisöjen toiminnan vaikutuksista ympäristöön. Lisäksi mallilla halutaan lisätä tulevan ammattilaisen valmiuksia oman toiminnan ympäristövaikutuksien omaksumiseen. Oman alan ekologisesta kestävydestä huolehtimalla kiinnitetään huomiota muun muassa materiaalien, energian ja veden vastuulliseen käyttöön, tekniikan valintaan energian kulu-

tuksen vähentämiseksi ja päästöjen rajoittamiseksi. Lisäksi kiinnitetään huomiota jätteiden määrän vähentämiseen, niiden uusiokäyttöön ja oikeanlaiseen kierrättämiseen sekä jätteiden synty-
misen ehkäisyyn. Kestävässä kehityksessä on oleellista taloudellisesta kestävydestä huolehtimi-
nen. Tämä tarkoittaa kustannustietoisuuden ja ekotehokkuuden lisäämistä, omassa toiminnassa
luonnon tuotantokyvyn ja kestokyvyn huomioon ottamista, kaikessa toiminnassa. (Opetushallitus
2021a.)

Lisäksi tärkeänä nähdään tasainen taloudellinen kasvu, joka ei perustu esimerkiksi velkaantumi-
seen. Onko tärkeää huomioida, että terve kilpailu ja menestyksellinen liiketoiminta on tärkeä osa
kestävää kehitystä. Mallissa nostetaan esiin rehellisyys, luotettavuus, täsmällisyys ja ammattitai-
don arvostus, yhteistoiminnallisuus ja hyvät kauppatavat. Yrityksen tuotteistuksessa tulisi huomi-
oida eettiset ja ekologisesti kestävät tuotteet. Sosiaalisesta ja kulttuurisesta kestävydestä hu-
olehtimiseen liittyy muun muassa yrityksen vastuu työntekijöidensä turvallisuudesta, työtervey-
destä, ammatillisesta kehittämisestä ja hyvinvoinnista. (Opetushallitus 2021a.)

Hiusala on toimialana sosiaali- ja terveystieteiden alla. Kestävän kehityksen mallissa, sosiaali-, ter-
veys- ja liikunta-alan perusarvoja ovat mm. terveyden ja henkisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja
edistäminen sekä yhdenvertaisuus. Yleisesti työn tavoitteena on kohdata asiakas kokonaisvaltai-
sesti ihmisenä edistäen, tukien ja vahvistaen hänen toimintakykyään. Palveluammateissa huolen-
pito ja ihmisen yksilöllisten tarpeiden huomioiminen on olennaista. Hiusalan perimmäinen ta-
voite on tuottaa asiakkaalle hyvää oloa ja edistää tämän elämänlaatua ja terveyttä. Myös ekolo-
giset seikat ovat merkityksellisiä. Kampaamoalalla käsitellään paljon erilaisia kemikaaleja, mate-
riaaleja ja välineitä. Tärkeinä seikkoina pidetään muun muassa vastuunkantoa ihmisten ja ympä-
ristön hyvinvoinnista sekä terveellisten elämäntapojen edistämistä. (Opetushallitus 2021a.)

Parturi-kampanin työtoimenkuvaan kuuluu asiakkaan tarpeisiin pohjaavat palvelut, joissa suun-
nitellaan ja toteutetaan asiakkaan ihoon, hiuksiin ja partaan liittyviä töitä. Työssä käytetään eri-
laisia kosmeettisia kemikaaleja ja työvälineitä. Lisäksi tuotteita myydään kuluttajille. Parturi-kam-
panin työhön kuuluu myös asiakkaan opastaminen kosmeettisten aineiden käyttöön. Parturi-
kampanin toimivat joko toisen palveluksessa, itsenäisinä ammatinharjoittajina tai yrittäjinä. Pal-
velun laadukkaan tuottamisen lisäksi on tärkeää hallita asiakaspalveluun liittyviä kestävästä kehi-
tyksen näkökulmia. Hiusalalla keskeisiä kestävästä kehityksen teemoja ovat mm.

- asiakkaan kokonaisvaltainen hoitaminen
- eettiset periaatteet, tasa-arvo, yhteisöllisyys

- vastuu parturi-kampaamoasiakkaan turvallisuudesta sekä oman työympäristön hyvinvoinnista
- tuotteiden, välineiden ja menetelmien turvallinen käyttö ja oikeanlainen suojautuminen eri työvaiheissa
- kosmeettisten tuotteiden taloudellinen ja ekologinen käyttö
- energian ja veden säästäminen
- kertakäyttötuotteiden ja tarpeettomien kemikaalien välttäminen sekä vähäjätteisten materiaalien suosiminen, oikeaoppinen kierrättäminen
- energiatehokkaiden laitteiden käyttö
- lämmityksen, tuuletuksen ja valaistuksen energiansäästömahdollisuuksien käyttö
- esteettisten ominaisuuksien tunnistaminen ja niiden vaikutusten arvioiminen omassa työ- ja elinympäristössä (Opetushallitus 2021b.)

Hiusalan haasteita ovat asiakkaiden vaatimusten ja tietämyksen lisääntyminen sekä ympäristötietoisuuden lisääntyminen. Asiakas- ja työturvallisuuden vuoksi on todella tärkeää, että ammatilainen on tietoinen niin uusista kuin jo käytössä olevista menetelmistä ja kemikaaleista, myös niiden ympäristövaikutusten kannalta. (Opetushallitus 2021b.)

Hiusala tuottaa merkittäviä määriä jätettä. Pakkausjätteen (pahvi ja muovi) lisäksi eri työvaiheet tuottavat mm. foliojätettä, väritubeista pienmetallijätettä, ylijäämäväreistä - ja vaalennusaineista kemikaalijätettä sekä etenkin hiustenleikkauksista syntyvää hiusjätettä. (Työturvallisuuskeskus 2017, 33.) Kampaamossa syntyvä jäte luokitellaan yhdyskuntajätteeksi. Euroopan Unionin asettamat kierrätystavoitteet esitellään kesällä 2018 hyväksytyssä kiertotalouspaketissa, jossa kerrotaan vuosittaiset tavoitteet jätteen kierrätykselle, kaatopaikalle päätyvän jätteen määrästä ja tavoitteiden saavuttamiseen asetetuista määräajoista. Paketilla edistetään kiertotaloutta Euroopan Unionin alueella. Tällä hetkellä, EU:n alueella yli neljäsosa yhdyskuntajätteestä (sekä kotitalouksien että palvelualojen jätteet) päätyy edelleen kaatopaikalle. Vain alle puolet kompostoidaan tai kierrätetään. Kiertotalouspaketin asettamien sääntöjen tavoitteena on saada 55 prosenttia yhdyskuntajätteestä kierrätettyä vuoteen 2025 mennessä. Vuonna 2030 tavoite on 60 prosenttia ja

vuonna 2035 65 prosenttia. Euroopan Unionin laajuinen kierrätystavoite on vuoteen 2025 mennessä on 65 prosenttia ja vuoteen 2030 mennessä 70 prosenttia. Paketin tavoitteet vaihtelevat materiaaleittain (kuva 4). (Euroopan parlamentti 2018.)

Materiaali	Vuoteen 2025 mennessä	Vuoteen 2030 mennessä
Kaikki pakkausjätteet	65 %	70 %
Muovi	50 %	55 %
Puu	25 %	30 %
Rautametallit	70 %	80 %
Alumiini	50 %	60 %
Lasi	70 %	75 %
Paperi ja kartonki	75 %	85 %

Kuva 4. Jätteiden kierrätystavoitteet materiaaleittain (mukaiillen Euroopan parlamentti 2018)

Esimerkiksi muovijätettä kierrätetään tällä hetkellä vähemmän kuin paperia tai kartonkia (Euroopan parlamentti 2018). Suomessa jätesäädöspakettiin pohjaavat lainsäädännöt uudistukset tulivat voimaan kesällä 2021. Jätelaki uudistettiin laajasti, muutoksia kokivat myös ympäristönsuojelulaki, kemikaalilaki, rikoslaki ja elintarvikelaki (714-718/2021). Suomessa haastavimmaksi kierrätettäväksi koetaan muovipakkausjätteet (Ympäristöministeriö 2021a).

Kampaamoissa syntyvän hiusjätteen jatkojalostamiseksi on kehitetty erilaisia hankkeita niin Suomessa kuin kansainvälisesti. Hiusjätettä käytetään mm. hiusmaton valmistukseen, joka käytetään vesistöjen öljyn torjunnassa. Suomessa sivuvirtana syntyvän hiusjätteen hyötykäytön kehittämiseksi on perustettu Hiukka Hyvä – hanke sekä sen jatkohanke Hiukka 2.0. Hiukka Hyvä – hanke on saanut alkunsa vuonna 2020 Lahdessa, yrittäjä, hiusmuotoilija ja taiteilija Miila Hyökin toimesta. Hyökki tutustui yhdysvaltalaiseen Matter of Trust -järjestön toimintaan, jonka Clean Wave -ohjelma on valmistanut hiusjätteestä hiuskuitumattoja. (Hiukka Hyvä 2021.) Hiuskuidun on tutkittu kykenevän imemään tehokkaasti ympäristöstä ja vesistöistä petrokemikaaleja itseensä (Phillips & Pagnucco 2018). Hiukka Hyvä – hankkeessa on mukana Painovoima – yhdistys, LAB Muo-

toiluinstituutti sekä rahoittajana toimii Lahden kaupunki. Lahti toimi Euroopan ympäristöpääkaupunkina vuonna 2021. Varsinainen hiusjätteen huovutustoiminta käynnistettiin Lahdessa helmikuussa 2021. Sivuvirtoina syntyvää hius- ja karvajätettä kerätään kampaamoista ja trimmaamoista erillisiin keräyslaatikoihin, jotka toimitetaan uusiokäyttöön. (Hiukka Hyvä 2021.)

Hiukka Hyvä – hanke on saanut myös jatkohankkeen HIUKKA 2.0, jossa tarkastellaan muovimateriaalin korvaamista hius- ja karvakuidulla. Hius- ja karvajäte käsitellään tällä hetkellä jätteenä. Hanke pyrkii avaamaan näkymiä hiusjätteen hyödyntämisestä jatkojalostuksessa ja uusien tuotteiden raaka-aineena. Hankkeella halutaan myös parantaa eri toimijoiden osaamista ja tietoisuutta kiertotaloudesta osana liiketoimintaa. Hiukka 2.0:n pääasiallinen tavoite pohjaa kestävä kehityksen edistämiseen. Sillä halutaan edistää kulttuurista ja sosiaalista kestävyyttä sekä kasvattaa osallisuuden ja merkityksellisyyden tunnetta hiusalan yrittäjien keskuudessa. (LAB-ammattikorkeakoulu 2021.)

4 Tutkimus- ja kehittämismenetelmät

Kehittämistutkimus pohjaa aina ilmiöön, asiantilaan tai prosessiin, jonka halutaan olevan muutoksen tai kehittämistoimien jälkeen paremmin. Kehittämistutkimuksen tarkoituksena on tutkimuksen ja kehittämisen yhdistäminen tuottaen käytännönläheisiä toimivia ratkaisuja organisaation toiminnan kehittämiseksi ja parantamiseksi. Kehittämistutkimus sisältää monia eri tutkimusmenetelmiä, jotka valikoituvat kehittämiskohteen ja tilanteen mukaan. (Kananen 2012, 13-19.) Tutkimuksellisessa kehittämistyössä tutkimuksessa tuotettu tieto ja sen pohjalta tehdyt omat ratkaisut rakentuvat olemassa olevan tiedon päälle. Teoria ja käytäntö tekevät vuoropuhelua koko prosessin ajan. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 21.)

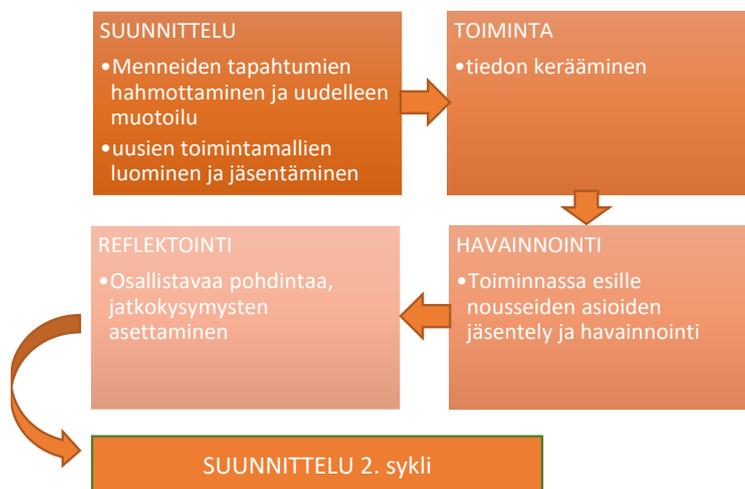
Metodologian valinnassa otetaan huomioon tutkittavan asian luonne: onko kyseessä käytännön vai tutkimuksen osoittama ongelma? Mikä on tutkimuksen tavoite? Millaiset tekijät vaikuttavat ilmiöön, mitä ollaan kehittämässä? Vaatiiko kehittämistyö osallistavaa otetta? Mikä on tutkimusongelma ja millaisilla menetelmillä saadaan parhaiten tietoa ongelman ratkaisemiseksi? (Kananen 2012, 26-27.) Kehittämiskohteen tunnistaminen ja siihen liittyvien tekijöiden ymmärtäminen antavat raamit tutkimukselliseen kehittämistoimintaan ja lähestymistavan valintaan (Ojasalo ym. 2015, 23).

4.1 Toimintatutkimus metodologiana

Toimintatutkimus on laadullisen tutkimuksen tiedonhankintamenetelmä, joskin siinä voidaan hyödyntää myös määrällisiä menetelmiä (Ojasalo ym. 2015, 61). Sen isähahmona, suuntauksen alulle saattajana pidetään psykologi Kurt Lewiniä. Hän ansioitui mm. sosiaalipsykologian saralla, jossa hän suoritti kokeellisia tutkimuksia koskien ihmisten sosiaalisen toiminnan luonnetta. (Kuula 1999, 21-22.) Toimintatutkimus (Action Research) sopii työelämän intervention tekemiseen ja samaisen intervention vaikutusten tutkimiseen (Metsämuuronen 2008, 29). Se on lähestymistapa, jossa tavoitteena on olemassa olevan, nykyisen todellisuuden muokkaaminen. Ei olla kiinnostuneita vain siitä, miten asiat ovat, vaan siitä, miten asioiden kuuluisi olla. Se soveltuu hyvin esimerkiksi työkäytänteiden ja työmenetelmien muuttamiseen ja kehittämiseen. (Ojasalo ym. 2015, 58-59.)

Toimintatutkimuksen keskeisiä piirteitä ovat reflektiivisyys, tutkijan aktiivinen positio tutkittavassa yhteisössä, yhteisöllisyys ja emansipaatio. Toimintatutkimuksessa pyritään vapautumaan

perinteisistä, itsestään selvytenä pidetyistä ajatus- ja toimintamalleista. Tietoa tarkastellaan ja havainnollistetaan tutkimuksen kohteena olevan yhteisön kanssa. Oleellisena piirteenä on myös tutkimuksen, toiminnan ja muutoksen tapahtuminen yhtäaikaaisesti koko prosessin ajan. (Aaltola & Valli 2001, 175-176.) Tutkija on usein toimintatutkimuksen kohteena olevan yhteisön jäsen. Tutkija on aktiivisesti mukana tutkittavassa työyhteisössä olleen vaikuttavana tekijänä muutosten interventiossa yhdessä yhteisön jäsenten kanssa. (Heikkinen, Huttunen & Moilanen 1999, 64-65.) Kehittämisen kohteena oleva työyhteisö osallistuu aktiivisesti toiminnan kehittämiseen. Toimintatutkimusprosessille ominaista on sen syklimäisyys (kuva 5). Oppiminen on refleктоiva ja kokemuspohjainen prosessi, jossa voidaan oppia ja luoda uutta tietoa omia kokemuksia refleктоimalla ja havainnoimalla. Toimintatutkimuksen prosessi etenee siten vähitellen ja kehitys tapahtuu useamman vaiheen, eli syklin kautta. Yksi sykli sisältää aina tutkimuksen jostakin kehitettävästä asiasta ja sykli etenee neljässä vaiheessa: suunnittelu, toiminta, havainnointi ja refleктоinti. Syklin aikana kerätään havaintoja ja huomioita tietoon pohjaten, joiden tuloksia käsitellään uudessa syklissä. Uusi sykli voi sisältää myös ensimmäisessä syklissä ilmenneen ongelmakohtien käsittelyä ja ratkaisua. (Kananen 2012, 38-39; Aaltola & Valli 2001, 175-176.) Kun kehittämisprosessi käy läpi useamman syklin, saadaan tehtyä monitasoista refleктоintia niin menneisyyden, siihen liittyvän rekonstruoinnin eli uudelleen muotoilun sekä lähitulevaisuuden parissa (Heikkinen ym. 1999, 66-67).

Kuva 5. Toimintatutkimuksen 1. syklin malliesimerkki

Opinnäytetyöni etenee toimintatutkimuksen menetelmin, sillä työni tarkoituksena on tuottaa tietoa siitä, miten voidaan saavuttaa käytännön muutos toimintatapoihin hiusalan ammattilaisten työterveyden, työturvallisuuden ja kestävä kehityksen edistämiseksi osallistaen koulutuksen kohderyhmää jo itse suunnitteluvaiheessa. (Heikkinen ym. 1999, 64-65; Ojasalo ym. 2015, 58.)

Tutkijana ja opinnäytetyön tekijänä olen osa tutkittavaa joukkoa, sillä työskentelen opinnäytetyön aikaan tutkittavassa yhteisössä. Toimintatutkimuksessa yhdistyvät laadulliset eli kvalitatiiviset lähestymistavat sekä määrälliset eli kvantitatiiviset lähestymistavat. Tämä on huomioitu tutkimusmenetelmien valinnassa. (Ojasalo ym. 2015, 61.)

4.2 Aineistonkeruumenetelmät

Toimintatutkimuksen ominaispiirteiden mukaisesti, myös aineistonkeruumenetelmien tulee olla tutkittavaa yhteisöä osallistavaa tutkimista ja kehittämistä. Osallistamalla tutkittavaa yhteisöä, saadaan selville hiljaista tietoa, ammattitaitoa sekä kokemuksia. Osallistamisen kautta tutkija itse pääsee työyhteisöön sisälle, mikä on edellytys kehittämistyön näkökulman laajentamiselle. Toimintatutkimuksen tyypillisimmät menetelmät ovat havainnointi, erilaiset kyselyt, ryhmäkeskustelut, haastattelut ja aivoriihiöskentely. Menetelmien osallistavuus mahdollistaa kehitettävän asian ja ratkaisuvaihtoehtojen tarkastelun useammasta näkökulmasta. (Ojasalo ym. 2015, 61.)

Tähän opinnäytetyöhön on valittu aineistonkeruumenetelmiksi tulevaisuuspyörä – työpaja sekä sähköinen kyselytutkimus.

4.2.1 Kyselytutkimus

Kyselytutkimuksella voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto ja siihen voidaan laatia hyvin monitasoinen kysymyspatteristo. Se on määrällinen tiedonhankintamenetelmä, joka tuottaa paljon tilastollisesti käsiteltävää numeroihin perustuvaa tietoa. Olen valinnut opinnäytetyöhöni kyselytutkimuksen, sillä se soveltuu toimintatutkimuksen menetelmäksi osallistamalla tutkittavaa yhteisöä muutokseen sekä antamaan mitattavaa järjestelmällistä tietoa mittauksen kohteena olevista henkilöistä. Kyselyllä saadaan selvillä tekijöitä, mitä muutokseen tarvitaan ja mitä muutoksessa tulee huomioida, jotta se on tavoiteltavissa. (Ojasalo ym. 2015, 121-122.)

Opinnäytetyössä tutkittavasta aiheesta löytyy aiempia tutkimuksia, mikä on kyselytutkimuksen suunnittelun kannalta yksi perusvaatimus. Kysymyspatteristoa suunniteltaessa pystytään välttämään niitä tutkimusasetelmia ja kysymyksiä, mitä on jo tutkittu sekä kohdentamaan kysymyspatteristoa antamaan tietoa niistä seikoista, mitä ei aiemmissa tutkimuksissa ole ilmennyt. Aiempien tutkimuksien huomioiminen lisää kyselyn luotettavuutta. Kyselyn rakentamisessa on huomioitava

myös kvalitatiivisen menetelmän tuomat haasteet: kerätty tieto voi olla syvällisempää mutta huonosti yleistettävää. Haasteena on myös vastaajien vastausten vakavuus: onko vastauksia mietitty tarkkaan vai onko kyselyn aikana keskittyminen herpaantunut ja kysymykset vain kahlattu läpi nopealla tahdilla. Jotta kyselyn vastauksista olisi hyötyä ja niistä voidaan laskea esimerkiksi riippuvuuksia, tulee kysymysasettelun olla tarkoin mietitty sopimaan tutkimuskysymykseen sekä kyselyn tiedonkeruutekniikkaan. (Ojasalo ym. 2015, 58; 121-122.)

Kyselytutkimuksen tavoitteena on selvittää, mitä tietoa hiusalan yrittäjillä on työhyvinvoinnista, työkyvystä ja niihin vaikuttavista tekijöistä, hiusalan kestävästä kehityksestä sekä ekologisuudesta ja mistä tietoa tällä hetkellä saadaan. Lisäksi selvitetään, millainen arvo ja merkityksellisyys tiedolla on, millaisena tiedonsaanti koetaan ja miten sitä tällä hetkellä osataan hyödyntää omassa työssä. Mikäli tutkittava yhteisö ei näe tarvetta muutokselle, eivät koe tutkittavien aiheiden olevan heidän työnsä kannalta merkityksellisiä; on muutoksen saavuttaminen haastavaa. Mutta se avaa myös lisäkysymyksiä sille, miten merkityksellisyyttä voidaan lisätä, jotta muutos olisi mahdollinen.

Tutkimuksen havaintoyksikköinä eli perusjoukkona toimii parturi-kampaajayrittäjät ja kyselytutkimus suoritetaan otantatutkimuksena. Kyselytutkimus toimitetaan Suomen Hiusyrittäjät ry:n jäsenille tiedotteessa sähköpostitse sekä kyselylinkkinä Parturi-kampaajat – suljettuun ammattilaisten Facebook-ryhmään, johon kuuluu suuri osa hiusalan yrittäjiä. Kyselyä ei julkaista Suomen Hiusyrittäjien omissa kanavissa, sillä sivustolle pääsevät myös kuluttajat ja ei-kampaajat. On riski, että tällöin kyselyyn vastaisi myös niitä, jotka eivät ole kohderyhmää vääristäen siten tutkimuksen tuloksia. Tutkimuksen lähettämiseen valitut kanavat rajaavat perusjoukosta otoksen. Suomen Hiusyrittäjillä ei ole käytössään rekisteriä kaikista hiusalan yrittäjistä, joten kyselytutkimukseen osallistuvat henkilöt valikoituvat harkinnanvaraisesti saatavilla olevien tietojen (liiton jäsenet) ja julkaisukanavan (Facebook-ryhmä) kautta. Ryhmien ja liiton jäsenet edustavat kaikkia perusjoukkoon kuuluvia yrittäjiä: yksin omassa liikkeessä toimivia yrittäjiä, tuolivuokralla toimivia yrittäjiä, vuokranantajia ja työnantajia eri ikäluokissa. (Ojasalo ym. 2015, 58; 122-124.) Kyselytutkimuksen vahvuudet ja haasteet on kuvattu SWOT – analyysissä kuvassa 6.

Kyselytutkimus toteutetaan sähköisesti Webropol – kyselyohjelmalla. Vastaajien kesken ei arvota palkintoja vaan vastaamisen tulee perustua haluun antaa tietoa tutkimusta varten. Näin minimoidaan riskiä, jossa vastaajat eivät ole varsinaisesta kyselystä kiinnostuneita ja saattavat vastata hyvin pintapuolisesti tai epätotuudenmukaisesti kyselyn kysymyksiin vain saadakseen palkinnon. (Ojasalo ym. 2015, 58; 129-130.)

VAHVUUDET	HEIKKOUEDET
<ul style="list-style-type: none"> - Edullisuus - Nopeus - Vaivattomuus - Kustannustehokkuus - Reaaliaikainen ja jatkuva tiedonkeruu ja hyödyntäminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Puuttuu henkilökohtainen kontakti haastateltavaan - Ei tule vuorovaikutusta, joka voisi herättää jatkokysymyksiä - Ei näe vastaajan reaktioita kyselyyn tai vastaamiseen -> vastauksien oikeudenmukaisuus
UHKAT	MAHDOLLISUUDET
<ul style="list-style-type: none"> - Rungas sähköisten kyselyiden määrä vähentää vastaamisen mielenkiintoa -> kyselytulva - Sähköinen kyselylomake ei saavuta riittävästi vastaajia valituista kanavista - Kyselyn otos ei ole riittävän kattava eikä tulosta voi yleistää vastaamaan perusjoukkoa - Kyselylomakkeen kysymysasettelu ei tuota riittävästi haluttua tietoa / kysymys 	<ul style="list-style-type: none"> - Saadaan nopeasti ja tehokkaasti monipuolista tietoa - Jatkotutkimusten kehittäminen vastauksien pohjalta - Uusien näkökulmien löytäminen vastauksien pohjalta

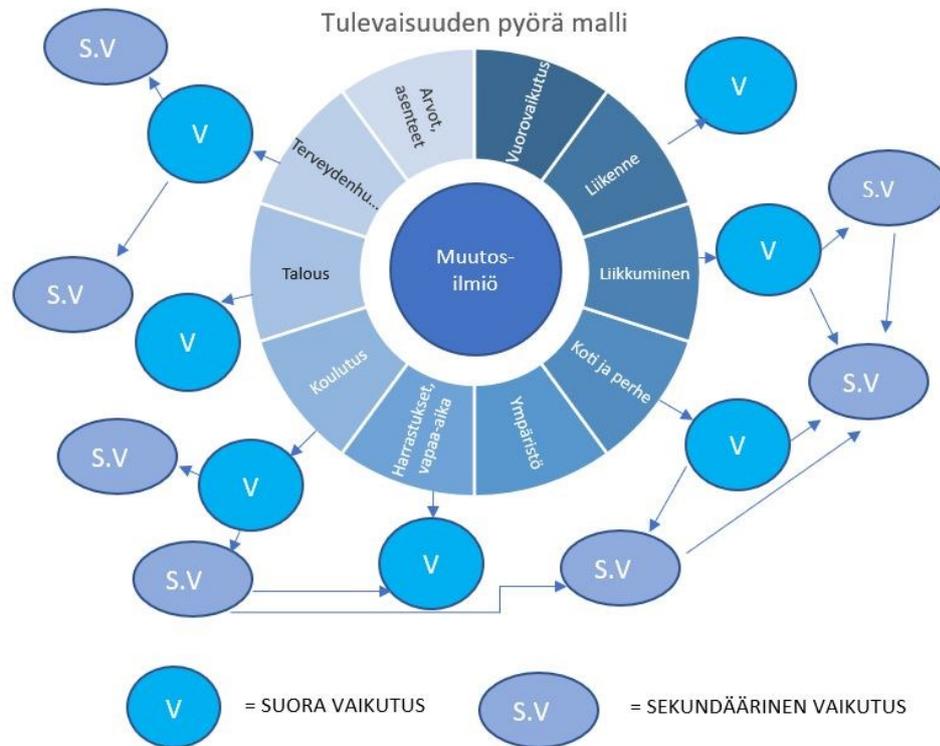
Kuva 6. Kyselytutkimuksen SWOT – analyysi (Ojasalo ym. 2015, 128-135)

Kyselytutkimus koostuu enimmäkseen määrällistä dataa tuottavista kysymyksistä, eli vastausvaihtoehdot on annettu valmiiksi ja numeroitu. Laadullista dataa antavia kysymyksiä eli avoimia kysymyksiä käytetään vain silloin, mikäli se on välttämätöntä. Tutkimuksen tuloksia analysoidaan Webropol-ohjelman analyysimenetelmien kautta. (Ojasalo ym. 2015, 134.)

4.2.2 Tulevaisuuspyörä

Tulevaisuuspyörä on aivoriihityyppinen, brainstorming - menetelmä, jota käytetään mm. erilaisen teemojen ja tulevaisuuden ymmärtämiseen, täsmentämiseen ja järjestelemiseen. Keskiössä

oleva teema asetetaan keskimmäiseksi, ja se puretaan osatekijöihin ensisijaisten, toissijaisten ja kolmannen asteen seurausten tunnistamiseksi (kuva 7). Tämän jälkeen pohditaan näiden vaikutuksia toisiinsa ja niitä yhdistäviä tekijöitä. (Ojasalo ym. 2015, 155-156; The Millenium Project. 2020)

Kuva 7. Tulevaisuuspyörä malli (mukailien Tulevaisuuden tutkimuskeskus 2021)

Se on ryhmässä toteutettava menetelmä, jonka avulla voidaan tunnistaa käsiteltävän aiheen mahdolliset ongelmat, tulevaisuuden trendit, mahdollisuudet sekä kartoittaa uusia markkinoita, tuotteita ja palveluita sekä arvioida vaihtoehtoisia taktiikoita ja strategioita. Menetelmästä on tehty myös muita muunnelmia, kuten Implementation Wheel, Impact Wheel, Mind Mapping, ja Webbing. (The Millenium Project 2020.)

Tulevaisuuspyörää käytetään mm.

- nykyisten trendien / mahdollisten tulevien tapahtumien mahdollisten vaikutusten läpikäymiseen
- ajatusten organistointiin koskien tulevia tapahtumia tai trendejä
- ennusteiden luomiseen vaihtoehtoisiin skenaarioihin

- monimutkaisten keskinäisyyksien osoittamiseen
- monimuotoisten konseptien luomiseen
- aivoriihen työkaluna
- hahmottamaan riskitekijöitä ja hiljaisia signaaleja (Millenium Project 2020.)

Tulevaisuuspyörässä tutkimuksen kohde asetetaan pyörän keskelle, josta johdetaan nuolia ulkokehää kohti. Pyörää rakennetaan ensisijaisesta vaikutuksesta kohti toissijaista vaikutusta. Kehässä tutkitaan osatekijöihin vaikuttavia asioita, niiden vaikutuksia toisiinsa. Voidaan esim. pohtia, millainen käsiteltävä aihe on tulevaisuudessa, miten osatekijät kehittyvät, mitä osaamista se tulee tarvitsemaan, miten osaamista voidaan hankkia. (Ojasalo ym. 2015, 155-156)

Menetelmän vahvuuksia on sen osallistavuus. Se sopii hyvin ryhmäideoinnin tulevaisuuden hahmottamisen työkaluksi, on helppo sisäistää ja muokata tarpeen mukaan. Sen avulla on helppo löytää vahvuuksia ja piileviä haasteita, auttaen ymmärtämään myös yhteisvaikutuksia. Menetelmänä se stimuloi ajattelemaan monimuotoisemmin ja monimutkaisemmin auttaen ymmärtämään, ettei seuraukset tapahdu hetkessä vaan kehittyvät eri vaiheiden kautta. Se myös auttaa hahmottamaan, että seuraukset voivat heijastua toisesta osa-alueesta. Menetelmän heikkouksena on se, että se voi saada ryhmän tai yksilön luulemaan ymmärtävänsä esiintyvien kohteiden välisiä syy-seuraussuhteita, kun on mahdollista, että heillä on vain tunnistettuja korrelaatioita. Lisäksi menetelmässä mukana olevat voivat nähdä mahdollisten vaikutusten tai ketjureaktioiden tapahtuvan varmuudella. Se voi myös hämärtää keskinäisten reaktioiden ajoittumisessa. (The Millenium Project 2020.)

4.3 Projektiorganisaatio toimintatutkimuksessa

Toimintatutkimukselle on ominaista tutkijan aktiivinen asema työn kohderyhmässä. Tutkijan tulee kyetä säilyttämään tasavertainen vuorovaikutus. Tutkijan ja tutkittavien välinen suhde tulee perustua tasa-arvoon, mikä vaatii tutkijan kompetenssia. Tutkijalla tulee olla halua ja taitoa saavuttaa yhteisesti tutkittavien kanssa muutosta tutkittavissa asioissa. (Kuula 1999, 98-99.)

Projektilla on aina tilaaja eli taho, joka projektin asettaa ja rahoittaa. Asettaja nimeää ohjausryhmän sekä tekee valinnan projektipäälliköstä. Projektin asettajan edustaja toimii projektille nimi-

tettävän ohjausryhmän puheenjohtajana. (Ruuska 2005, 21.) Opinnäytetyön tilaajana eli projektin asettajana toimii työnantajani Suomen Hiusyrittäjät ry. Suomen Hiusyrittäjien toiminnanjohtaja on nimetty opinnäytetyöni tilaajan edustajaksi ja toimii siten myös ohjausryhmän puheenjohtajana (kuva 4). Ohjausryhmä on projektin vastuullinen taho. Ohjausryhmä tukee koko projektitiimiä auttaen erityisesti projektipäällikköä mahdollisissa ongelmatilanteissa antaen konkreettisia ehdotuksia, ideoita sekä palautetta projektissa tehdyistä suorituksista. Ohjausryhmä nostaa projektin saavutukset ja onnistumiset esille ja viestii niistä aktiivisesti yrityksen sisällä (kuva 4). (Pirinen 2015; Tuoviharma 2019.)

Projektipäällikkö on vastuussa projektin päivittäisestä johtamisesta, toimenpiteisiin liittyvistä päätöksistä sekä yhteydenpidosta projektiryhmään, ohjaus- ja asiantuntijaryhmiin. Valitun projektipäällikön tehtävänä on laatia projektisuunnitelma projektin asettajan asettamat tavoitteet ja resurssit huomioiden (kuva 8). (Ruuska 2005, 21-22, 79-89.)

Kuva 8. Opinnäytetyön projektiolehtajalle

5 Toimeksiantajan ja toimintatutkimuksen syklien kuvaus

Opinnäytetyön tavoitteena oli eri menetelmin selvittää, miten hiusalan yrittäjien osaamista voidaan kehittää työkyvyn parantamiseksi ja pidentämiseksi, ekologisuuden tehostamiseksi, vähentämään ammattitautien riskiä hygienian ja kosmetiikan lainsäädännön ja työsuojelun kokonaisvaltaisemman ymmärryksen kasvattamiseksi sekä hallitsemiseksi. Tutkimuskysymyksiksi asetettiin seuraavat: Mitä tietoa hiusalan yrittäjillä on tuki- ja liikuntaelinsairauksista, kemikaalialtistuksista ja niihin vaikuttavista tekijöistä? Mitä tietoa hiusalan yrittäjillä on kestävästä kehityksestä? Mistä tietoa saadaan, millainen arvo ja merkityksellisyys tiedolla on? Millaisena tiedonsaanti koetaan ja miten sitä tällä hetkellä osataan hyödyntää omassa työssä?

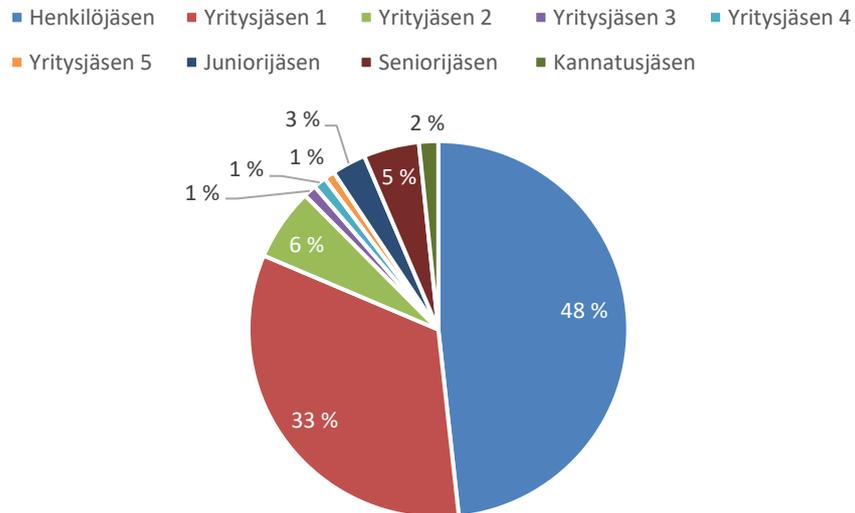
Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa tietoa siitä, miten käytännön muutos toimintatapoihin voidaan saavuttaa hiusalan ammattilaisten työterveyden, työturvallisuuden ja kestävä kehityksen edistämiseksi. Opinnäytetyön tutkimustulosten ja tuotosten pohjalta Suomen Hiusyrittäjät suunnittelee hankkeen kautta koulutuskokonaisuutta näiden teemojen ympärille. Koulutuskonseptin kehittämiseen haetaan hankerahoitusta, jossa opinnäytetyö ohjaavana tutkimuslähteenä. Tuotoksina koottiin eri menetelmien kautta saaduista tiedoista raportti Suomen Hiusyrittäjille.

5.1 Toimeksiantajan kuvaus

Suomen Hiusyrittäjät ry on vuonna 1917 perustettu hiusalan yrittäjien voittoa tavoittelematon edunvalvontajärjestö eli liitto, joka toimi aina vuoteen 1994 asti nimellä Suomen Kähertäjäliitto ja Suomen Kähertäjätyöntantajain liitto. Liitto tarjoaa jäsenistölleen monipuolista yritysneuvontaa, ammatillista ja liikkeenhoidollista koulutusta, sopimus- ja työsuhdeneuvontaa sekä huolehtii koko alan edunvalvonnasta. Liiton tehtävänä on turvata hiusalan toimintaedellytykset, toimia valvutuneena edunvalvojana tuomalla hiusalan näkemykset päättäjien tietoon lakien ja säädösten valmisteluvaiheessa, pyrkii vaikuttamaan jo voimassa oleviin lakeihin ja säädöksiin parantaakseen hiusalan toimintaedellytyksiä ja kannattavuutta. Suomen Hiusyrittäjät kehittää hiusalan ammatillista osaamista yhteistyössä opetushallituksen ja oppilaitosten kanssa. Tärkeänä tehtävänä on myös lisätä tietoutta ja laadukasta koulutusta työkyvyn vaikuttavista riskeistä ja niiden ennaltaehkäisystä. Tällä pyritään edistämään hiusalan ammatillista työkykyä. (Pahkala 3.8.2021.)

Jäsenenä toimii hiusalan yrittäjiä: yksityisiä elinkeinoharjoittajia, työnantajayrityksiä, vuokranantajayrityksiä, yrittäjäksi alkavia viimeisen vuoden hiusalan opiskelijoita, eläköityneitä entisiä hiusalan yrittäjiä, hiusalan oppilaitoksia sekä maahantuoja (kuva 9). Yksityinen elinkeinoharjoittaja

Suomen Hiusyrittäjät jäsenjakauma

Kuva 9. Suomen Hiusyrittäjien jäsenistöjakauma (Pahkala 3.8.2021)

on henkilöjäsen, joka työskentelee yksin omassa liikkeessä tai tuolivuokralaisena toisen omistamassa liikkeessä. Samassa yrityksessä voi toimia useampi tuolivuokralainen. Yritysjäsen voi olla työnantaja tai tuolivuokrasopimusta tarjoava vuokranantaja. Juniorijäsen on viimeisen vuoden opiskelija tai vasta valmistunut parturi-kampaaja. Seniorijäsen on liiketoimintansa päättänyt tai päättämässä oleva parturi-kampaaja. Kannatusjäsen on maahantuoja, ns. bränditalo, joka maksaa vuosittaista kannatusmaksua. (Pahkala 3.8.2021.)

Hiusalan kentällä on jo pidempään tiedostettu työkykyyn vaikuttavat tuki- ja liikuntaelinoireilut sekä kemialliset altisteet. Liitto seuraa aktiivisesti eri foorumeita sosiaalisen median, lehdistön, koulutuksien ja tapahtumien osalta, missä hiusalalan ammattilaiset keskustelevat ja jakavat tietoa hiusalalan yritys-kentän kuulumisista. Keskusteluissa ilmenee, että hiusalalan ammattilaisilla on erilaisia tuki- ja liikuntaelinoireiluja tai herkistymisiä esimerkiksi hajusteille tai hiusvärien väripigmenteille. Oireiluja hoidetaan helposti kotikonstein. Suurin osa hiusalalan yrittäjistä suhtautuu työhönsä intohimoisesti, jopa oman työterveyden kustannuksella. Työstä ei haluta olla pois, sillä yrittäjän sairastaminen on kallista tulonmenetyksien vuoksi. Suomen Hiusyrittäjät on jäsenenä Euroopan Unionin alueella toimivassa Coiffure EU:ssa, joka koostuu eri maiden hiusalalan

työnantaja- ja kattojärjestöistä. Jäsenyyden myötä, Suomen Hiusyrittäjät ry on ollut mukana Coiffure EU:n ergoHair – hankkeessa, jossa tehtiin laaja tutkimus Euroopan alueella liittyen hiusalan kampaajien työterveyden riskitekijöihin turvallisten työtapojen kehittämiseksi. Tutkimuksen pohjalta Suomen Hiusyrittäjät on ideoinut myös Suomen hiusalan ammattilaisille suunnattua koulutuskokonaisuutta, jossa tuotaisiin esiin niin hiusalan ammattilaisen kuin kuluttajan näkökulma. Opinnäytetyönä tehtävän esiselvityksen kautta saadaan ajankohtaista tietoa hiusalalla vallitsevista käsityksistä, työhyvinvoinnin ja kestävä kehityksen merkityksellisyydestä. (Pahkala 3.8.2021.)

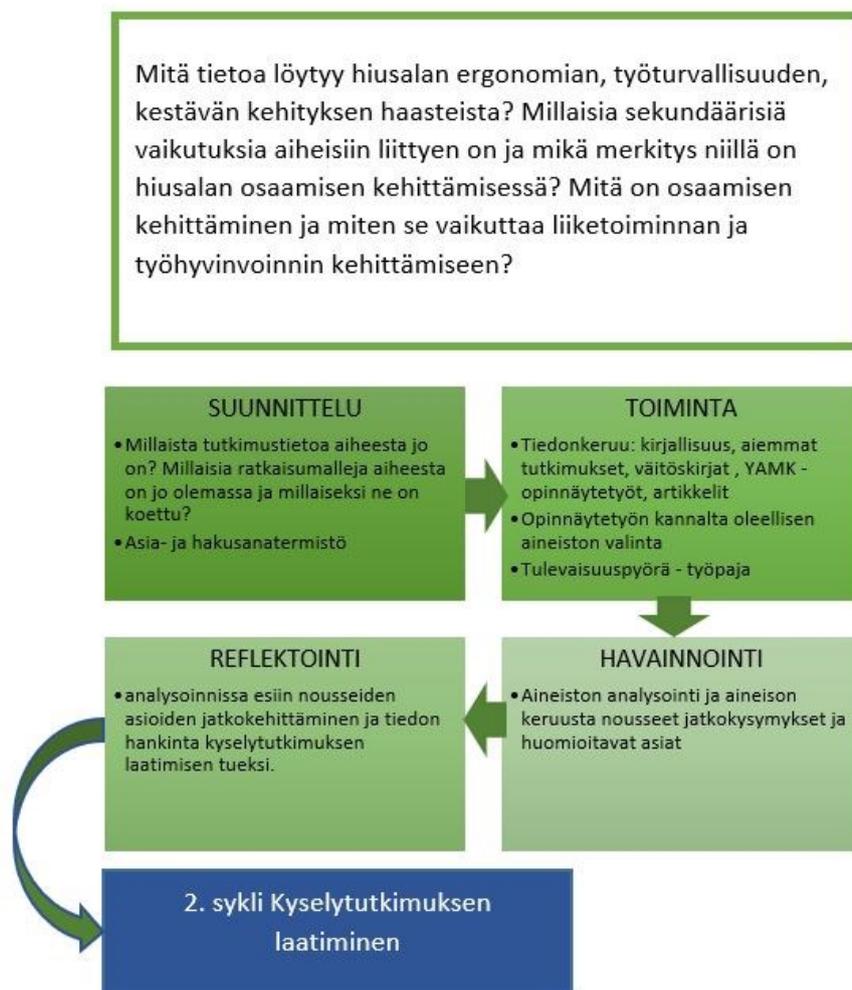
5.2 Opinnäytetyön syklien kuvaus

Opinnäytetyö eteni toimintatutkimukselle ominaisten syklien kautta. Tutkimusongelmaa käsiteltiin kolmen syklin kautta:

1. Sykli = Lähtötilanteen kartoitus kirjallisuuskatsauksen ja työpajan avulla.
2. Sykli = Hiusalan yrittäjien keskuudessa olevan tietotaidon määrän ja sen merkityksellisyden tutkiminen kyselytutkimuksen avulla
3. Sykli = Kerätyn tiedon käsittely kokonaisuutena, kehittämistoimenpiteiden kartoitus.

5.2.1 1. syklin kuvaus

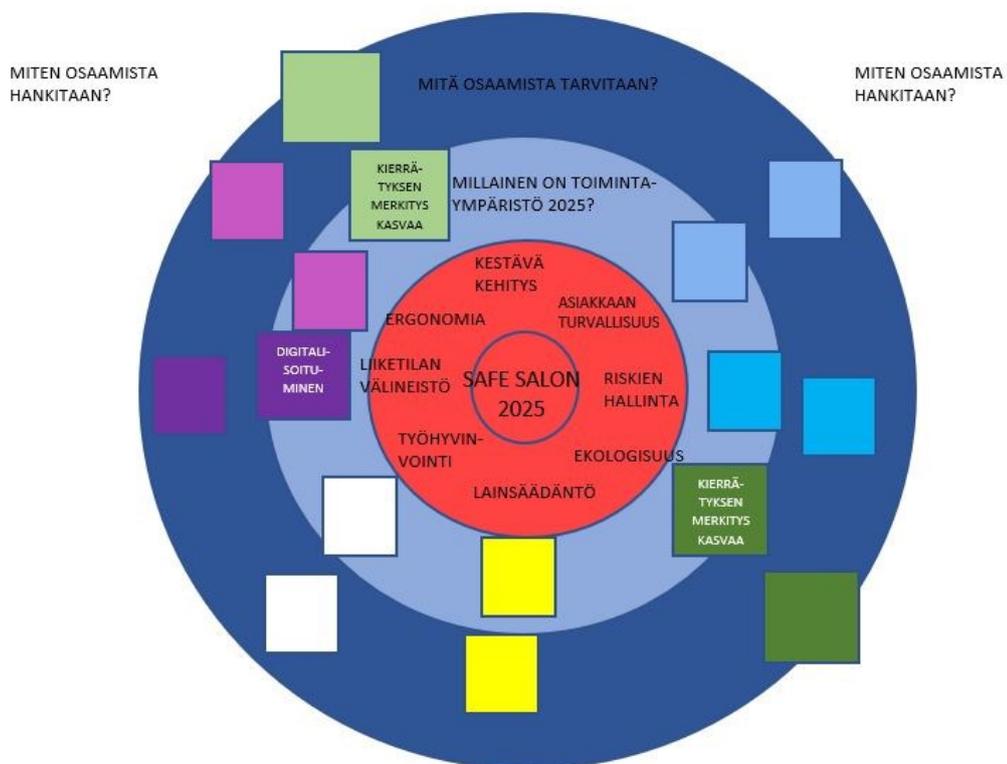
Ensimmäisen syklin tavoitteena oli tutustua tietoon, mitä löytyy hiusalan ergonomiasta, työturvallisuudesta ja kestävästä kehityksestä. Mitä haasteita tunnistetaan ja mitä yhteneväisyyksiä lähteistä löytyy. Millaisia sekundäärisiä vaikutuksia aiheisiin liittyen on ja mikä merkitys niillä on hiusalan osaamisen kehittämisessä? Mitä on osaamisen kehittäminen ja miten se vaikuttaa liiketoiminnan ja työhyvinvoinnin kehittämiseen (kuva 10). Ensimmäisessä syklissä tutustuttiin olemassa olevaan tutkimus – ja lähdetietoon ja selvitettiin, millaisia tutkimuksia on tehty liittyen hiusalan työterveyden edistämiseen ja ongelmakohtiin sekä minkälaisia toimenpiteitä näiden edistämiseksi jo tehdään. Lisäksi syklin aikana toteutettiin tulevaisuuspyörä – työpaja.

Kuva 10. Opinnäytetyön ensimmäinen sykli

Kirjallisuuskatsauksessa etsittiin jo olemassa olevaa tutkimustietoa liittyen parturi-kampaajien tuki- ja liikuntaelinsairauksien ja kemiallisten altistumisien esiintyvyyteen ja yleisyyteen. Lisäksi teoretietoa haettiin hiusalan kestävästä kehityksestä ja ekologisuudesta. Tutkimustietoa ja kirjallisuutta etsittiin niin kotimaisista kuin kansainvälisistä lähteistä eri hakusanojen avulla. Lähdemateriaalissa kiinnitettiin huomiota tutkimuksen laatuun: kuinka paljon tutkimusta on käytetty muissa tieteellisissä julkaisuissa (tutkimuksen luotettavuus ja uskottavuus), tutkimus on julkaistu ei-kaupallisessa julkaisussa sekä tutkimuksen julkaisuvuosi (pääsääntöisesti 2000 – luvun julkaisut). Kirjallisuuskatsauksessa hyödynnettiin myös vanhempaa tutkimustietoa, sillä hiusalalla työskentelee edelleen paljon 70-, 80- ja 90-luvulla valmistuneita parturi-kampaajia. Vanhojen tutkimuksien kautta saatiin tietoa siitä, miten esimerkiksi tuki- ja liikuntaelinsairauksien ja kemikaali-altistuksien tutkiminen ja esiintyvyys on kehittynyt noista vuosista tähän päivään mennessä.

Tulevaisuuspyörän tarkoituksena oli nähdä toimeksiantajan ideoimat koulutuskokonaisuuden aiheet omina osatekijöinä sekä ymmärtää niiden väliset vaikutukset ja suhteet nykyhetkessä ja tulevaisuudessa (kuva 11). Koulutuskokonaisuuden suunnittelussa tulee huomioida esimerkiksi alan trendit (mm. viime vuosina kestävän kehityksen ja ekologisuuden merkitys tuotteistuksessa on kasvanut), lainsäädännölliset muutokset sekä tulevaisuuden haasteet ja mahdollisuudet. Menetelmällä haettiin hiusalan yrittäjiltä työelämälähtöistä kokemustietoa opinnäytetyössä käsiteltävistä aiheista. Sillä kartoitettiin myös mahdollisia riskitekijöitä ja seurauksia, mitä tulisi ottaa huomioon.

Kuva 11. Malli työpajassa käytettävästä Tulevaisuuspyörä – kehästä

Menetelmällä tehtiin myös tarpeellista rajausta kirjallisuuskatsauksella etsittävään tietoon: millainen tieto on oleellista, mihin tietoa tarvitaan, mitä tietoa puuttuu saatavilla olevista lähteistä.

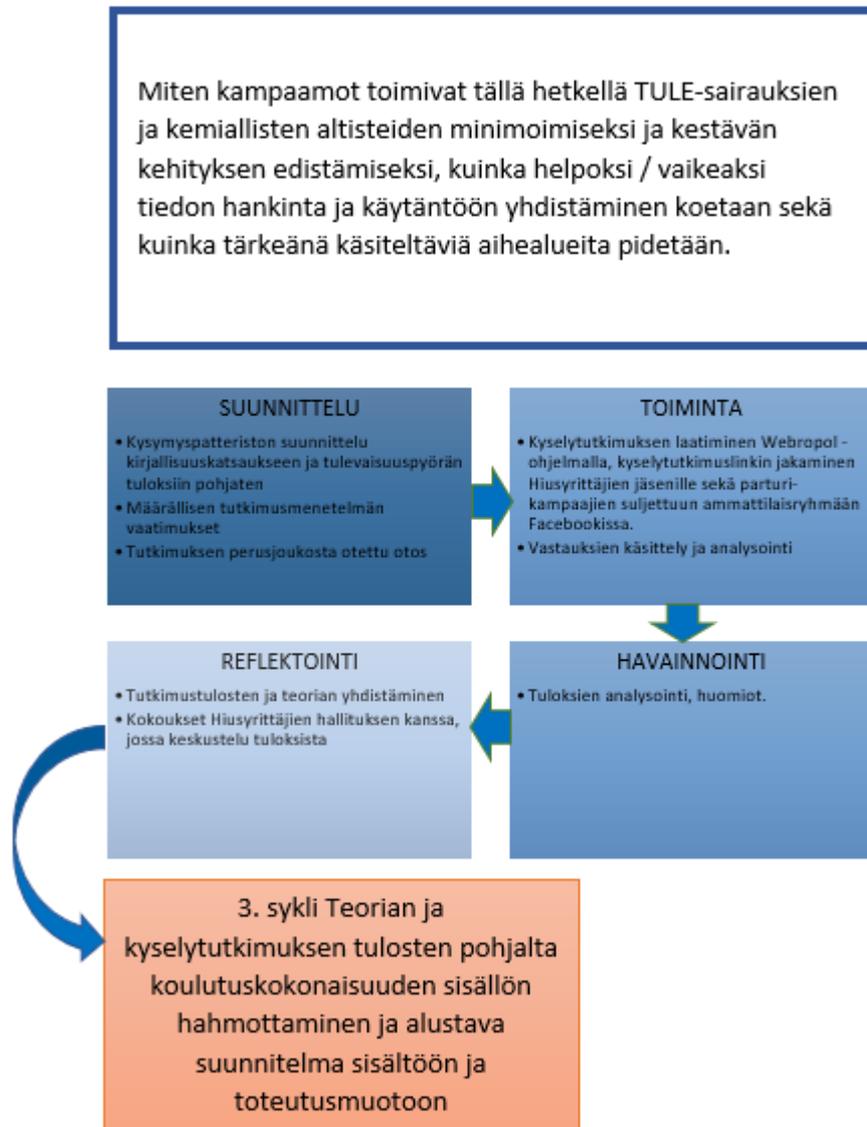
Tulevaisuuspyörä-työpajaan osallistui Suomen Hiusyrittäjien hallituksen jäsenet, jotka edustavat monipuolisesti eri yritysmuotoja: yksin työtä tekeviä yrittäjiä, työnantajia, vuokranantajia, vasta valmistuneita ja sopimusyrittäjiä, jotka työskentelevät yhdessä muiden sopimusyrittäjien kanssa

samassa liiketilassa. Työpaja jouduttiin toteuttamaan etänä johtuen maailmanlaajuisesta koronapandemiasta. Työpajan järjestämiseen käytettiin Go to Meeting – verkkokokoussovellusta. Tulevaisuuspyörän rakentamiseen käytettiin ilmaista miro.com – mindmap ohjelmaa. Tulevaisuuspyörä- työpajan aikana kirjattiin työpajan aikana käytyjä keskusteluja ja pohdintoja ylös, jotta niissä esiin nousseita seikkoja ja näkökulmia voitiin hyödyntää kyselytutkimuksen laatimisessa sekä varsinaisen koulutuskokonaisuuden aihion rakentamisessa.

5.2.2 2. syklin kuvaus

Opinnäytetyön 2. syklissä toteutettiin valtakunnallinen sähköinen kyselytutkimus otantatutkimuksena hiusalan yrittäjille, jolla haettiin vastauksia 1. syklissä nousseisiin näkökulmiin ja lisäksymyksiin sekä opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Hiusalan työntekijät rajattiin kyselytutkimuksesta pois, koska tutkimuksella haluttiin saada tietoa nimenomaan yrittäjien näkökulmasta. Syklin tutkimuskysymyksenä oli selvittää, miten hiusalan yrittäjät toimivat tällä hetkellä TULE-sairauksien ja kemiallisten altisteiden minimoimiseksi ja kestävän kehityksen edistämiseksi, kuinka helppoksi / vaikeaksi tiedon hankinta ja käytäntöön yhdistäminen koetaan sekä kuinka tärkeänä käsiteltäviä aihealueita pidetään. Teoriatiedon lisäksi työkaluna käytettiin kyselytutkimusta. (kuva 12).

Kyselytutkimuksen laatimiseen käytettiin kirjallisuuskatsauksessa ja tulevaisuuspyörä – työpajassa esiin nousseita tietoa ja näkökulmia. Kyselytutkimus rakennettiin aihealueittain: Fyysinen ja henkinen työkyky, Kemialliset altisteet omassa työssä ja Kestävä kehitys omassa työssä. Kyselytutkimus toteutettiin ja analysoitiin Webropol – ohjelmalla.

Kuva 12. Opinnäytetyön 2. sykli

5.2.3 3. syklin kuvaus

Kolmannessa syklissä yhdistyi 1. ja 2. syklin aikana kerätty tieto sekä mahdolliset uudet tutkimuskysymykset. Syklissä oli tarkoitus käsitellä saatua tietoa kokonaisvaltaisesti kehittämistoimenpiteitä kartoittaen: miten muutos toimintatapoihin voidaan saavuttaa hiusalan ammattilaisten työterveyden, työturvallisuuden ja kestäväen kehityksen edistämiseksi. Onko syklien aikana kerätty tieto kattava ja vastaako se tutkimuskysymyksiin. Lisäksi hahmotellaan, millainen koulutuskonsepti tulisi olla vai onko tarve jollekin ihan muunlaiselle toiminnalle muutoksen edistämiseksi

(kuva 13). Opinnäytetyönä toteutettu esiselvitys käsittää kolme sykliä, mutta koska kyseessä on muutoksen tavoittelu ja toimintatutkimus, kehittämistyö jatkuu myös opinnäytetyön jälkeen.

Kuva 13. Opinnäytetyön 3. sykli

Syklien kautta muodostui opinnäytetyön tuotokset eli raportti tuloksista ja koulutuskokonaisuudessa huomioitavista aihealueista. Toimeksiantajalla on tarkoitus hakea hankerahoitusta koulutuskonseptin kehittämiseksi. Esiselvityksen valmistuttua aloitetaan myös hankesuunnitelman rakentaminen. Hankkeen tarkoituksena on kehittää hiusalalle toimintatapoja sekä toimintamalleja koulutuskokonaisuuden avulla, joilla parturi-kampaajien työterveyttä sekä yritystoiminnan kestävä kehitystä voidaan edistää. Hankkeen avulla halutaan tuoda hiusalalla asennemuutosta, jossa parturi-kampaaja yrittäjät suhtautuvat oman työhyvinvoinnin edistämiseen osana oman yrityksen toimintastrategiaa. Pitkän ajan tavoitteena on, että hiusalan yrittäjät voisivat tulevaisuudessa jatkaa mahdollisimman pitkään omalla alallaan, ja yhteiskunnalliset vaikutukset (sairaspoissaolot, tulevaisuuden sairauksien hoitamisen, kulut sekä uudelleen kouluttautumiseen liittyvät kulut) vähenisivät.

6 Toimintatutkimuksen syklien toteutus ja tulokset

Toimintatutkimuksen 1. syklissä selvitettiin tulevaisuuspyörä-työpajan sekä kirjallisuuskatsauksen kautta, mitä tietoa löytyy hiusalan ergonomiasta, työhyvinvoinnista, työturvallisuudesta ja kestävästä kehityksestä. 2. syklissä toteutettiin kyselytutkimus, joka pohjasi 1. syklissä havainnoinnin ja reflektoinnin kautta esiin nousseisiin jatkokysymyksiin. 3. syklissä käytiin läpi aiempien syklien tulokset, arvioitiin niiden tuottamaa tietoa sekä pohdittiin, mitä osa-alueita ja piirteitä koulutuskokonaisuudessa tulisi ottaa huomioon.

6.1 1. syklin toteutus

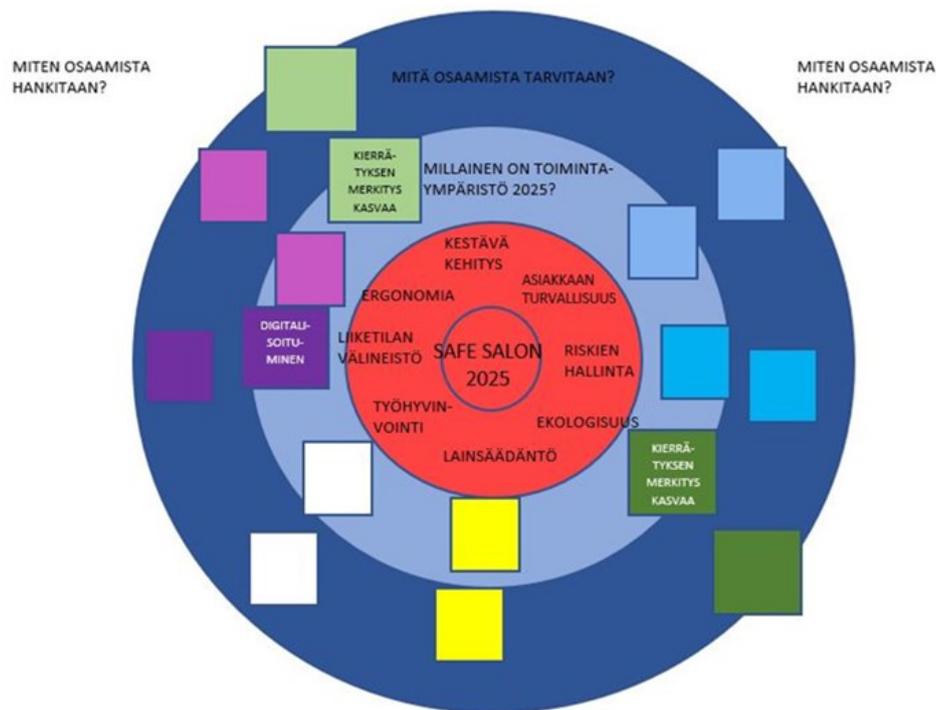
Syklin suunnitteluvaiheessa käytiin toimeksiantajan kanssa läpi niitä aihealueita, mitä tutkimustyössä haluttiin käsiteltävän. Toimeksiantoon oli määritelty, mitä aihealueita opinnäytetyössä tulisi selvittää mahdollista kehittämishanketta varten. Näitä olivat hiusalan työhyvinvointi, ergonomia ja työsuojelu, hiusalalla vaikuttava lainsäädäntö, hiusalan ekologisuus ja kestävä kehitys, kemialliset kuormitustekijät sekä riskien hallinta. Yhtenä merkittävänä tutkimuslähteenä käytettiin ergoHair – hanketta ja siinä tuotettua lääketieteellistä viiteasiakirjaa 'Musculoskeletal Health of Hairdressers – Protection of Occupational Health and Safety at Workplace', jossa Suomen Hiusyrittäjät ovat olleet mukana hankkeen lopputuotoksen tarkastelussa.

Tutkimuksen kannalta oli kuitenkin tärkeää, ettei asiasanoja rajattu liian tarkkaan. Kirjallisuuskatsauksessa on huomioitava myös sellaisia näkökantoja, joilla voi olla sekundäärisiä vaikutuksia työhyvinvoinnin edistämiseksi ja joita ei ole osattu vielä ottaa huomioon. Syklin toimintavaiheessa järjestettiin kirjallisuuskatsauksen aloituksen rinnalla tulevaisuuspyörä – työpaja, joka oli suunnattu Suomen Hiusyrittäjien hallituksen jäsenille. Hallituksen jäsenet koostuvat työelämässä olevista hiusalan yrittäjistä. Osa toimii sopimusyrittäjänä, osalla on oma parturi-kampaamoliike, osa toimii vuokranantajana tai työnantajana. Työpajan tarkoituksena oli löytää etukäteen määriteltyjen teemojen ympärillä mahdollisesti vaikuttavia asioita sekä niihin linkittyviä uusia teemoja ja asiasanoja, joita ei oltu vielä huomioitu tai joilla huomattiin olevan isompi painoarvo kuin mitä alkuun oli ajateltu. Lisäksi pajalla haettiin sekundäärisiä vaikutuksia eri teemojen välillä ja mahdollisesti niistä syntyneitä uusia teemoja kirjallisuuskatsauksessa käsiteltäväksi.

Työpajassa nousseiden teemojen pohjalta pystyttiin hakemaan tarvittavaa lisätietoa kirjallisuuskatsaukseen antaen monipuolisemman ja kohdennetumman pohjan 2. syklin kyselytutkimuksen laatimiselle. 1. syklin tulokset täydensivät opinnäytetyön teoriaosuuden sisältöä.

6.1.1 Tulevaisuuspyörä – työpajan toteutus ja tulokset

Tulevaisuuspyörä toteutettiin 17.4.2021 Suomen Hiusyrittäjien hallituksen kevätseminaarissa verkkotyöpajana. Läsnä olivat tutkijan eli opinnäytetyön tekijän lisäksi Suomen Hiusyrittäjien hallituksen jäsenet 11 henkilöä, liiton puheenjohtaja sekä toiminnanjohtaja. Tulevaisuuspyörä toteutettiin ilmaisella miro.com – kaavio-ohjelmalla ja työpaja järjestettiin Go To Meeting – kokousohjelman kautta etänä korona-ajan kokoontumisrajoitusten vuoksi. Työpajaryhmä sai pohjan (kuva 14) nähtäväkseen ennen seminaaria, jotta jokaisella olisi valmis hahmotelma siitä, mitä työpajassa tehdään.

Kuva 14. Tulevaisuuspyörä aloitusmalli mukailten

Haasteita toi työpajan toteuttaminen verkossa, sillä se rajoitti ryhmän sisäistä kanssakäymistä ja kasvatusten tapahtuvaa kommunikointia sekä ajatusten vaihtoa. Myös tulevaisuuspyörän tekeminen perinteisesti paperille muistilappujen kanssa on helpompi toteuttaa kuin sähköisesti. Tulevaisuuspyörän mallin ja ohjeistuksen saaminen ennen seminaaria auttoi hallitusta sisäistämään menetelmän tarkoituksen ja työpajassa toimimisen.

Tulevaisuuspyörän tarkoituksena oli nähdä toimeksiantoon etukäteen määritellyt aihealueet omina osatekijöinä sekä hahmottaa ja arvioida niiden välisiä vaikutuksia nykyhetkessä ja tulevaisuudessa (kuva 14). Pyörän keskiössä oli tehtävän työnimi SAFE SALON 2025 eli millainen on turvallinen kampaamoympäristö lähitulevaisuudessa, mitä se vaatii, mitä tulee ottaa huomioon. Hiusalan työhyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistämisen suunnittelussa tulee ottaa huomioon esimerkiksi alan trendit (mm. viime vuosina kestävän kehityksen ja ekologisuuden merkitys tuotteistuksessa on kasvanut), lainsäädännölliset muutokset sekä tulevaisuuden haasteet, riskitekijät ja mahdollisuudet. Tulevaisuuspyörä - menetelmällä haettiin työelämälähtöistä kokemustietoa käsiteltävistä aiheista sekä mahdollisista uusista asiasanoista sekä teemoista.

Aikaa pyörän rakentamiseen käytettiin kolme tuntia. Tulevaisuuspyörää oli mahdollista täyttää niin, että työryhmä näki koko ajan webinaariohjelman kautta kaikki kirjaukset sekä pyörän rakentamisen. Työpajan alussa kerrattiin lyhyesti menetelmä vaiheittain, sen tarkoitus sekä mitä menetelmällä on tarkoitus selvittää. Pyörän rakentaminen toteutettiin ohjeistuksen mukaisesti. Uuteen kehään siirryttiin siinä kohtaa, kun edelliseen kehään aiheiden lisääminen selkeästi hidastui tai esitetyt aiheet olivat jo kirjattu ylös eri sanoin. Kun tulevaisuuspyörän kehät käsiteltiin loppuun, pyörään nousseet asiat käytiin kehä kehältä läpi, yhdistellen samankaltaisuuksia sekä tois-sijaisia keskinäisiä vaikutuksia. Osallistujat keskustelivat millaisia yhteisvaikutuksia eri aiheilla voisi olla. Pyörään nousseet asiat kirjoitettiin osatekijöitäin ja kehitettiin kaavakkeeseen, jossa yhdisteltiin osatekijöiden aiheet (liite 2). Kaavakkeeseen on kirjattu myös otteita työpajan aikana käydyistä keskusteluista.

Työryhmä oli seurannut aktiivisesti hiusalan kehitystä ja muutoksia niin tutkimuksien, sidosryhmien tiedotteiden kautta kuin kentällä tehtävien havaintojen pohjalta. Työpajan keskustelut herättivät hyvin monitasoista keskustelua, joilla työryhmäläiset saivat toisiltaan uusia näkökulmia aiheisiin. Vuonna 2025 alalla nähtiin työvälineiden kehittymistä vielä enemmän ergonomisemmiksi, kotikampaamopalveluiden lisääntymistä, kouluttautumisen merkityksen kasvua, yritysten kiertotalouden tehostumista, kierrätyksen hyödyntämistä jatkojalostuksessa kuten hiusjätteen kierrättäminen, fyysisen ja henkisen työhyvinvoinnin merkityksen kasvattamista riskien hallinnan

näkökulmasta, hiusalan ammattilaisten ja kuluttajien kemikaalitietoisuuden ja lakivelvoitteiden ymmärryksen lisääntymistä.

Työpajassa nousi aiemmin määriteltyjen teemojen rinnalle seuraavia teemoja niin suorien kuin toissijaisten vaikutuksien kautta: asennemuutos, osaamisen kehittäminen, yhteistyö eri hiusalan toimijoiden kanssa, työhyvinvointia käsittelevien tutkimuksien hyödyntäminen, työhyvinvoinnin merkityksen nostaminen niin tekijän kuin kuluttajan näkökulmasta, työturvallisuuden merkityksen edistäminen niin tekijän kuin kuluttajan näkökulmasta, tiedonhankinnan lisääminen.

Haasteiksi koettiin mm. asennoituminen työhyvinvointiin ja työterveyteen sekä olemassa olevan tiedon hyödyntäminen näiden edistämisessä. Työpajan keskusteluissa todettiin, että jo olemassa olevalla, eri tutkimuksien kautta saadulla tiedolla ei ole merkitystä, mikäli tiedolle ei nähdä tarvetta ja hyötyä itse hiusalan yrittäjien keskuudessa. Mikäli työhyvinvointia, työterveyttä ja kestävä kehitystä halutaan koulutuskokonaisuuden kautta edistää, tulee ymmärtää, miksi osaamisen kehittäminen on merkityksellistä, mihin kaikkiin osa-alueisiin sillä voidaan vaikuttaa ja mitä se tarkoittaa hiusalan yrittäjän näkökulmasta. Lisäksi keskusteluissa painotettiin yhteistyön merkitystä viranomaisten, alan maahantuojien ja oppilaitoksien kanssa. On tärkeää, että tietoa on löydettävissä ja se on luotettavaa. Osaamisen kehittäminen vaatii esimerkiksi maahantuojilta ja valmistajilta osaamista tuote- ja välinekehityksen kautta, kuten kierrätettävien tai uudelleen käytettävien materiaalien valinta, ergonomiia edistävät välineet ja kalusteet.

Työhyvinvoinnilla todettiin olevan vaikutusta myös asiakasturvallisuuden näkökulmasta. Kuluttajien tietoisuus ja ymmärrys kasvaa monin eri tavoin. Ymmärretään enemmän oikeuksista, kemikaalien vaikutuksista, ergonomiasta. Hiusalan ammattilaisten tietotaidon tulee olla ajantasainen. Sekundäärisillä eli toissijaisilla vaikutuksilla nähtiin olevan merkitystä osaamisen kehittämisen kannalta myös mm. yritysten kiertotalouden tehostumisen sekä fyysisen ja henkisen työhyvinvoinnin merkityksen kasvattamisen riskien hallinnan näkökulmasta.

6.1.2 Kirjallisuuskatsauksen toteutus ja tulokset

Kirjallisuus- ja tutkimuslähdemateriaalissa otettiin huomioon tulevaisuuspyörässä esiin nousseita näkökulmia lähitulevaisuuden hiusalasta sekä jo aiemmin määritellyt asiasanat. Menetelmällä haettiin vastauksia tutkimuskysymyksiin: Mitä tietoa löytyy hiusalan ergonomiasta, työhyvinvoinnista, työturvallisuudesta ja kestävästä kehityksestä? Mitä on osaamisen kehittäminen ja miten se vaikuttaa liiketoiminnan ja työhyvinvoinnin kehittämiseen? Mitä haasteita tunnistetaan ja mitä

yhteneväisyyksiä lähteistä löytyy? Millaisia sekundäärisiä vaikutuksia aiheisiin liittyen on ja mikä merkitys niillä on hiusalan osaamisen kehittämisessä?

Tiedonhankinnassa hyödynnettiin kirjallisuutta ja e-kirjoja, viranomaistilastoja, kotimaisia sekä kansainvälisiä tutkimuksia, verkkosivulähteitä, väitöskirjoja, YAMK-tason opinnäytetöitä ja lainsäädäntöä. Lähdemateriaalin käytön ehtona oli, että materiaalia on tuottanut virallinen taho tai tutkijoista on löydettävissä tietoa, tutkimusta on käytetty esimerkiksi muissa virallisissa julkaisuissa lähteenä, se on julkaistu tieteellisissä forumeissa, tehdystä tutkimuksesta ja tutkimusasetelmasta löytyy tietoa, tutkimukset on tehty pääasiassa 2000 – luvulla. Lähteissä tuli olla joko suora tai selkeä yhteys hiusalaan työterveyteen, työturvallisuuteen tai kestävään kehitykseen. Kirjallisuuskatsaukseen valitut lähteet valittiin seuraavin kriteerein (kuva 15):

Tutkimukset

- **tutkimukset ja tilastot**, joissa käsitellään tuki- ja liikuntaelinsairauksia ja / tai kemiallisia altistumisia, työterveyttä ja työturvallisuutta hiusalalla ja / tai käsityöaloilla / palvelualoilla
- **hakutermit**: hairdressers, health and safety, musculoskeletal disorder hairdressers, kampaajat, parturi-kampaamo, työturvallisuus, työterveys, kemiallinen altistus, työperäiset sairaudet, työterveys hiusalalla
- **lähteinä**: Työterveyslaitos, Coiffure EU, Työsuojelu, Theseus.fi, Työturvallisuuskeskus, Google Scholar, Tilastokeskus

Kirjallisuus

- painettuja kirjoja sekä e-kirjoja
- **kirjallisuus**, jossa käsitellään osaamisen kehittämistä ja sen merkitystä mikroyrityksissä, yksittäisen toiminimiyrittäjän toiminnan kehittämistä ja osaamisen kehittämistä, työhyvinvointia, toimintatutkimusta metodologiana sekä tiedonhankintamenetelmänä
- **hakutermit**: osaamisen kehittäminen, yrittäjyys, toiminimiyrittäminen, osaamisen johtaminen, työhyvinvointi ja johtaminen, toimintatutkimus, tutkimusmenetelmät
- **lähteinä**: Outi-tietokanta/ Oulun kirjastopalvelut, KAMK Finna

Verkkosivuhaku

- **sivustot**, missä käsitellään tuki- ja liikuntaelinsairauksia ja / tai kemiallisia altistumisia, työterveyttä ja työturvallisuutta hiusalalla ja / tai käsityöaloilla / palvelualoilla, hiusalalla velvoittavaa lainsäädäntöä, työsuojelua hiusalalla, osaamisen kehittämistä ja johtamista
- **hakutermit**: hairdressers, health and safety, hair, musculoskeletal, kampaajat, parturi-kampaamon työturvallisuus, kemiallinen altistus, työperäiset sairaudet, osaamisen kehittäminen, toiminimiyrittäminen, osaamisen johtaminen, työhyvinvointi ja johtaminen, työterveys hiusalalla, työturvallisuuslaki, työterveys laki, kosmetiikan lainsäädäntö, toiminimiyrittäjät hiusalalla, työsuojelu
- **lähteinä**: Coiffure EU, Työterveyslaitos, Tilastokeskus, Työsuojelu.fi, Finlex, Työturvallisuuskeskus, Google Scholarin kautta artikkeleita ja niiden julkaisusivustoja

Kuva 15. Kirjallisuuslähteiden valintakriteerit

Kirjallisuuskatsaus jakautui seuraaviin aihealueisiin: jatkuva oppiminen, osaamisen kehittäminen osana liiketoiminnan kehittämistä yleisesti sekä hiusalan näkökulmasta, yrittäjyys, tuki- ja liikuntaelinsairaudet hiusalalla, kemialliset altisteet hiusalalla, ergonomia ja kestävä kehitys hiusalalla sekä hiusalalla vaikuttavat lainsäädännölliset velvoitteet.

Hiusalan työhyvinvoinnin, työterveyden ja kestävä kehityksen edistämässä on oleellista huomioida jatkuvan oppimisen malli sekä miten osaamisen kehittäminen tulee olla osa liiketoiminnan kehittämistä. Teemojen käsittelyssä tuli huomioida myös pienyrittäjyyden näkökulmaa.

Kuten kirjallisuuskatsauksen pohjalta laaditussa teoriaosuudessa kerrotaan, myös Suomen nykyiseen hallitusohjelmaan sisältyy jatkuvan oppimisen uudistus, jolla vastataan kehittämisen ja uudistamisen osaamisen tarpeeseen elämän ja työuran eri vaiheissa. Arvioidaan, että lähivuosien aikana noin puoli miljoonaa henkilöä tarvitsee täydennyskoulutusta tai uudelleen koulutusta Suomessa. Haasteeksi koetaan se, miten koulutuksiin saataisiin hakeutumaan juuri niitä ihmisiä, jotka koulutusta eniten tarvitsevat. Koulutuksen puutteellisuuden todetaan näkyvän osaavan työvoiman saatavuuden heikkenemisenä haitaten monia aloja ja yrityksiä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021a; 2021b.) Mikäli osaamista halutaan kehittää ja edistää, oli kyseessä ammatillinen osaaminen tai työhyvinvoinnin ja työterveyden edistäminen, täytyy kouluttautumisen merkityksellisyys ja tietotaidon päivittäminen olla osa ammatti-identiteettiä.

Käsiteltäessä työterveyteen liittyviä tutkimuksia ja kirjallisuutta, kirjallisuuskatsauksessa perehdytyissä tutkimuksien tuloksista ilmeni, että hiusalan ammattilaiset kärsivät monenlaisista tuki- ja liikuntaelinsairauksista sekä kemikaalialtistuksista. Useissa tutkimuksissa todettiin hiusalan työtehtävien olevan monin tavoin kuormittavia. Tietoa löytyi niin kotimaisista kuin kansainvälisistä lähteistä. Uusimpana laajana tutkimuksena ergoHair kokosi yhteen monia eri tutkimuslähteitä nostaten esiin merkittäviä tekijöitä hiusalan työhyvinvoinnin ja työterveyden uhkatekijöistä. Tietoa on siten saatavilla. Tiedon saannin ja sen hyödyntämisen merkitystä tai miten tietoa yleensäkin etsitään hiusalan ammattilaisen keskuudessa, ei ole juurikaan tutkittu. Lähdemateriaalissa koskien työterveyttä ja työhyvinvointia, koettiin haasteena mm. turtuminen tuki- ja liikuntaelintautien kiputiloihin. Myös TULE-sairauksien ja/tai kemikaaliherkistymisten vuoksi alalla lopettaneiden tai opiskelunsa keskeyttäneiden määrä oli paikoin suuri.

Lainsäädännöllisesti, hiusalan yrittäjällä ei ole lain määrittelemiä velvoitteita oman työhyvinvointinsa edistämisen suhteen eikä työterveyttä valvota ulkopuolisen tahon toimesta. Esimerkiksi Työperäisten sairauksien rekisteriin (TPSR) ei välttämättä kirjaudu kaikki mahdolliset ammattitautitapaukset tai niiden epäilyt, sillä Työterveyslaitoksella on laissa (44/2006) säädetty oikeus saada tietoja vain esimerkiksi työsuojelun valvonnasta lääkärien Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueille ilmoittamista ammattitaukeista sekä niiden epäilyistä. Oikeus koskee myös tiedon saantia työstä johtuneista muista sairaalloisista tiloista. (Työterveyslaitos 2021d.) Pärnänen ja Sutela (2014) toteaaakin, että yrittäjät eivät useimmiten järjestä itselleen työterveyspalveluita. (Pärnänen ja Sutela 2014.)

Yrittäjällä itsellään on vastuu oman osaamisensa kehittamisestä. Oli kyseessä sitten ammatillinen osaaminen, liiketoiminnan kehittäminen, oman työterveyden ja työhyvinvoinnin edistäminen tai kestävä kehityksen sisällyttäminen osaksi liiketoimintaa. Kirjallisuuskatsauksessa, niin kuin myös tulevaisuuspyörä-työpajassa nousi esiin merkityksellisyuden kasvattaminen. Työhyvinvoinnin ja kestävä kehityksen osalta, yrittäjien tulisi huomioida voimassa oleva lainsäädäntö ja sen soveltaminen omaan yritystoimintaan. Vaikka laki ei suoraan velvoittaisi yksittäistä yrittäjää häntä itseään koskevien toimien suhteen, on sen huomioiminen omassa liiketoiminnassa tarpeellista jo pelkästään kestävä kehityksen ja työhyvinvoinnin näkökulmasta. Työntekijä sekä yrittäjänä toimiva parturi-kampaaja, tekee samanlaista fyysistä työtä. Fyysinen kuormitus, kemikaalialtistus sekä liiketilan muut rasitteet (valo, melu, hajusteet) eivät erottele työntekijöitä yrittäjistä. Yrittäjän oman työterveyden ei tulisi olla yhtään vähäisemmässä asemassa kuin mitä työntekijän. Työsuojelun avulla pyritään edistämään ja turvaamaan työntekijän työoloja ja työkykyä. Myös yrittäjän työhyvinvoinnin edistäminen vaikuttaa suoraan työuran pituuteen sekä työn tuottoisuuteen ja taloudelliseen kestävyteen. On yhteiskunnallisestikin kannattavampaa, että työuran on mahdollista jatkaa keskimääräiseen eläkeikään asti tai mahdollisimman lähelle, kuin että työura päättyy ennenaikaisesti esimerkiksi allergisoitumisen tai TULE-sairauksista aiheutuvan työkyvyttömyyden vuoksi.

Lainsäädännössä on veloitteita ekologisuuden näkökulmasta kuten kierrättäminen ja ongelmajätteen käsittely. Yksittäinen yrittäjä on myös vastuussa markkinointiväittämien ymmärryksestä sekä niiden oikeasta käytöstä. Kestävä kehityksen näkökulmaa huomioidaan hiusalan opinnoissa. Kestävä kehityksen määritelmä ei ole pelkästään kierrätykseen ja ekologisuuteen pohjaavaa, vaan siinä on tärkeässä osassa myös kestävä liiketoiminta, joka ei esimerkiksi pohjaa velkaantumiseen. Lisäksi tärkeässä osassa on sekä työtä tekevän työterveyden edistäminen, millä on vaikutusta sekä asiakasturvallisuuteen että liiketoiminnan kehittämiseen. Hiusalan haasteiksi koettiin valvutuneiden kuluttajien määrän kasvaminen. Kuluttajien ymmärrys ja tietämys lisääntyy esimerkiksi kemikaalikuormituksen osalta niin kuluttajan itsensä kuin ympäristötietoisuuden näkökulmasta. Ammattilaisten osaamistason tulisi olla alati kasvava ja ajantasainen, jotta uusien menetelmien ja käyttömateriaalien valinnoissa voidaan huomioida ympäristö- ja terveysvaikutukset. Vaikka kestävä kehityksen näkökulmia on huomioitu hiusalan perustutkinnon opetuksessa, on huomioitava, että alalla työskentelee paljon ammattilaisia, joiden koulutuksessa ei ole nostettu kestävä kehitystä yhtä merkittävään osaan kuin mitä 2000 – luvun loppupuolella aloittaneiden hiusalan opiskelijoiden koulutuksessa.

6.1.3 1. syklin tuloksien yhteenveto ja jatkokysymykset

Syklän aikana kerätty tieto antoi laaja-alaista kuvaa hiusalan työterveydestä TULE-sairauksien ja kemikaalialtisteiden osalta. Osaamisen kehittäminen, jatkuva oppiminen, työkykyyn vaikuttavat osa-alueet (TULE-sairaudet, kemikaalialtisteet) sekä kestävä kehitys ja ekologisuus nitoutuvat toisiinsa. Jotta työterveyttä, työhyvinvointia ja kestävää kehitystä voitaisiin edistää, tulee ymmärtää osaamisen kehittämisen ja jatkuvan oppimisen merkitys myös laajemmasta näkökulmasta. Tiedon saannilla, etsinnällä ja sen yhdistämisellä käytäntöön tulee olla merkitystä. Se pitää kokea tarpeelliseksi ja oman liiketoiminnan edistämisen edellytykseksi. 1. syklin tuloksia käytiin läpi hallituksen seminaarissa 17.10.2021.

Opinnäytetyön toisessa syklissä perehdyttiin siihen, miten näiden esille nousseiden seikkojen merkityksellisyys näkyy tämän päivän yrittäjien arjessa. Miten hiusalan yrittäjät kokevat tiedon saannin työterveyden, työhyvinvoinnin ja kestäväen kehityksen saralla, etsivätkö he tietoa, millaisessa arvossa tietoa pidetään, osataanko sitä hyödyntää ja onko tietoa yleensäkin löydettävissä?

6.2 2. syklin toteutus

Toimintatutkimuksen toiseen sykliin oli asetettu tutkimuskysymyksiksi 1. syklin tuloksien pohjalta seuraavat: Miten kampaamot toimivat tällä hetkellä TULE-sairauksien ja kemiallisten altisteiden minimoimiseksi ja kestäväen kehityksen edistämiseksi, kuinka helpoksi/vaikeaksi tiedon hankinta ja käytäntöön yhdistäminen koetaan sekä kuinka tärkeänä käsiteltäviä aihealueita pidetään?

Syklän tiedonhankintamenetelmänä käytettiin hiusalan yrittäjille suunnattua sähköistä kyselytutkimusta. Koska opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa esiselvitys koulutuskokonaisuuden kehittämiseksi, kyselytutkimuksessa pureuduttiin vain tämänhetkisten näkemysten lähtökohtiin.

6.2.1 Kyselytutkimuksen toteutus

Kyselytutkimus laadittiin otantatutkimuksena Webropol-kyselyohjelmalla. Otantaan kuului ne hiusalan yrittäjät, jotka olivat kyselyn aikaan Suomen Hiusyrittäjät ry:n jäseniä sekä ne hiusalan

yrittäjät, jotka kuuluivat Parturi-Kampaajat – suljettuun ammattilaisten Facebook-ryhmään. Kysymykset jaettiin kolmeen aihealueeseen: Fyysinen ja henkinen työkyky omassa työssä, Kemialliset altisteet omassa työssä sekä Kestävä kehitys omassa työssä. Kyselytutkimuksessa on kysymyksiä yhteensä 31 (liite 3). Kysymykset eivät saaneet olla liian johdatteluvia. Kysymyksien tuli avata riittävästi sitä, mitä tietoa kysymyksellä halutaan saada ja mitä kysytty asia sisältää. Lisäksi oli tärkeää selvittää, koettiin työhyvinvointi, työterveys ja kestävä kehitys tärkeänä ja mikäli koettiin, miten sitä tällä hetkellä pyrittiin edistämään. Kysymykset asetettiin enimmäkseen väittämämuotoon, jotka on kirjoitettu minämuotoon vastaajan näkökulmasta. Kysymys on siten ulkoasultaan samaistuttavampi ja vastaajan on helpompi pohtia omaa vastaustaan.

Vastausasteikoksi valittiin Likert-asteikko, sillä kyselytutkimuksessa selvitettiin mielipidettä, tutkittavien asioiden mielekkyyttä ja merkityksellisyyttä. Likert-asteikossa koodi on korkein silloin, kun vastaaja on täysin samaa mieltä, ja pienin silloin, kuin vastaaja on täysin eri mieltä. (Heikkilä 2014.) Likert-asteikolla saadaan selkeästi esiin mielipide-eroja niin vastaajan omissa vastauksissa kuin vastaajien vastausvertailussa. Lisäksi on tärkeää huomioida kyselytutkimuksen kohderyhmän temperamentti. Kyseessä on luovaa ja fyysistä työtä tekevä ammattikunta, jonka työpäivät koostuvat nopeatempoisesta työstä. Mikäli kyselytutkimus on liian raskas, aikaa vievä ja monimutkainen, voi vastaaminen jäädä kesken. Kysymysten tulee olla johdonmukaisia, selkeästi eteenpäin meneviä ja vastaaminen tulee olla riittävän nopeaa. Mikäli vastaaminen kestää liian kauan, voi kyselytutkimuksen kysymykset jäädä tarkoin pohtimatta tai vastaaminen keskeytyä.

Tässä kyselytutkimuksessa, Likert-asteikossa vastausvaihtoehdot olivat asteikolla Täysin eri mieltä – Täysin samaa mieltä. Vastausvaihtoehdot olivat viidessä portaassa: Täysin eri mieltä, osittain eri mieltä, ei samaa eikä eri mieltä, osittain samaa mieltä ja täysin samaa mieltä. Likert-asteikon lisäksi, osaan kysymyksistä oli annettu vastausvaihtoehtoja, joilla selvitettiin toimintatapoja sekä tiedonlähteitä. Nämä kysymykset eivät siten olleet mielipide- tai arvokysymyksiä. Osassa näistä vastausvaihtoehdoista oli avoimen vastauksen kohta, mihin vastaajan tuli pakollisena avata pyydetty tieto, mikäli tämän vastausvaihtoehdon merkitsi. Avoimella kohdalla voitiin kerätä vastausvaihtoehdoista poikkeavaa tietoa eikä vaihtoehtolistauksesta tarvinnut tehdä liian pitkä. Vastaajan ikäkysymys oli ainoa avoin kysymys.

Ennen varsinaisen kyselyn julkaisua toteutettiin testikysely maaliskuussa 2022. Testiryhmänä toimi Suomen Hiusyrittäjien hallituksen jäsenet, jotka osallistuivat myös tulevaisuuspyörä-työpajaan. Testiryhmään kuului 12 henkilöä. Testauksessa otettiin huomioon:

- toiminnallisuus

- kysymyksiä looginen ja selkeä eteneminen
- nitoutuminen 1. sykliin (kulkeeko kirjallisuuskatsauksessa ja Tulevaisuuspyörä-työpajassa nousseet teemat ja keskustelut kysymyksissä mukana)
- vastausvaihtoehtojen selkeys

Testauksesta saatujen palautteiden pohjalta tehtiin tarvittavat muokkaukset kysymyksiin ja vastausvaihtoehtoihin. Varsinainen kysely julkaistiin huhtikuun alussa ja vastausajaksi annettiin 11 päivää. Kyselylinkki saatekirjeineen jaettiin Suomen Hiusyrittäjien jäsenille (505 jäsentä) tiedotteessa sähköpostiin sekä Parturi-kampanjat – suljettuun Facebook ryhmään, jotta kato huomion tona vastaajia saataisiin riittävästi ja monipuolisesti.

6.2.2 Kyselytutkimuksen tulokset

Kyselyä oli avattu 179 kertaa, 66 vastaajaa oli aloittanut vastaamisen ja 51 vastaajaa (n=51) palautti kyselyvastauksensa (kuva 16). Webropol-ohjelmassa koottu taulukot vastauksista on kokonaisuudessaan liitteessä 4.

	Yhteensä	
	(N)	%
Vastattu kyselyyn: Julkinen nettilinkki	51	77
Kysely avattu vastaajien toimesta	179	271
Vastaaminen aloitettu	66	100

Kuva 16. Kyselytutkimuksen vastausmäärät

Kyselyn alussa selvitettiin vastaajien ikä sekä kuinka kauan vastaaja on toiminut hiusalalla. Vastaajan ikää selvitettiin avoimella kysymyksellä. Ikä-kysymystä ei oltu merkattu pakolliseksi, joten n. 86 % vastaajista vastasi kyseiseen kohtaan. Ikäjakauma oli 25 – 61 vuotta, mediaani oli 42 ja vastaajien keskiarvo 43,4 vuotta (liite 4). Vuosia hiusalalla – kysymyksen vastaukset jaottuivat hyvin laajalle skaalalle. Vastaajista löytyi niin alalla pitkään olleita kuin alalle vasta saapuneita. Työvuodet on vastauksissa ryhmitelty viiden vuoden jaksoihin antamaan riittävän tarkkaa tietoa alalla olo vuosista. Kysymys olisi voitu asettaa myös avoimeen muotoon, mutta vastaukset olisivat silti voineet olla vain suuntaa antavia. Otokseen saatiin hyvin monen ikäisiä vastaajia sekä hiusalalla hyvin eri aikoja työskennelleitä yrittäjiä (liite 4).

Fyysinen ja henkinen työkyky omassa työssä

Fyysinen ja henkinen työkyky omassa työssä-osio sisälsi 12 väittämää. Vastaajista 80,4 % piti työterveyden ylläpitoa tärkeänä (täysin samaa mieltä) ja 19,6 % melko tärkeänä (osittain samaa mieltä) (kuva 17).

3. Pidän työterveyden ylläpitoa tärkeänä.

1 = Täysin eri mieltä, 2 = Osittain eri mieltä, 3 = En samaa enkä eri mieltä, 4 = Osittain samaa mieltä, 5 = Täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 51

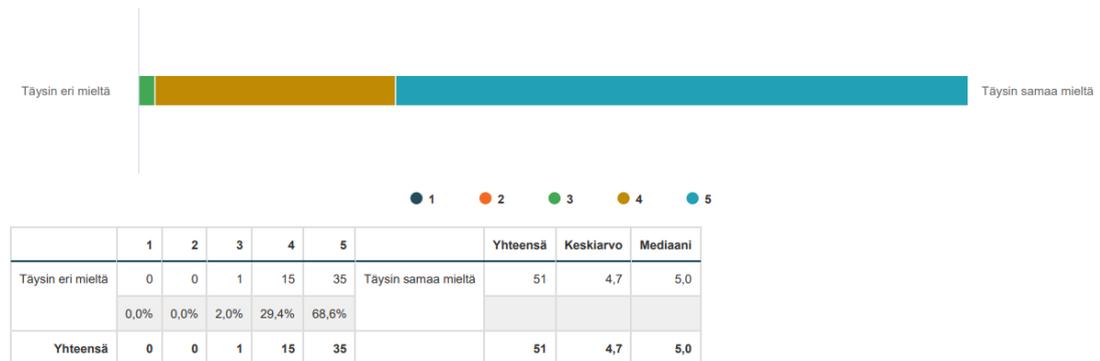

Kuva 17. Työterveyden ylläpidon tärkeys

Vastaajista 68,6 % koki ymmärtävänsä, mitkä tekijät vaikuttavat tuki- ja liikuntaelinsairauksien syntyyn (täysin samaa mieltä), 29,4 % oli osittain samaa mieltä ja 2 % ei samaa eikä eri mieltä (kuva 18).

4. Ymmärrän ja tiedän mitkä eri tekijät vaikuttavat tuki- ja liikuntaelinsairauksien syntyyn (lihaskunnan puutteellinen ylläpito, riittämätön lepo fyysisestä työstä, yksipuolinen ravinto, ergonomisten työasentojen käyttämättömyys, työterveyttä tukevan tiedon hankinnan puute ja sen hyödyntäminen liiketyössä).

Vastaajien määrä: 51

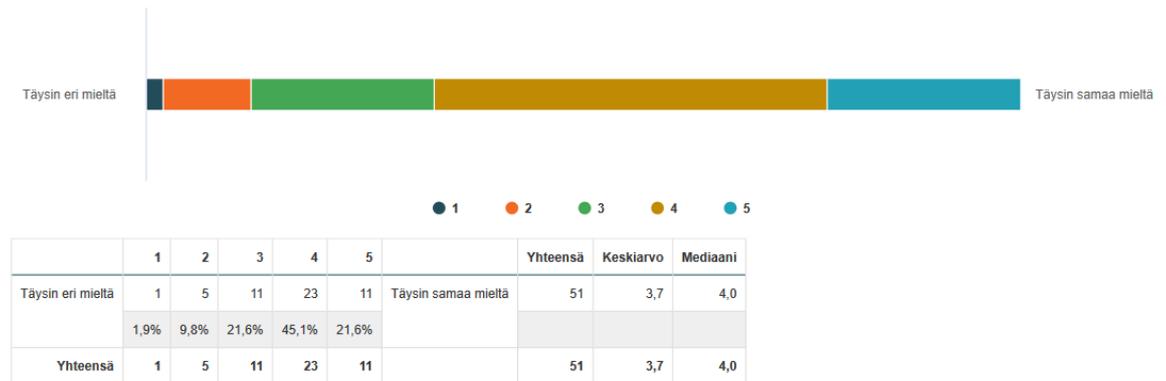
Kuva 18. Eri tekijöiden vaikutuksen ymmärtäminen tuki- ja liikuntaelinsairauksien synnyssä

Toisen väittämän vastauksissa oli jo selkeämpää hajontaa. 45,1 % vastaajista oli osittain samaa mieltä siinä, että he kiinnittävät huomioita ergonomiaan vähentääkseen TULE-kuormitusta. 21,6

% ei ollut samaa tai eri mieltä. Yhteensä 11,7 % vastaajista ei omasta mielestään kiinnittä huomiota tai vain vähän kiinnittää huomiota ergonomiaan TULE-kuormituksen vähentämiseksi (kuva 19).

5. Kiinnitän huomiota eri työvaiheiden ergonomiaan, jotta voin vähentää tuki- ja liikuntaelimestön kuormitusta (mm. käsivarsien nostokulma ja staattisen työn kesto, ranteiden asento, selän asento ja taivutukset pesupaikalla ja työpisteellä, ergonominen työvälineistö).

Vastaajien määrä: 51

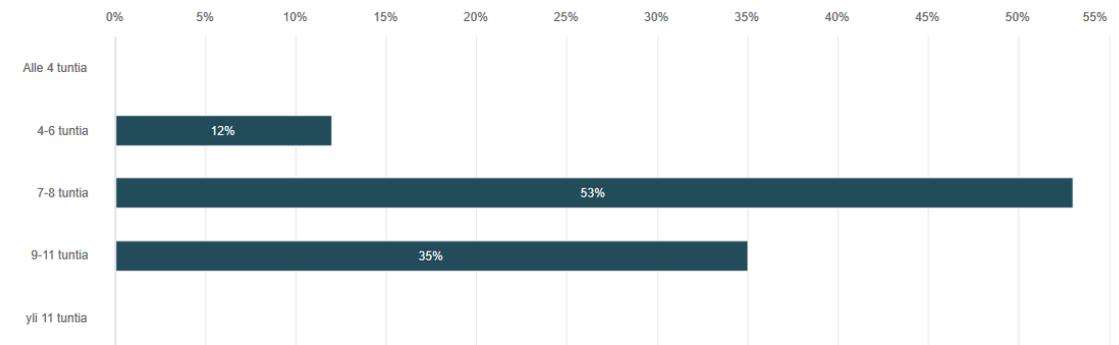
Kuva 19. Huomion kiinnittäminen ergonomisiin työasentoihin

Vaikka 80,4 % vastaajista piti työterveyden ylläpitoa tärkeänä, 66,7 % vastaajista kiinnittää huomioita eri työvaiheiden ergonomiaan (vastaukset 'täysin samaa mieltä' ja 'osittain samaa mieltä'). Ne vastaajat, jotka eivät kiinnitä huomiota eri työvaiheiden ergonomiaan (vastaukset 'täysin eri mieltä' ja 'osittain eri mieltä') olivat vastanneet olevansa osittain samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että he ymmärtävät eri tekijöiden vaikutukset TULE-sairauksien syntyyn.

Keskimääräinen työpäivän kesto oli 7-8 tuntia 52,9 %:lla vastaajista. 35,3 %:lla vastaajista työpäivän keskimääräinen kesto on 9-11 tuntia ja 12 %:lla vastaajista 4-6 tuntia (kuva 20). Työaikaharukka on tehty mukailemaan työntekijöiden työaikakalaa ja yleisiä työpäivien kestoja eli minkälaisia työpäiviä ja työviikkoja työntekijän ominaisuudessa olevat parturi-kampaajat tekevät tai voivat tehdä (pois lukien vaihtoehdot a ja e). Vaikka yrittäjänä toimiessa ei ole olemassa lain määrittelemää työaikaa, on fyysistä sekä staattista työtä tehdessä kuitenkin hyvä huomioida viikoittainen tuki- ja liikuntaelimestön rasitekuormitus. Tästä näkökulmasta työntekijöiden työaika on hyvä vertailumittari yrittäjien työpäivien mittaan.

6. Keskimääräinen työpäiväni kesto on

Vastaajien määrä: 51

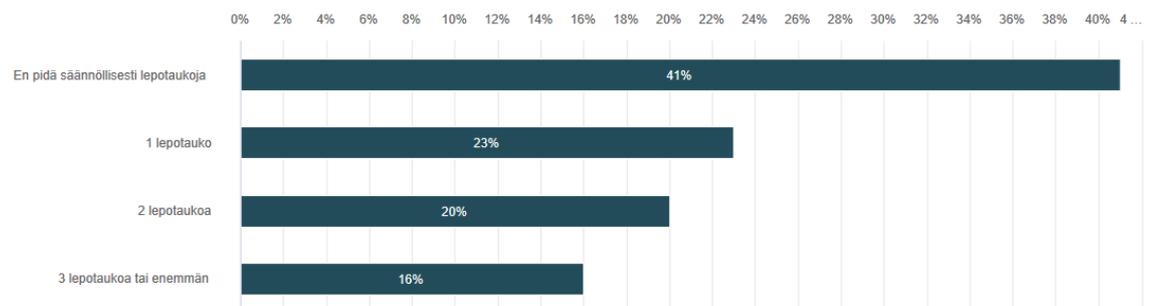
	n	Prosentti
Alle 4 tuntia	0	0,0%
4-6 tuntia	6	11,8%
7-8 tuntia	27	52,9%
9-11 tuntia	18	35,3%
yli 11 tuntia	0	0,0%

Kuva 20. Työpäivän keskimääräinen kesto

Vastaajista 41,2 % ei pidä säännöllisesti lepotaukoja työpäivän aikana, 23,5 % vastaajista kertoo pitävänsä yhden lepotauon, 19,6 % vastaajista kaksi lepotaukoa ja 15,7 % vastaajista kolme taukoa tai enemmän (kuva 21).

7. Pidän säännöllisesti työpäivittäin lepotaukoja (lepotauko = tauko, jolloin ei tehdä staattista työtä, istutaan / maataan, jolloin tuki- ja liikuntaelimet saavat lepoa).

Vastaajien määrä: 51

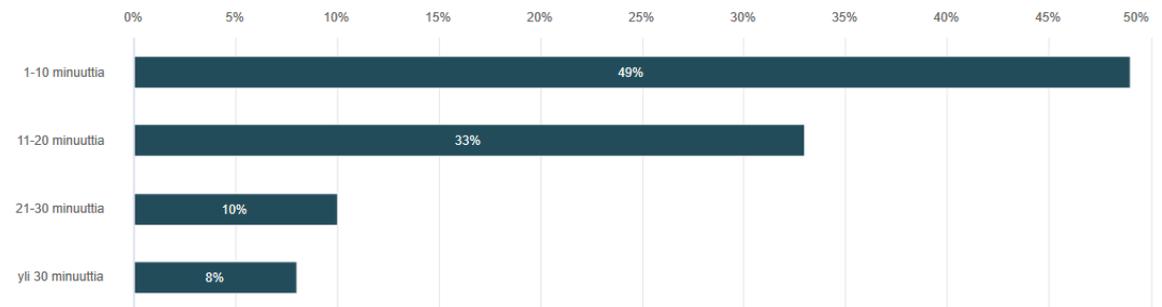
	n	Prosentti
En pidä säännöllisesti lepotaukoja	21	41,2%
1 lepotauko	12	23,5%
2 lepotaukoa	10	19,6%
3 lepotaukoa tai enemmän	8	15,7%

Kuva 21. Säännöllisten taukojen määrä

Vastaajista 49 %:lla tauon keskimääräinen pituus oli 1-10 minuuttia, 33 %:lla 11-20 minuuttia, 9,8 %:lla 21-30 minuuttia ja 7,9 %:lla yli 30 minuuttia (kuva 22).

8. Lepotaukoni keskimääräinen pituus minuutteina on

Vastaajien määrä: 51

	n	Prosentti
1-10 minuuttia	25	49,0%
11-20 minuuttia	17	33,3%
21-30 minuuttia	5	9,8%
yli 30 minuuttia	4	7,9%

Kuva 22. Tauon keskimääräinen pituus

Näiden kolmen väittämän vastauksia tarkasteltiin kirjaamalla tulokset vastauksittain Excel-taulukoon. Sen avulla tarkasteltiin, kuinka monta ja minkä mittaisia taukoja pitävät ne parturi-kampaajat, joiden keskimääräinen työaika on 7-8 tuntia tai 9-11 tuntia. Huomiota kiinnitettiin etenkin siihen, kuinka moni näitä parturi-kampaajista on vastannut, ettei pidä säännöllisesti taukoja tai vain yhden lepotauon. Lisäksi tarkastelussa selvitettiin, kuinka moni näistä vastaajista oli ilmoittanut taukonsa keskimääräiseksi pituudeksi 1-10 minuuttia tai 11-20 minuuttia. Kuten aiemmissa tutkimuksissa on todettu, yksi suurimpia fyysisen kuormittumisen riskejä aiheuttaa taukojen puute. (Kozak ym. 2019, 32-33). Vastaajista 52,9 %:lla oli keskimääräinen työpäivän pituus 7-8 tuntia, ja 35,3 %:lla vastaajista 9-11 tuntia.

Tarkasteltaessa ensin 7-8 tunnin työpäiviä keskimääräisesti tekevien vastauksia: 25,9 % ei pidä säännöllisesti taukoja työpäivänsä aikana. Ja mikäli nämä vastaajat taukoa pitävät, 14,8 %:lla tauon pituus on keskimäärin 1-10 minuuttia ja 11,1 %:lla tauon keskimääräinen pituus on 11-20 minuuttia. 7-8 tunnin työpäiviä keskimääräisesti tekevästä, 25,9 % pitää säännöllisesti 1 lepotauon. Näistä vastaajista, 14,8 %:lla tauon keskimääräinen pituus on 1-10 minuuttia, ja 11,1 %:lla vastaajista 11-20 minuuttia.

Niistä vastaajista, jotka vastasivat työpäivän keskimääräiseksi kestoksi 9-11 tuntia, 50 % ei pidä säännöllisesti taukoja työpäivänsä aikana ja näistä vastaajista 38,9 %:lla tauon pituus on keskimäärin 1-10 minuuttia. 11-20 minuutin taukoa ei ollut yhdelläkään näistä vastaajista, vaan loppuilla mahdollisen tauon pituus oli pidempi. 9-11 tunnin työpäiviä keskimääräisesti tekevästä, 27,7%

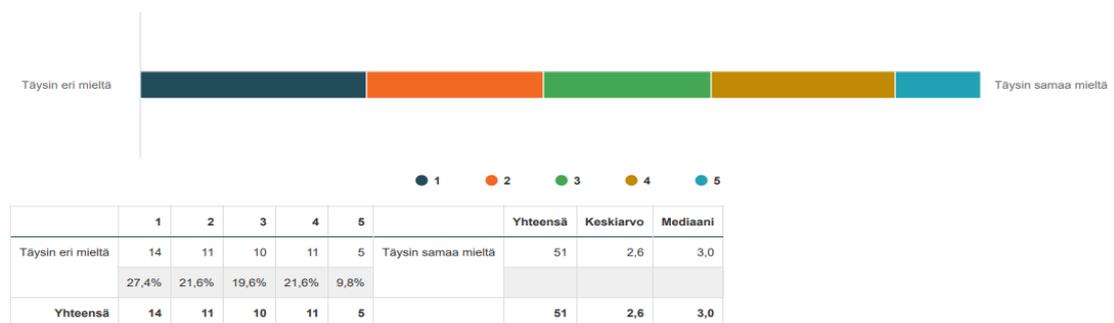
vastaajista pitää yhden lepotauon ja näistä vastaajista 0,05 %:lla tauon pituus on keskimäärin 1-10 minuuttia ja 0,05 %:lla 11-20 minuuttia.

Väittämässä koskien tiedon etsintää tuki- ja liikuntaelinvaurioista, niiden ehkäisystä ja minimoimisesta, 27,4 % vastaajista oli täysin eri mieltä ja 21,6 % osittain eri mieltä. (kuva 23). Täten vastaajista melkein puolet ei etsi tai ei juurikaan etsi tietoa TULE-sairauksien ehkäisystä ja minimoimisesta. Vastaajista 9,8 % oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä ja 21,6 % osittain samaa mieltä.

9. Etsin tietoa tuki- ja liikuntaelinvaurioista sekä niiden ehkäisyyn ja minimoimiseen tarvittavista toimenpiteistä.

1 = Täysin eri mieltä, 2 = Osittain eri mieltä, 3 = En samaa enkä eri mieltä, 4 = Osittain samaa mieltä, 5 = Täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 51

Kuva 23. Tiedon etsintä tuki- ja liikuntaelinvaurioista, niiden ehkäisystä ja minimoimisesta

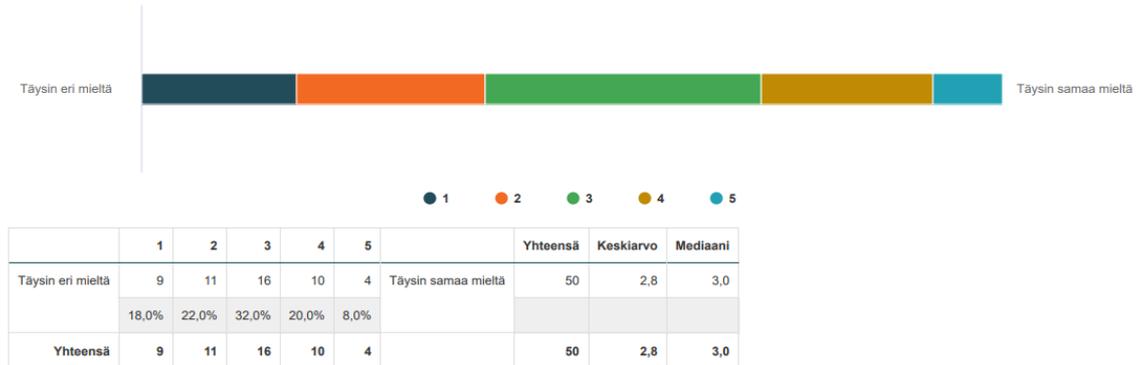
Tiedon etsintäkanavia selvitettyä, vastaajista 37 % ei etsi tietoa, 29 % etsii tietoa verkosta, 18 % työhyvinvointia käsittelevistä koulutuksista, 13,7 % julkisesta terveydenhuollosta ja 7,8 % työterveyshuollosta, 9,8 % maahantuojien koulutuksista ja 5,9 % yrittäjälähteistä. Vastaajista 12 % oli vastannut 'Muu, mistä' – kohtaan (Liite 4). Vaihtoehtoihin 'Internetistä, mistä?' sekä 'Muu, mikä?', oli pakollisena täsmentää tiedonlähde. Tietoa etsitään esimerkiksi yleisesti googlaamalla, eri artikkeleista, hierojalta ja fysioterapeutilta.

Tiedon saantia käsittelevällä väittämällä haluttiin selvittää, saavatko hiusalan yrittäjät tietoa. Vaikka yrittäjä ei etsisi tietoa, tuodaanko hänelle sitä eri kanavien kautta. Ja mikäli hän etsii tietoa, kokeeko hän saavansa sitä etsimiensä kanavien kautta. Kysymystä ei tarkennettu enempää, vaan kysymyksellä haluttiin selvittää kokemusta (kuva 24).

11. Saan tietoa tuki- ja liikuntaelinvaurioista sekä niiden ehkäisyyn ja minimoimiseen tarvittavista toimenpiteistä.

1 = Täysin eri mieltä, 2 = Osittain eri mieltä, 3 = En samaa enkä eri mieltä, 4 = Osittain samaa mieltä, 5 = Täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 50

Kuva 24. Tiedon saantikanavat

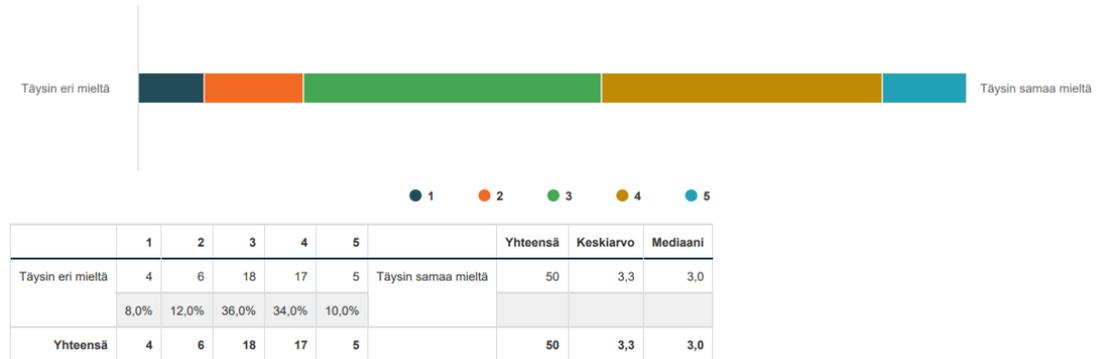
40 % vastaajista ei koe saavansa tietoa (vastaukset Täysin eri mieltä ja Osittain eri mieltä) ja 32 % ei ole samaa eikä eri mieltä väittämän kanssa. Vastaajista vain 4 % on täysin samaa mieltä ja 20 % on osittain samaa mieltä.

Tiedonsaantikanavia selvitettäessä, 39,2 % vastaajista ei koe saavansa tietoa, 23,5 % vastaajista saa tietoa työhyvinvointia käsittelevistä koulutuksista, 11,8 % yrittäjäläiitoista tai hiusalan maahan-tuojien koulutuksista, 17,6 % julkisesta terveydenhuollosta ja 7,8 % työterveyshuollosta. 'Muu, mistä?'-vastaajia oli 31,4 %. Tietoa saadaan enimmäkseen Googlesta, hierojalta ja/tai fysioterapeutilta. Osa vastaajista mainitsee tässäkin tapauksessa etsivänsä tietoa verkosta itse tiedon saamiseksi (Liite 4).

Väittämään koskien tiedon yhdistämistä käytäntöön, vastasi 50 vastaajaa (kyselyyn vastanneet n=51). Vastaajista 10 % on täysin samaa mieltä siitä, että kykenee yhdistämään saadun tiedon käytäntöön ja 34 % on osittain samaa mieltä. Vastaajista 12 % on osittain eri mieltä ja 8 % täysin eri mieltä. Vastaajista 36 % ei ole samaa eikä eri mieltä. Vastausprosentti 'ei samaa eikä eri mieltä'- kohtaan on melko suuri. Tiedon yhdistäminen käytäntöön on melko epävarmaa, sillä yhteensä 44 % kokee pystyvänsä tai jollain tasolla pystyvänsä yhdistämään annettua tietoa käytäntöön (kuva 25).

13. Pystyn yhdistämään saadun tiedon käytännön työhön.

Vastaajien määrä: 50

Kuva 25. Tiedon yhdistäminen käytäntöön

Viimeinen väittämä Fyysinen ja henkinen työkyky omassa työssä – aihealueesta nitoo yhteen koko aihealueen. Väittämällä koskien tiedon riittävää saantia TULE- sairauksista ja niiden ehkäisystä, haluttiin selvittää, miten kyselyn alkuosaan vastaamisen jälkeen tiedon määrä koetaan. Mikäli vertaa kysymykseen nro 4 koskien eri tekijöiden vaikutuksien ymmärtäminen tuki- ja liikuntaelinsairauksien synnyssä; vastaajista 68,6 % koki ymmärtävänsä, mitkä tekijät vaikuttavat tuki- ja liikuntaelinsairauksien syntyyn (täysin samaa mieltä) ja 29,4 % oli osittain samaa mieltä (Liite 4).

Kokemukseen tiedon riittävästä saannista vastasi 50 vastaajaa 51:stä. Vastaajista 12 % kokee saavansa tietoa riittävästi ja 10 % vastaajista oli osittain samaa mieltä. Vastaajista 30 % ei ollut samaa eikä eri mieltä. Yhteensä 48 % vastaajista oli joko osittain eri mieltä tai täysin eri mieltä tiedon saannin riittävydestä. Miltei puolet vastaajista koki, ettei saa riittävästi tietoa TULE-sairauksista, niiden ehkäisystä ja minimoinnista. Noin puolet näistä vastaajista eivät etsineet itse tietoa tai saaneet tietoa ja noin puolet etsi tai sai tietoa jostain lähteistä tai lähteistä (Liite 4).

Fyysisen ja henkisen työkyvyn -aihealueen vastauksien yhteenvedona voidaan päätellä, että työkyvyn ylläpitämisen koetaan olevan tärkeää, mutta tiedon saannissa sekä sen etsimisessä ja yhdistämisessä käytäntöön on haasteita. Kun katsotaan vastauksien keskiarvoja, nousee etenkin seuraavat väittämät esiin (keskiarvo vastauksissa 3 tai alle):

- Koen saavani riittävästi tietoa kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä kuten käsi-ihottuma-, herkistymis- ja allergisoitumisriskeistä
- Saan tietoa tuki- ja liikuntaelinvaurioista sekä niiden ehkäisyyn ja minimoimiseen tarvittavista toimenpiteistä

- Etsin tietoa tuki- ja liikuntaelinvaurioista sekä niiden ehkäisyyn ja minimoimiseen tarvittavista toimenpiteistä

Tiedonsaanti- ja etsintäkanavat ovat moninaiset. Etenkin on pohdittava, onko kaikki saatu ja et-sitty tieto yhdenmukaista eli saavatko hiusalan yrittäjät niin sanotusti samanarvoista tietoa oman fyysisen ja henkisen työhyvinvoinnin edistämisen tueksi. Myös iso osa vastaajista ei saa tai ei etsi tietoa. Pohdittaessa vastauksia merkityksellisyyden näkökulmasta, etenkin tiedon hankinnan sekä riittävien ja riittävän pituisten taukojen osuus tulisi olla suurempi. Jos työterveyden arvottaa merkittäväksi, sen ylläpitämisessä tulisi huomioida ergonomian lisäksi riittävä lepo suhteutettuna päivän aikana tehtävien työtuntien määrään. Fyysinen rasitus ei lopu työpäivään vaan rasitetta tulee lisäksi arjessa kotona sekä harrastuksien parissa.

Kemialliset altisteet omassa työssä

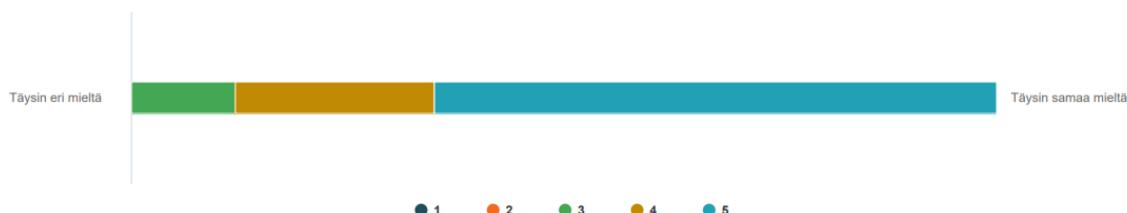
Kemiallisia altisteita käsittelevässä osiossa oli kymmenen väittämää. Väittämien asettelussa oli samankaltaisuutta verrattuna edelliseen osioon. Tällä haettiin ymmärrettävyyttä sekä helpotettiin vastaamista jo entuudestaan tutulla väittämäasettelulla.

Vastaajista 64,7 % piti kemiallisten altisteiden minimoimista tärkeänä, 23,5 % oli väittämän kanssa osittain samaa mieltä ja 11,8 % ei samaa eikä eri mieltä (kuva 26).

15. Pidän kemiallisten altisteiden minimoimista työssäni tärkeänä.

1 = Täysin eri mieltä, 2 = Osittain eri mieltä, 3 = En samaa enkä eri mieltä, 4 = Osittain samaa mieltä, 5 = Täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 51

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Mediaani
Täysin eri mieltä	0	0	6	12	33	Täysin samaa mieltä	51	4,5	5,0
	0,0%	0,0%	11,8%	23,5%	64,7%				
Yhteensä	0	0	6	12	33		51	4,5	5,0

Kuva 26. Kemiallisten altisteiden minimoimisen tärkeys

Väittämä koskien yleisimpiä hiusalan kemikaaleja, joiden käytössä on käsi-ihottuma-, herkistys- ja allergisoitumisriski; 52,9 % vastaajista koki tietävänsä ja ymmärtävänsä näiden raaka-aineiden tuomat riskitekijät, 31,4 % oli osittain samaa mieltä väittämän kanssa ja 17,5 % ei ollut samaa eikä eri mieltä (Liite 4).

Väittämä koskien huomion kiinnittämistä hiustuotteiden käsittelyyn kemiallisten altisteiden minimoimiseksi, 21,6 % vastaajista oli täysin samaa mieltä, 51 % osittain samaa mieltä siinä, että he kiinnittävät huomiota kemiallisten altisteiden minimointiin hiustuotteiden käsittelyssä. Vastaajista yhteensä 11,7 % oli osittain eri mieltä tai eri mieltä. Vastaajista 15,7 % ei ollut samaa eikä eri mieltä vastasi. Vaikka kemiallisten altisteiden minimointia pidetään tärkeänä, huomiota ei kiinnitetä kaikilta osin käytännön toimenpiteisiin (Liite 4).

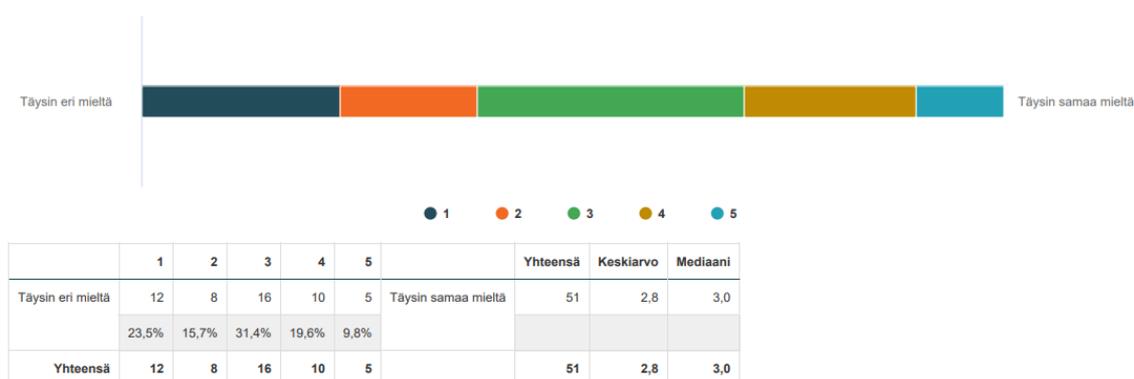
Kysyttäessä suojahanskojen käytöstä niissä vaiheissa, joissa iho on kosketuksissa kemikaalien kanssa, vastaajista 23,5 % oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä ja 52,9 % osittain samaa mieltä. Vastaajista 17,7 % ei ollut samaa eikä eri mieltä, 3,9 % osittain eri mieltä ja 2,0 % täysin eri mieltä. Vastauksista voidaan päätellä, että kädet suojataan pääsääntöisesti kemikaalialtistusta aiheuttavissa työvaiheissa (Liite 4).

Kysymykseen koskien kemikaalialtistumisesta johtuvia riskejä käsittelevän tiedon etsintää, vastaajista 9,8 % oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä, 19,6 % osittain samaa mieltä. Täysin eri mieltä oli 23,5 % vastaajista ja osittain eri mieltä 15,7 %. Yksi kolmasosa vastaajista ei ollut samaa eikä eri mieltä väittämän kanssa. Vastauksien keskiarvo on 2,8 eli voidaan päätellä, ettei tietoa juurikaan etsitä (kuva 27).

19. Etsin tietoa kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä kuten käsi-ihottuma-, herkistymis- ja allergisoitumisriskeistä.

1 = Täysin eri mieltä, 2 = Osittain eri mieltä, 3 = En samaa enkä eri mieltä, 4 = Osittain samaa mieltä, 5 = Täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 51

Kuva 27. Tiedon etsintä kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä

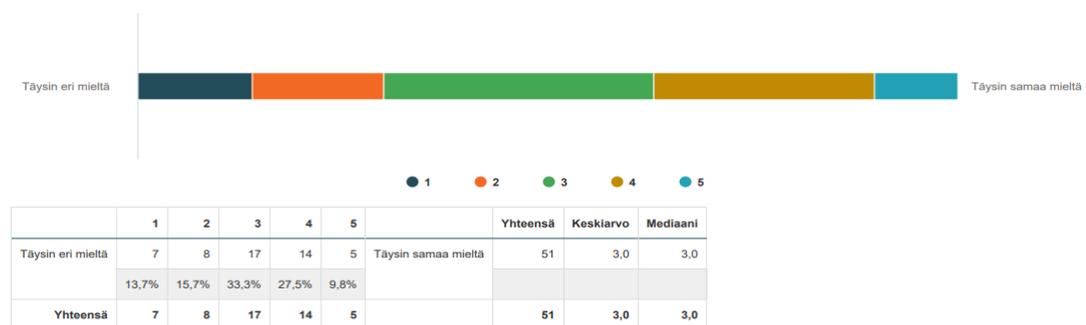
Mikäli tietoa etsittiin, sitä tehtiin monista eri kanavista. Vastaajista 27,5 % etsi hiusalan maahan-tuojien koulutuksista ja samalla prosenttimäärällä 27,5 % internetistä. Vastaajista 13,7 % etsi tie-toa yrittäjälähteistä ja 13,7 % julkisesta terveydenhuollosta, työterveyshuollosta tieto etsi 5,9 %.'Muu, mikä?'- vastausvaihtoehdon valitsi 9,8 %. Verkkolähteistä tietoa etsittiin mm. Turvallisuus-

ja kemikaalivirasto TUKES:sta, Googlesta, Duodecimista. Lisäksi tietoa etsittiin hiusalan maahantuojilta, työsuojelujulkaisuista ja kollegoilta, ammattilaislehti PINNistä, ekokampaajaosaamisesta, Allergia - ja Astmaliitolta sekä EAT:sta eli erikoisammattitutkinnosta (Liite 4).

Kemikaalialtisteita käsittelevässä osiossa selvitettiin, kokevatko hiusalan yrittäjät saavansa tietoa (kuva 28). Vastaajista 13,7 % oli väittämän kanssa täysin eri mieltä ja 15,7 % osittain eri mieltä. Täysin samaa mieltä oli 9,8 % vastaajista ja 27,5 % osittain samaa mieltä. Vastaajista 33,3 % ei ollut samaa eikä eri mieltä.

21. Saan tietoa kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä kuten käsi-ihottuma-, herkistymis- ja allergisoitumisriskeistä.

Vastaajien määrä: 51

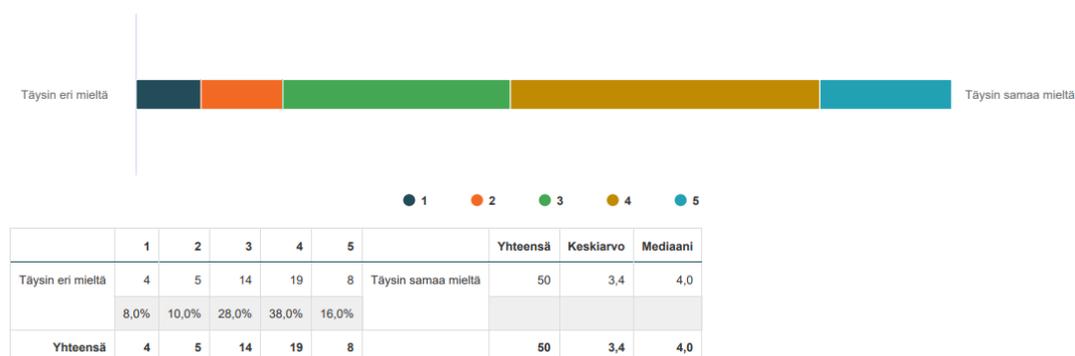
Kuva 28. Tiedonsaanti koskien kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä

Tiedonsaantikanavia selvitetessä, vastaajista 27,5 % sai tietoa hiusalan maahantuojien koulutuksista, 21,6 % työhyvinvointia käsittelevistä koulutuksista, 19,6 % yrittäjäläiitoista, 15,7 % julkisesta terveydenhuollosta, 11,8 % työterveyshuollosta ja 25,5 % vastasi 'Muu, mistä?'. Tietoa kerrottiin saatavan Googlesta, maahantuojien julkaisuista, hiusalan ammattilehdestä Pinnistä, Atopialiitosta, EAT-koulutuksesta, yleisesti internetistä, alan lehdistä, TUKES:lta, Kampaajien Facebook-sivulta (Liite 4).

Väittämään 'Pystyn yhdistämään saadun tiedon käytännön työhön' vastasi 50 vastaajaa 51 vastaajasta. Vastaajista 16 % oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä, 38 % osittain samaa mieltä, 28 % ei samaa eikä eri mieltä, 10 % osittain eri mieltä ja 8 % täysin eri mieltä (kuva 29).

23. Pystyn yhdistämään saadun tiedon käytännön työhön.

Vastaajien määrä: 50

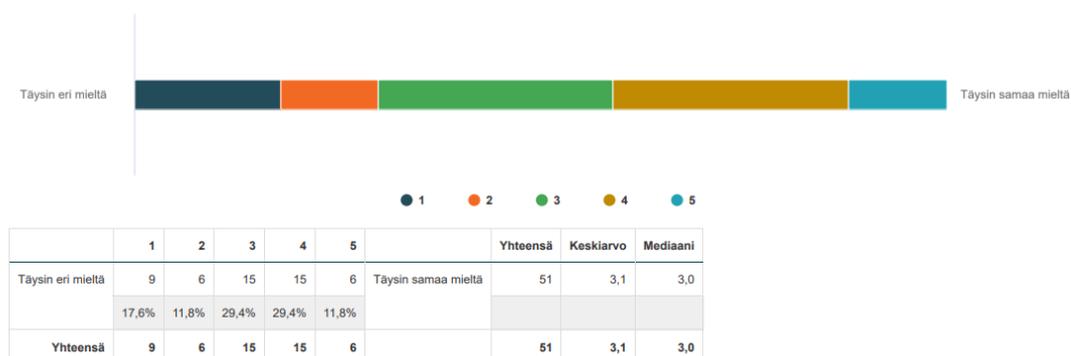

Kuva 29. Tiedon yhdistäminen käytäntöön

Osion viimeisessä väittämässä selvitettiin, kokivatko vastaajat saavansa riittävästi tietoa kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä (kuva 30).

24. Koen saavani riittävästi tietoa kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä kuten käsi-ihottuma-, herkistymis- ja allergisoitumisriskeistä.

Vastaajien määrä: 51

Kuva 30. Kokemus tiedon saannin riittävydestä koskien kemikaalialtistuksia

Vastaajista 11,8 % oli täysin samaa mieltä, 29,4 % oli osittain samaa mieltä, 29,4 % ei ollut samaa eikä eri mieltä, 11,8 % oli osittain eri mieltä ja 17,6 % oli täysin eri mieltä.

Kemialliset altisteet -aihealueen vastauksien yhteenvedon voidaan päätellä, että kemiallisten altisteiden minimointia pidetään tärkeänä, vaikkakin tärkeyttä selvittävässä kysymyksessä saatiin vastauksia myös vaihtoehtoon 'ei samaa eikä eri mieltä'. Nämä vastaaja eivät suoraan kerro asian olevan tärkeä, mutta eivät myöskään kiellä sen tärkeyttä. Myös kemiallisten altisteiden osalta tiedon saannissa sekä sen etsimisessä ja yhdistämisessä käytäntöön on jonkin verran haasteita. Kun katsotaan vastauksien keskiarvoja, nousee seuraavat väittämät esiin (keskiarvo 3 tai alle):

- Etsin tietoa kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä kuten käsi-ihottuma-, herkistymis- ja allergisoitumisriskeistä
- Etsin tietoa kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä kuten käsi-ihottuma-, herkistymis- ja allergisoitumisriskeistä (hakukanavavaihtoehdot: 43,1 % 'en etsi tietoa')
- Saan tietoa kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä kuten käsi-ihottuma-, herkistymis- ja allergisoitumisriskeistä
- Koen saavani riittävästi tietoa kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä kuten käsi-ihottuma-, herkistymis- ja allergisoitumisriskeistä

Lisäksi väittämä 'Pystyn yhdistämään saadun tiedon käytännön työhön' sai vastauksissa keskiarvon 3,4. Vastaajista yhteensä 46 % vastasi 3 tai alle. Voitaisiin päätellä, että tiedon yhdistäminen käytäntöön ei ole niin selkeää.

Tiedon etsimistä ja saamista käsittelevissä väittämässä, vastausvaihtoehdon 3 tai alle antoi enimmäkseen samat vastaajat, jotka vastasivat samalla vaihtoehdolla fyysistä ja henkistä työkykyä käsittelevässä osiossa kysymyksiin koskien tiedon saantia ja etsimistä. Tiedonhankintakanavat ovat myös kemiallista altisteita koskevan tiedon hankinnassa hyvin moninaiset. Tietoa etsitään ja saadaan monista eri kanavista; viranomaislähteistä, terveydenhuollosta, koulutuksista sekä yleisesti verkkohauulla. On pohdittava, miten voidaan taata eri kanavista saatavan tietomäärän yhdenmukaisuus ja saavatko hiusalan yrittäjät samanarvoisesti tietoa.

Kestävä kehitys omassa työssä

Kyselytutkimuksen viimeisessä osiossa käsiteltiin kestävästä kehityksestä kymmenen väittämän verran. Väittämät noudattivat samankaltaista kaavaa kahden aiemman osion kanssa. Ensimmäiseen väittämään koskien liiketoiminnan kestävästä kehityksestä, 58,8 % vastaajista oli täysin samaa mieltä kestävästä kehityksestä, ja 29,4 % osittain samaa mieltä. Vastaajista 11,8 % ei ollut samaa eikä eri mieltä (Liite 4).

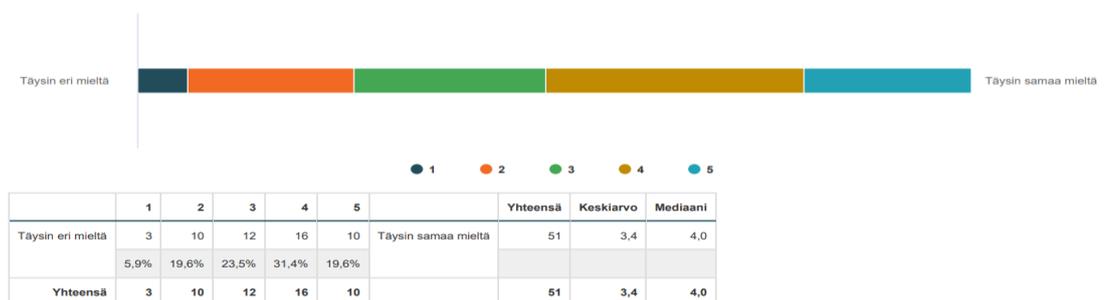
Toisessa väittämässä selvitettiin tiedon ja ymmärryksen määrää koskin kestävästä kehityksestä sisältöä. Väittämässä annettiin esimerkkejä kestävästä kehityksestä eli mitä kaikkea kestävä kehitys käsitteenä sisältää. Vastaajista 43,1 % koki tietävänsä ja ymmärtävänsä kestävästä kehityksestä sisällön, vastaajista 47,1 % osittain samaa mieltä ja 9,5 % ei samaa eikä eri mieltä (Liite 4).

Väittämässä koskien kestävän kehityksen huomioimista omassa liiketoimintasuunnitelmassa, 25,5 % vastaajista huomioi kestävän kehityksen omassa liiketoiminnassaan, 43,1 % vastaajista oli osittain samaa mieltä. Vastaajista 25,5 % ei ollut samaa eikä eri mieltä, 3,9 % osittain eri mieltä ja 2 % täysin eri mieltä (Liite 4).

Väittämässä koskien tiedon etsintää, vastaajista 19,6 % etsii tietoa hiusalan kestävästä kehityksestä. Vastaajista 31,4 % oli osittain samaa mieltä, 23,5 % ei ollut samaa eikä eri mieltä. Vastaajista 19,6 % oli osittain eri mieltä ja 5,9 % täysin eri mieltä (kuva 31).

28. Etsin tietoa hiusalan kestävästä kehityksestä.

Vastaajien määrä: 51

Kuva 31. Tiedon etsintä kestävästä kehityksestä

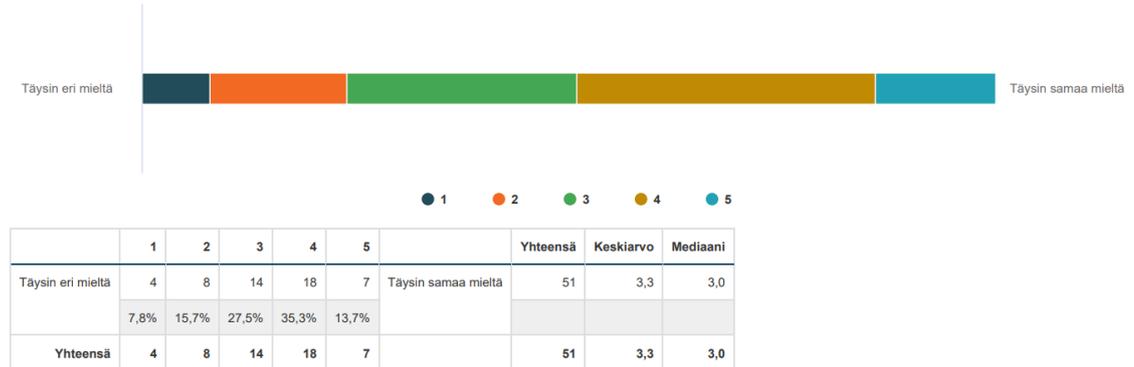
Samoin kuin aiemmissa eri osa-alueiden väittämässä, myös tässä osiossa selvitettiin tiedonhankintakanavia. Maahantuojien merkitys tiedon lähteenä oli tässä osa-alueessa melko runsas, vastaajista 45,1 % kertoi etsivänsä tietoa hiusalan maahantuojien koulutuksista. Vastaajista 37,3 % etsii tietoa internetistä, 19,6 % yrittäjälähteistä, 17,6 % eri viranomaistahojen koulutuksista, 7,8 % oppilaitoksista ja vastaajista 3,9 % vastasi 'muu, mistä?'. Verkkolähteinä käytetään yleisimmin Googlea, maahantuojien ja tuotesarjojen verkkosivuja. Oppilaitoslähteinä toimii ekokampaajakoulutus, ammattikorkeakoulu ja ammattikoulu. Lisäksi tietoa haetaan kollegoilta ja jätehuollon kursseilta. Tarkempaa tietoa ei saatu siihen, mistä verkkosivustoilta tietoa haetaan. Vastaajista 33,3 % ei etsi tietoa (Liite 4).

Väittämä koskien tiedon saantia, vastaajista 13,7 % kokee saavansa tietoa, 35,3 % on osittain samaa mieltä, 27,5 % ei samaa eikä eri mieltä. Vastaajista 15,7 % oli osittain eri mieltä ja 7,8 % täysin eri mieltä (kuva 32).

30. Saan tietoa hiusalan kestävästä kehityksestä.

1 = Täysin eri mieltä, 2 = Osittain eri mieltä, 3 = En samaa enkä eri mieltä, 4 = Osittain samaa mieltä, 5 = Täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 51

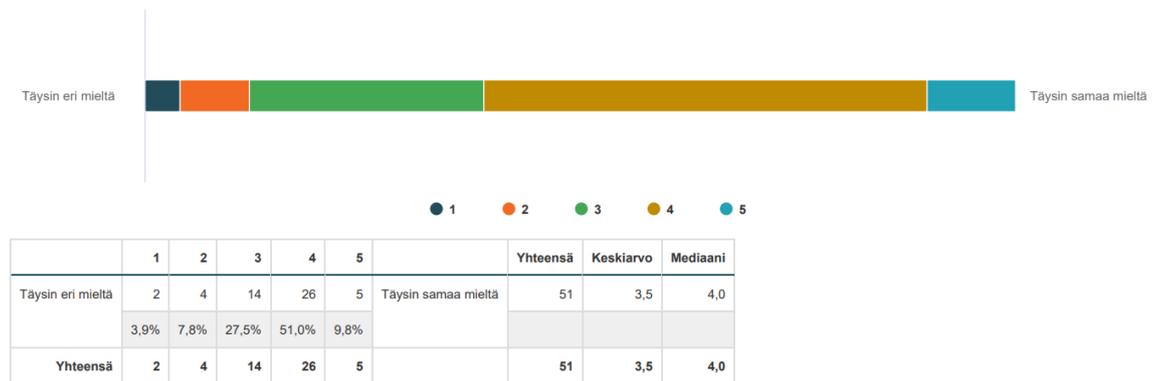
Kuva 32. Tiedon saanti kestävästä kehityksestä

Tiedonsaantikanavat ovat myös tässä osiossa moninaiset. Tietoa saadaan hiusalan maahantuojien koulutuksista (vastaajien määrä 51%), yrittäjäliitoista (21,6 %), eri viranomaistahojen koulutuksista (23,5 %) ja oppilaitoksista (11,8 %). Muu, mistä? – vastausvaihtoehtoon vastasi 23,5 %. Tiedonsaantikanaviksi kirjattiin yleisesti verkkosivut, hiusalan ammattilaisten PINNI – lehti, mesutapahtumat, lehdet, maahantuojien markkinointi, ekokampaajakoulutus, verkkolähteiden kiertäykseen liittyvät julkaisut. Oppilaitoksista mainittiin ammattikorkeakoulu sekä erikoisammattikoulutus, ekokampaajakoulutus ja ammattikouluja. Näissäkään vastausvaihtoehdoissa ei selvinnyt se, millaisista verkkolähteistä on kyse. Ovatko verkkolähteet esimerkiksi kuluttajien itsensä pitämiä alustoja kuten blogialustat, keskustelufoorumit tai sosiaalisen median ryhmät ja sivut. Vai onko kyseessä eri viranomaistahojen tai muiden asiantuntijoiden ylläpitämät sivustot. Vastaajista 29,4 % ei koe saavansa tietoa (Liite 4).

Väittämään koskien saadun tiedon käytäntöön yhdistämistä, vastaajista 9,8 % koki pystyvänsä yhdistämään tiedon käytäntöön, 51 % oli osittain samaa mieltä, 27,5 % ei ollut samaa eikä eri mieltä, 7,8 % osittain eri mieltä ja 3,9 % täysin eri mieltä (kuva 33).

32. Pystyn yhdistämään saadun tiedon käytännön työhön.

Vastaajien määrä: 51

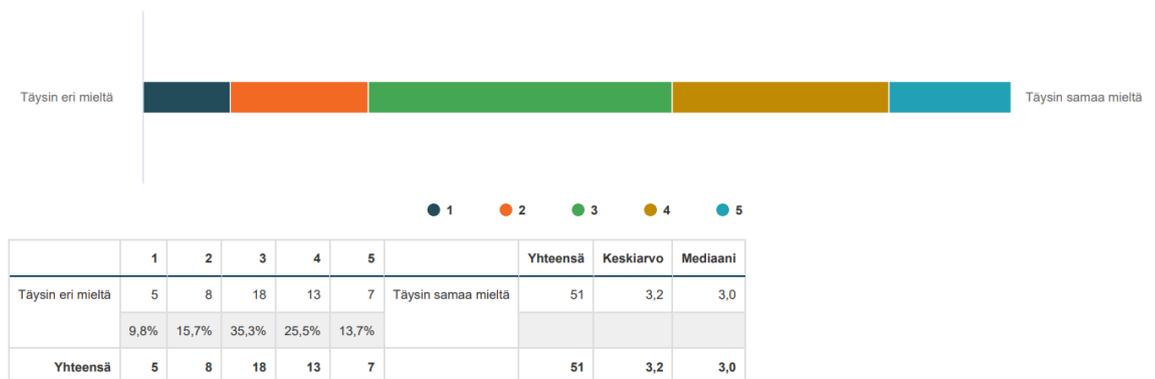

Kuva 33. Tiedon yhdistäminen käytäntöön

Viimeisessä väittämässä selvitettiin, kokevatko vastaajat saavansa riittävästi tietoa hiusalan kestävästä kehityksestä. Vastaajista 13,7 % oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä, 25,5 % osittain samaa mieltä, 35,3 % ei samaa eikä eri mieltä, 15,7 % osittain eri mieltä ja 9,8 % täysin eri mieltä (kuva 34).

33. Koen saavani riittävästi tietoa hiusalan kestävästä kehityksestä.

Vastaajien määrä: 51

Kuva 34. Tiedon riittävä saanti

Kestävää kehitystä käsittelevien väittämien vastauksien yhteenvedona voidaan päätellä, että ai-
hettä pidetään tärkeänä tai melko tärkeänä osana liiketoimintaa. Kaikkien vastauksien keskiarvo
oli yli 3, ja minimissään 3,2. Tämänkin osa-alueen kohdalla, heikoimmat keskiarvot koskevat tie-
don saantia ja hankintaa sekä tiedon saannin riittävyttä. Mikäli yleisesti havainnoidaan eri alojen
yritysten markkinointia mm. sosiaalisessa mediassa tai verkkosivustoilla, ovat monet nostaneet
kestävän kehityksen merkitystä omassa toiminnassaan esiin. Toiminnan eettisyyttä ja vastuulli-
suutta huomioidaan monin tavoin, esimerkiksi tuote- ja pakkauskehityksessä. Kestävä kehitys on

monilla aloilla merkittävä osa liiketoimintastrategiaa, mikä lisää tiedon saantia ja viestintäkanavien määrää.

6.2.3 2. syklin yhteenveto ja jatkokysymykset

Kyselytutkimukseen saatiin vastauksia yhteensä 51 vastaajalta. Osa vastaajista jätti vastaamatta muutamiin kysymyksiin, joista merkittävin oli kysymys iästä (44 vastausta 51 vastaajalta). Myös kysymyksiin numero 11, 13, 14 ja 23 vastasi 50 vastaajaa 51 vastaajasta. Syynä voi olla vastauksen tallentumatta jääminen tai kysymyksen ohittaminen. Kysymyksiä ei oltu merkitty Webropol-ohjelmaan pakolliseksi, jolloin eteenpäin ei olisi päässyt ilman vastausta.

Kyselytutkimuksen tuloksien sekä 1. syklissä esiin nousseiden näkökulmien pohjalta saatiin tietoa hiusalan yrittäjien tämänhetkisestä toiminnasta koskien TULE-sairauksien ja kemikaalialtisteiden minimoimista sekä kestäväen kehityksen edistämistä.

Kyselytutkimuksen tuloksista selvisi, että tutkimukseen vastanneet yrittäjät arvottavat työhyvinvoinnin edistämisen, kemikaalialtistumisten minimoimisen sekä kestäväen kehityksen edistämisen tärkeäksi tai osittain tärkeäksi. He kokevat ymmärtävänsä ja tietävänsä pääsääntöisesti esimerkiksi herkistymis- ja allergisoitumisriskeihin vaikuttavat tekijät, TULE-sairauksien syntyyn vaikuttavat tekijät sekä kestäväen kehitykseen sisältyvät osa-alueet. Ergonomiaan ja kemiallisista aineilta suojautumiseen kiinnitetään osittain huomiota. Tiedon etsimisessä ja sen saamisessa on haasteita. Jos tietoa haetaan, sitä etsitään monista eri lähteistä. Tiedonsaanti- ja hankintakanavat eivät kohdistu selkeästi mihinkään tiettyyn tiedon tuottajaan ja kanavaan. Kyselytutkimuksen pohjalta ei saatu selkeää kuvaa siitä, millaisista verkkokanavista tietoa pääsääntöisesti saadaan ja etsitään. Iso osa vastanneista ei etsi tietoa tai koe saavansa tietoa. Kyselytutkimuksen tuloksia havainnollistaessa sekä 2. syklin reflektointivaiheessa tehdyn teorian ja tutkimustuloksien yhdistämisessä haettiin vastauksia syklin tutkimuskysymyksiin: Miten kampaamot toimivat tällä hetkellä TULE-sairauksien ja kemiallisten altisteiden minimoimiseksi sekä kestäväen kehityksen edistämiseksi? Kuinka helpoksi/vaikeaksi tiedon hankinta ja käytäntöön yhdistäminen koetaan? Kuinka tärkeänä käsiteltäviä aihealueita pidetään?

Syklissä nousi seuraavat seikat esiin:

- tiedonhankintakanavien hajanaisuus

- tiedon hankinnan merkityksellisyyden puute
- tiedon saannin vähyys
- haasteet yhdistää saatu tieto käytäntöön oman työhyvinvoinnin edistämiseksi

Osa vastaajista kokee saavansa ja etsivänsä tietoa riittävästi sekä kykenee yhdistämään saadun tiedon omaan työhönsä. On kuitenkin huomioitavaa, että tiedonhankintakanavien määrä on runsas. Kyselytutkimuksen vastauksista ei tarkkaan ilmene, onko tiedon yhdenmukaisuus ja määrä riittävää. Osa vastaajista erottelee tiedonhankinta- ja saantikanavansa tarkemmin, mutta osa vastasi yleisesti verkkohaut. Osalla vastaajista saadun tiedon yhdistäminen käytäntöön koetaan haasteelliseksi. Tämä ilmenee myös esimerkiksi sillä, että vaikka työterveyden edistämistä pidetään tärkeänä, silti osa vastaajista tekee pitkiä päiviä lyhyillä ja harvoilla tauoilla. Jos verrataan hiusalan työntekijöihin; heillä tulisi olla työaikalain (L 872/2019) mukaan yli kuuden tunnin työpäivänä vähintään puolen tunnin tauko.

Kyselytutkimuksessa '9-11 tuntia'-vastanneista vastaajista, 50 % ei pidä säännöllisesti taukoja työpäivänsä aikana ja näistä vastaajista 38,9 %:lla tauon pituus on keskimäärin 1-10 minuuttia. 11-20 minuutin taukoa ei ollut yhdelläkään näistä vastaajista, vaan loppuilla mahdollisen tauon pituus oli pidempi. '9-11 tuntia'-vastanneista vastaajista, 27,7% pitää yhden lepotauon ja näistä vastaajista 0,05 %:lla tauon pituus on keskimäärin 1-10 minuuttia ja 0,05 %:lla 11-20 minuuttia. Näistä vastaajista kaikki olivat kuitenkin joko osittain samaa mieltä tai täysin samaa mieltä väittämän "Ymmärrän ja tiedän mitkä tekijät vaikuttavat tuki- ja liikuntaelinsairauksien syntyyn" kanssa, ja jossa yhtenä esimerkkinä on annettu 'riittämätön lepo fyysisestä työstä'. Kuten 'Musculoskeletal Health of Hairdressers – Protection of Occupational Health and Safety at Workplace' – viiteasiakirjassa todetaan, taukojen puutteen on todettu vaikuttavan vartalon fyysiseen stressinsietokykyyn. Kudosvaurioiden todennäköisyys kasvaa biomekaanisen altistuksen tiheyden ja keston mukaan. Taukojen pitäminen voi ehkäistä tai lievittää fyysisestä kuormituksesta aiheutuvia mikrovammoja. (Kozak ym. 2019, 4-5, 26-28, 32-33.) Onko työterveyden edistämällä siten riittävästi merkitystä vai onko haasteena enemmän työn järjestely taukojen mahdollistamiseksi. Voidaan myös pohtia, että vaikka tietoa vastauksien mukaan on; onko sitä riittävästi, kohdennetusti ja voiko kampaaja samaistua tietoon kokien sillä olevan merkitystä juuri hänen työterveytensä edistämiseksi.

Myös kemiallisten altisteiden osalta tiedon saannissa sekä sen etsimisessä ja yhdistämisessä käytäntöön on jonkin verran haasteita. Esimerkiksi Laihon (2020) tutkimuksesta koskien suojahanskojen käyttöä selvisi, että hiusalalla käytetään selkeästi vähemmän suojahanskoja kuin mitä Työterveyslaitoksen antamissa ohjeissa on suositeltu. Lisäksi tutkimuksessa ilmeni, ettei tämänhetkellä lisä- ja täydennyskoulutuksilla ole todettu olevan merkitystä suojainten käytössä. (Laiho 2020, 77-80.) Kyselytutkimuksessa selvitetty kemiallisten altisteiden minimointi sai vastauksien keskiarvoksi 3,8 ja suojahanskojen käyttöä selvittämä väittäjä 3,9. Voidaan pohtia, onko tiedon määrä riittävää ja saavatko hiusalalan ammattilaiset samanlaatuista tietoa samanarvoisesti ja ajantasaisesti.

Kestävä kehitys itsessään on laaja käsite. Kyselytutkimuksen tuloksien perusteella hiusalalan ammattilaisilla on melko hyvä ymmärrys kestävä kehityksen osa-alueista. Vastaukset antavat perustavanlaatuista tietoa kestävä kehityksen merkityksestä hiusalalan yrityksissä, mutta laajuutensa vuoksi se vaatisi myös oman kyselytutkimuksen. Tällöin eri osa-alueita ja niiden merkitystä voitaisiin tutkia tarkemmin.

6.3 3. syklin toteutus

Kolmannessa syklissä yhdistettiin 1. ja 2. syklin aikana kerätty tieto. Syklissä käsiteltiin saatua tietoa kokonaisvaltaisesti ja kartoitettiin kehittämistoimenpiteet vastaten tutkimuskysymyksiin: miten muutos toimintatapoihin voidaan saavuttaa hiusalalan ammattilaisten työterveyden, työturvallisuuden ja kestävä kehityksen edistämiseksi? Onko syklien aikana kerätty tieto kattava ja vastaako se tutkimuskysymyksiin? Lisäksi hahmotellaan, millainen koulutuskonsepti tulisi olla vai onko tarve jollekin ihan muunlaiselle toiminnalle muutoksen edistämiseksi.

Valitut menetelmät (tulevaisuustyöpaja ja kyselytutkimus) sekä kirjallisuuskatsaukseen valikoidut kotimaiset ja kansainväliset tutkimukset sekä kirjallisuus antoivat monitasoista tietoa hiusalalan tämänhetkisestä tilanteesta liittyen työterveyteen, työhyvinvointiin ja kestävään kehitykseen. Tulokset osoittivat, että hiusalalan ammattilaisilla on tuki- ja liikuntaelinoireiluja- ja sairauksia sekä allergisoitumis- ja herkistymisalttiutta. Hiusalalan yrittäjät etsivät ja saavat jonkin verran tietoa näiden minimoimiseksi ja estämiseksi, mutta tiedon hankinnan ja saannin määrä on paikoin puutteellista. Tietoa on saatavilla, mutta se jakaantuu moneen eri kanavaan. 2. syklissä tehdyn kyselytutkimuksen mukaan, tietoa etsitään eniten Google-hakukoneen kautta. Se millä hakusanoilla

tietoa etsitään ja mistä tietoa lopulta luetaan, ei tämän tutkimuksen pohjalta tiedetä. Hakukoneesta saadut tulokset voivat vaihdella sen mukaan, mitä hakusanoja on käyttänyt ja missä muodossa.

Kirjallisuuskatsauksen sekä tutkimusmenetelmien kautta saadut tiedot osoittivat neljä erilaista osa-aluetta, jotka Suomen Hiusyrittäjillä tulisi ottaa huomioon hiusalan yrittäjien työhyvinvoinnin, työterveyden ja kestävän kehityksen edistämistä tavoittelevan koulutuskokonaisuuden kehittämisessä (kuva 35). Esiin nostettavien osa-alueiden valinta pohjautui kirjallisuuskatsauksessa esiin nousseisiin aiempiin tutkimustuloksiin sekä kyselytutkimuksen vastauksiin, joissa vastausten keskiarvo oli 3 tai alle (vastaaja on väittämän kanssa enemmän eri mieltä kuin samaa mieltä). Lisäksi osa-alueiden valinnassa huomioitiin tulevaisuuspyörä-työpajassa esiin nousseet ensisijaiset ja toissijaiset vaikutukset sekä keskustelut pyörässä käsiteltyjen teemojen välillä.

Kuva 35. Koulutuskokonaisuudessa huomioitavat osa-alueet

Merkityksellisuuden kasvattaminen

Yhdeksi merkittäväksi osa-alueeksi muodostui työhyvinvoinnin, työterveyden ja kestävän kehityksen merkityksen kasvattaminen. Suurellakaan saadun tiedon määrällä ei ole merkitystä, mikäli sitä ei osata tai koeta tarpeelliseksi yhdistää käytännön työhön. Myös Tuomen ja Sumkin mukaan (2012), pienissä ja mikroyrityksissä sekä yksinyrittäjillä osaamisen kehittäminen on useimmiten henkilöstön tai yrittäjän oman kiinnostuksen varassa. Pienissä ja mikroyrityksissä keskeinen

haaste onkin arkityöskentelystä irrottautuminen osaamisen kehittämisen käynnistämiseksi. (Tuomi & Sumkin 2012.)

Kestävän kehityksen mallissa, sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan perusarvoja ovat mm. terveyden ja henkisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen sekä yhdenvertaisuus. Yleisesti työn tavoitteena on kohdata asiakas kokonaisvaltaisesti ihmisenä edistäen, tukien ja vahvistaen hänen toimintakykyään. Palveluammateissa huolenpito ja ihmisen yksilöllisten tarpeiden huomioiminen on olennaista. Hiusalan perimmäinen tavoite on tuottaa asiakkaalle hyvää oloa ja edistää tämän elämänlaatua ja terveyttä. Myös ekologiset seikat ovat merkityksellisiä. Kampaamoalalla käsitellään paljon erilaisia kemikaaleja, materiaaleja ja välineitä. Tärkeinä seikkoina pidetään muun muassa vastuunkantoa ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnista sekä terveellisten elämäntapojen edistämistä. (Opetushallitus 2021a.)

Parturi-kampaajan työtoimenkuvaan kuuluu asiakkaan tarpeisiin pohjaavat palvelut, joissa suunnitellaan ja toteutetaan asiakkaan ihoon, hiuksiin ja partaan liittyviä töitä. Lisäksi työhön kuuluu erilaisten kemikaalien ja työvälineiden käyttöä sekä kemikaalien myyntiä. Parturi-kampaajalla on velvoite opastaa asiakkaitaan kosmeettisten aineiden käyttöön. Hiusalalla keskeisiä kestävän kehityksen teemoja ovat mm. asiakkaan kokonaisvaltainen hoitaminen, vastuu parturi-kampaamoasiakkaan turvallisuudesta sekä oman työympäristön hyvinvoinnista, tuotteiden, välineiden ja menetelmien turvallinen käyttö ja oikeanlainen suojautuminen eri työvaiheissa (Opetushallitus 2021b.) Oman työturvallisuuden lisäksi, myös asiakkaan turvallisuudesta tulee huolehtia. Se vaatii ajantasaista ymmärrystä eri riskitekijöistä. Jos oma työterveys ja työturvallisuus ei ole riittävän merkityksellinen, hakeeko silloin riittävästi tietoa ja miten tämä näkyy asiakaspalvelutilanteissa? Osataanko silloin huomioida asiakkaaseen vaikuttavat riskitekijät esimerkiksi kemikaalien käsittelyssä tai työergonomiassa, jos tietoa ei etsitä tai saada riittävästi? Oman työterveyden ja työhyvinvoinnin edistäminen tulisi olla osa yrittäjän liiketoimintastrategiaa, jota tarkastellaan ja päivitetään säännöllisesti. Sen tulisi olla yhtä tärkeässä osassa, kuin yrityksen budjetti tai markkinointistrategia.

Opetushallituksen (2021b) mukaan, hiusalan haasteita ovat asiakkaiden vaatimusten ja tietämyksen lisääntyminen sekä ympäristötietoisuuden lisääntyminen. Asiakas- ja työturvallisuuden vuoksi on todella tärkeää, että ammattilainen on tietoinen niin uusista kuin jo käytössä olevista menetelmistä ja kemikaaleista, myös niiden ympäristövaikutusten kannalta. (Opetushallitus 2021b.)

Tiedon saannin ajankohtaisuus ja saavutettavuus

Väisänen mukaan (2019), yrittäjän tulee kyetä kehittämään yritystään sekä itseään liike-elämän muutoksien vaatimalla tavalla myös silloin, kun yritys ei varsinaisesti kasvattaisi toimintaansa esimerkiksi laajentamalla palvelukonseptiaan vaan pyrki olemassa olevalla konseptillaan tuottavammaksi. Oppimisen halu on kaikenlaisen kasvun edellytys. Se vaatii yrittäjältä muutosta ja valmistautumista sekä oman toiminnan johtamista. (Väisänen 2019, 208-211.)

Koulutusjärjestelmien tulisi olla joustavia ja niihin osallistuminen tulisi olla mahdollista työn ohessa ja sen aikana. Näin voidaan vastata työelämän uusiin osaamistarpeisiin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021a, 2021b.)

Tietoa ja koulutusta tulisi olla helposti saatavilla, juuri sillä hetkellä, kun siihen on mahdollisuus käyttää aikaa. Etenkin kun puhutaan ergonomiasta tai kemiallisten aineiden käsittelystä, tulisi työseurantaa ja mahdollisia korjausliikkeitä tehdä juuri siinä hetkessä. Tulevassa hankkeessa ja koulutuskokonaisuudessa olisi tärkeää tuoda hiusalalle ajatusmallia, jossa hiusalalan yrittäjät suhtautuvat oman työhyvinvoinnin edistämiseen osana oman yrityksen toimintastrategiaa. Se vaatii osaamisen kehittämisen ajankohtaisuutta, tiedon saatavuuden helppoutta ja mahdollisuutta yhdistää saatu tietoa juuri siihen hetkeen omaan työhön. Kyselytutkimuksien tuloksista ilmeni, että tietoa haetaan ja saadaan monien eri kanavien kautta. Mutta hyvin monet vastaajat eivät hae tai koe saavansa tietoa. Myös useat vastaajista kokevat haasteita tiedon yhdistämisessä käytäntöön sekä tiedon saannin riittävydessä.

Sidosryhmäyhteistyö

Koulutuskokonaisuuden rakentamisessa tulisi olla mukana eri sidosryhmien asiantuntijoita: työterveyden ylläpitämisen asiantuntijoita, alalla käytettävien kemikaalien asiantuntijoita, kestävän kehityksen asiantuntijoita. Yhteistyö lisää tiedon saannin ja vastaanottamisen merkityksellisyyttä sekä tiedon kattavuutta. Mikäli työhyvinvoinnin ja kestävän kehityksen kehittämisen merkitystä halutaan edistää, tulee sitä nostaa esiin monista eri kanavista tietoisuuden lisäämiseksi ja yhdenmukaisen kattavan tiedon jakamiseksi.

Asennemuutoksen aikaan saamiseksi ja osaamisen kehittämisen merkityksen edistämiseksi, tiedonkulun tehostamiseen tarvitaan yhteistyötä myös tuote- ja välinevalmistajien kanssa. Hiusalalan ammattilaiset käyvät paljon eri maahantuojien ammatillisissa koulutuksissa. Olisi tärkeää, että myös näissä koulutuksissa olisi mahdollista saada tietoa ergonomiaan ja kemikaalien turvalliseen käsittelyyn liittyvistä asioista. Koulutuskokonaisuus tulisi olla siten keskitetty verkkofoorumi,

mistä myös maahantuojat voivat saada hiusalalan yrittäjien lisäksi tietoa käyttöönsä, ja jonka sisältöön maahantuojat voisivat myös vaikuttaa. Merkityksellisyyteen liittyy myös yhteisöllisyyden tunne. Tuomi & Sumkim (2012) toteaa, että organisaation osaaminen kehittyy parhaiten, kun osaaminen jaetaan ja se muokkaantuu ryhmä- ja tiimityöskentelyn kautta yhteiseksi tieto- ja taitopääomaksi. Yrityksen toiminnan visio mahdollistuu yhteisen tieto- ja taitopääoman kautta. Tavoitteellisen työn tekeminen edellyttää johtamisen, osaamisen ja työtä tekevän yksilön tahtotilan yhteensopivuutta. (Tuomi & Sumkin 2012.) Samaa periaatetta voisi mallintaa myös toimialakohtaiseksi. Monipuolisella sidosryhmäyhteistyöllä voidaan kasvattaa osaamisen kehittämisen merkitystä, tiedon ajankohtaisuutta ja sen tavoitettavuutta tuoden etua kaikille osapuolille.

Monet hiusalalan valmistajat panostavat tänä päivänä kestäväan kehitykseen, kierrätysmateriaaleista valmistettuihin pakkauksiin, ekologisiiin raaka-ainevalintoihin. Heiltä löytyy monitasoista tietoa kestävästä kehityksestä ja ekologisista valinnoista maahantuojan näkökulmasta. Lisäksi koulutuskokonaisuuden rakentamisessa mukana olevat sidosryhmät saavat toinen toisiltaan tietoa myös oman toimintansa tueksi lisäten alan verkostoitumista entisestään.

Koulutuskokonaisuuden sisältö ja julkaisukanava

Koulutuskokonaisuuden tavoitteeksi voitaisiin asettaa opinnäytetyössä kerätyn tiedon pohjalta seuraavat: ergonomisen työskentelyn jalkauttaminen osaksi päivittäistä työntekoa, kemiallisten aineiden käsittelyyn liittyvien riskien ymmärtäminen niin kuluttajan kuin parturi-kampaajan näkökulmasta sekä ajantasaisen tiedonsaannin välineistön ja kanavien käytön ohjaaminen, turvallisten työvaiheiden ja siihen tarvittavien rakenteellisten muutosten jalkauttaminen (ilmanvaihdon tehostaminen, vetokaapit, työterveellinen suojautuminen - ohjeistus) osaksi työskentelyä. Tavoitteena olisi myös kierrättämisen ja kestäväan kehityksen merkityksen kasvattaminen esimerkiksi liiketyöhön yhdistettävän kierrättämissuunnitelman avulla. Lisäksi, yhtenä tavoitteena olisi laajemmin sidosryhmäyhteistyön kasvattaminen hiusalalla sekä ajantasaisen tiedon jakaminen ja saaminen.

Hiusalalan yrittäjien koulutuskokonaisuuden kehittämishankkeessa tulisi kehittää hiusalalle toimintatapoja sekä toimintamalleja, joilla hiusalalan yrittäjien työterveyttä sekä yritystoiminnan kestäväa kehitystä voidaan edistää reaaliaikaisesti. Jotta tiedon ajankohtaisuutta ja laatua voitaisiin jollain tavalla mitata, sen olisi hyvä olla keskitettyä ja digitaalista, sekä useamman yhteistyötahon ylläpitämää. Hiusalalan ammattilaisten tulisi saada esteettömästi ja avoimesti tietoa juuri siihen hetkeen, kun sen vastaanottamiseen ja käyttöön on resursseja sekä aikaa.

Esiselvityksen yhteenvedona voidaan todeta, että koulutuskokonaisuus voisi olla digitaalinen ympäristö, jota päivitetään useamman hiusalan sidosryhmän yhteispanoksena. Jotta hiusalalle saataisiin muutosta aikaan liittyen työhyvinvoinnin, työterveyden ja kestävä kehityksen edistämiseksi, tulee tiedon olla keskitetysti kaikkien saatavilla juuri sillä hetkellä, kun tietoa tarvitsee. Esimerkiksi puhelimeen ladattavana sovelluksena, tietoa pystyttäisiin tuomaan hiusalan ammatilliselle erilaisten tiedotteiden ja ilmoitusten kautta. Erilaiset sovelluksen ilmoitukset ja kalenterimuistutukset työn tauottamisesta, ergonomisten asentojen huomioimisesta ja toteutuksesta, kemikaalien käsittelyistä tuovat informaatiota juuri siihen hetkeen, kuin sitä tarvitaan. Vaikka esiselvitys koskee hiusalan yrittäjiä, on huomioitava, että muutoksen aikaansaamiseksi tulee huomioida koko toimialaa sidosryhmineen. Ehdotelma digitaalisen ympäristön mahdolliseen aiheisältöön kuvataan kuvassa 36.

Kuva 36. Ehdotelma koulutuskokonaisuudessa käsiteltävistä osa-alueista

7 Pohdinta

Opinnäytetyön tarkoituksena oli toteuttaa esiselvitys ja tarvekartoitus hiusalan työterveyden, työhyvinvoinnin ja kestävä kehityksen edistämisestä. Opinnäytetyön tavoitteena oli eri menetelmin selvittää, miten hiusalan yrittäjien osaamista voidaan kehittää työkyvyn parantamiseksi ja pidentämiseksi, kestävä kehityksen ja ekologisuuden tehostamiseksi, vähentämään ammattitautien riskiä, hygienian ja työterveyden kokonaisvaltaisemman ymmärryksen kasvattamiseksi sekä hallitsemiseksi. Opinnäytetyön tutkimusongelmana ja kehittämistehtävänä oli etsiä keinoja hiusalan työterveyden, työhyvinvoinnin ja kestävä kehityksen edistämiseksi. Tutkimuskysymyksiksi asetettiin seuraavat: Mitä tietoa hiusalan yrittäjillä on tuki- ja liikuntaelinsairauksista, kemikaalialtistuksista ja niihin vaikuttavista tekijöistä? Mitä tietoa hiusalan yrittäjillä on kestävästä kehityksestä? Mistä tietoa saadaan, millainen arvo ja merkityksellisyys tiedolla on? Millaisena tiedonsaanti koetaan ja miten sitä tällä hetkellä osataan hyödyntää omassa työssä?

Tutkimusstrategiaksi valittu toimintatutkimus oli toimiva lähestymiskulma, sillä hiusalan toimintatapoihin halutaan tehdä muutosta. Toimintatutkimuksen tavoitteena on olemassa olevan, nykyisen todellisuuden muokkaaminen. Ei olla kiinnostuneita vain siitä, miten asiat ovat, vaan siitä, miten asioiden kuuluisi olla. (Ojasalo ym. 2015, 58-59.) Toimintatutkimuksessa pyritään vapautumaan perinteisistä, itsestään selvyynä pidetyistä ajatus- ja toimintamalleista. Tietoa tarkastellaan ja havainnollistetaan tutkimuksen kohteena olevan yhteisön kanssa. (Aaltola & Valli 2001, 175-176.) Tutkittavan yhteisön osallistaminen jo tutkimuksen alkuvaiheessa oli tärkeää monitoimisen ja työelämälähtöisen tiedon saamiseksi sekä aiheeseen liittyvän keskustelun herättämiseksi. On totuttu siihen, että työntekijänä toimivien työterveyttä ja työhyvinvointia seurataan sekä kehitetään jo lakivelvoitteidenkin määräämänä. Mutta yrittäjien työkyvyn konkreettisesta edistämisestä ei juurikaan ole keskustelua. Osallistavat tutkimusmenetelmät antoivat mahdollisuuden keskustelun avaamiselle jo tutkimuksen aikana mahdollistaen muutoksen alkamista jo opinnäytetyöprosessin aikana. Toimintatutkimukselle on myös ominaista syklien osittainen limityminen. Kirjallisuuskatsausta saatiin ohjattua ja rajattua työn kannalta oleelliseen suuntaan järjestämällä osallistava tulevaisuuspyörä-työpaja tiedonhankinnan rinnalle.

Opinnäytetyöhön valituilla määrällisillä ja laadullisilla tutkimusmenetelmillä saatiin kerättyä tietoa asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Kirjallisuuskatsaus oli laaja sisältäen sekä kotimaisia että kansainvälisiä tutkimuksia. Etenkin ergoHair-hanke antoi paljon ajankohtaista tietoa hiusalan TULE-sairauksista ja kemikaaliherkkyyksistä, sekä yleisimmistä syistä työkyvyn heikkenemiselle.

Osallistavat menetelmät tulevaisuuspyörä-työpaja sekä kyselytutkimus antoivat tietoa tämänhetkisestä työhyvinvoinnin ja kestävän kehityksen tilanteesta hiusalan yrittäjien keskuudessa, sekä skenaariota lähitulevaisuuden muutoksista ja kehityssuunnista. Sekä kirjallisuuskatsauksen että tutkimusmenetelmien tuloksien kautta pystyttiin selvittämään, miten hiusalan yrittäjien osaamista voidaan kehittää työkyvyn parantamiseksi ja pidentämiseksi, kestävän kehityksen ja ekologisuuden tehostamiseksi, vähentämään ammattitautien riskiä, hygienian ja työterveyden kokonaisvaltaisemman ymmärryksen kasvattamiseksi sekä hallitsemiseksi. Kerätyn tiedon sekä tutkimustuloksien pohjalta nousi esiin neljä tärkeää osa-aluetta: merkityksellisyyden kasvattaminen, tiedon saannin ajankohtaisuus ja saavutettavuus, sidosryhmäyhteistyö sekä koulutuskokonaisuuden sisältö ja julkaisukanava.

Tällä hetkellä ei ole tiettävästi meneillään tai suunnitteilla hanketta nimenomaan yrittäjien työterveyden ja työturvallisuuden edistämiseksi. Opinnäytetyön yrittäjänäkökulma nostaa esiin niimensä mukaisesti yrittäjien työhyvinvoinnin merkityksellisyyttä. Hyvinvoiva ja työkykyinen hiusalan yrittäjä vaikuttaa yrittäjän yrityksen kilpailukykyyn ja tuottavuuteen (Opetushallitus 2021a). Yrityksessä tulee arvostaa ammattitaitoa, mihin kuuluu myös ammattitaidon ylläpitäminen työterveydellisestä näkökulmasta. Yrityksen tuotteistuksessa tulisi huomioida eettiset ja ekologisesti kestävät tuotteet. Sosiaalisesta ja kulttuurisesta kestävydestä huolehtimiseen liittyy muun muassa yrityksen vastuu työntekijöidensä turvallisuudesta, työterveydestä, ammatillisesta kehittämisestä ja hyvinvoinnista. (Opetushallitus 2021a.) Myös yrittäjän tulisi huomioida yrityksensä sosiaalisesta ja kulttuurisesta kestävydestä huolehtiminen.

Tämän esiselvityksen valmistumisen jälkeen, seuraavana vaiheena on kehittämishankkeen suunnittelu ja siihen rahoituksen hakeminen. Hankkeessa olisi vielä kannattavaa selvittää hiusalan yrittäjiltä, mikä saadun tiedon ja käytännön yhdistämisessä koetaan haastavimmaksi ja millaista tukea näiden yhdistämiseen kaivataan. Lisäksi tarvitaan lisätietoa etenkin työterveyden ja kestävän kehityksen edistämisestä sidosryhmien näkökulmasta.

Hankkeessa kehitetään koulutuskonsepti hiusalan yrittäjille (yksinyrittäjät, sopimus- ja tuolivuokrayrittäjät sekä työnantajat, jotka voivat tarjota koulutuksen työntekijöilleen) sekä koko hiusalalle ja laaditaan monikanavainen markkinointistrategia markkinointimateriaaleineen. Koulutuskonseptin tulee tavoittaa alan ammattilaiset sekä mahdolliset tulevaisuuden yhteistyökumppanit ja saada osaksi alan ammattilaisten jatkuvan oppimisen mallia. Hankkeen tuottamaa koulutuskonseptia voidaan laajentaa myös hiusalan ammatillisiin koulutuksiin ohjaten opiskelijoita jo koulutuksen aikana ottamaan työturvalliset, ergonomiset ja kestävän kehityksen näkökulmat huomioon osana ammatillista osaamistaan.

Tutkijana ja opinnäytetyön tekijänä, koin oman tietouteni ja osaamiseni kasvaneen merkittävästi prosessin aikana. Sekä kirjallisuuskatsaus että tutkimusmenetelmät syvensivät tietouttani ja ammatillista osaamistani hyvin monitasoisesti. Opinnäytetyö on laaja ja rajaaminen oli välillä haastavaa. Tietoa oli runsaasti ja sen tiivistäminen sekä linkittäminen toisiinsa vaati paljon prosessointia. Opinnäytetyön toimeksiannossa toivottiin esiselvityksen koskevan työterveyden ja työhyvinvoinnin lisäksi myös kestävästä kehityksestä. Työhyvinvointi, työterveys ja vakaasti toimiva yritys ovat osa kestävästä kehityksestä. Kestävä kehitys on itsessään jo hyvin laaja aihe, sillä siihen liittyvät hyvin monet eri näkökulmat kierrättämisestä ja ekologisuudesta aina työterveyden ylläpitämiseen ja taloudellisesti vakaan yritystoiminnan kehittämiseen asti.

Työn luotettavuutta ja eettisyyttä on arvioitu koko prosessin ajan. Esimerkiksi tulevaisuuspyörätyöpajan tulokset on kerrottu mukana olleelle työryhmälle jo prosessin aikana. Kirjallisuuskatsauksessa käsitellyt tutkimukset on käsitelty asianmukaisesti. Englanninkielisten lähdemateriaalien kääntäminen suomeksi oli vaativaa, jotta tutkimuksen kulku sekä tulokset eivät vääristy. Kyselytutkimuksen vastaukset on liitetty kuvina itse työhön. Kyselytutkimuksessa ei käsitelty henkilötietoja eikä vastaajat olleet tunnistettavissa. Saatua tietoa on ollut arvokasta, ajankohtaista ja suoraan esiselvityksen kohderyhmältä. Saadun tiedon pohjalta voidaan edistää hiusalan muutosta juuri siltä pohjalta, mikä toimialalla koetaan tarpeelliseksi. On tärkeää, että hiusalan yrittäjien ajatuksia, toiveita sekä mielipiteitä kuunnellaan ja muutosta toteutetaan avoimesti ja yhdessä tehden.

Lähteet

- Aaltola, J. & Valli, R. (2001). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino OY
- Euroopan parlamentti. (2018). Kiertotalouspaketti: EU:n uudet tavoitteet kierrätykselle. 16.4.2018. Saatavilla 10.12.2021 <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/society/20170120STO59356/kiertotalouspaketti-eu-n-uedet-tavoitteet-kierratykselle>
- EY 1223/2009. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus kosmeettisista valmisteista 30.11.2009 <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:342:0059:0209:fi:PDF>
- Glenn, J. (2020). The Millenium Project – Futures Wheel. Saatavilla 9.4.2021. <http://www.millennium-project.org/wp-content/uploads/2020/02/06-Futures-Wheel.pdf>
- Halonen, M., Laiho, S., Lepistö-Mäkivaara, S., Pesonen, M., Rauramo, P. (2017). Työsuojelu hisialalla. Työturvallisuuskeskus. Saatavilla https://ttk.fi/files/5750/27105_Tyosuojelu_hiusalalla.pdf
- Heikkilä, T. (2014). Kvantitatiivinen tutkimus. Edita Publishing Oy. Saatavilla <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>
- Heikkinen, H.L.T, Huttunen, R. & Moilanen, P. (1999). Siinä tutkija, missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Juva: Atena Kustannus
- Hiukka Hyvä. (2021). Saatavilla 26.12.2021 <https://hiukkahyva.fi/>
- Juutinen, S. (2016). Strategisen yritysvastuun käsikirja. E-kirja. Alma Talent Oy. Saatavilla KAMK Finna
- Kananen, J. (2012). Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylä: Tampereen Yliopistopaino OY - Juvenes Print
- Kuula, A. (1999). Toimintatutkimus. Kenttätöitä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Tammer-Paino

L 646/2011. Jätelaki 17.6.2011/646 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646#L2P8>

L 872/2019. Työaikalaki 5.7.2019/872 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2019/20190872>

L 738/2002. Työturvallisuuslaki 23.8.2002/ 738 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>

L 492/2013. Laki kosmeettisista valmisteista 28.6.2013 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130492>

LAB-ammattikorkeakoulu. (2021). Hiukka 2.0. Hius- ja muu orgaaninen kuitu muovin korvaajana. Saatavilla 26.12.2021 <https://lab.fi/fi/projekti/hiukka2>

Laiho, S. (2020). Hiusalan kemialliset altisteet ja työperäisen oireilun ehkäisy. YAMK-opinnäytetyö. Laurea ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/341865/Laiho_Satu_EstenomiYAMK.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Leino, T. (2001). Epidemiology of Skin and Respiratory Diseases among Hairdressers. Väitöskirja. Helsinki: University of Helsinki, Department of Public Health. Saatavilla <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/20312/epidemio.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Mahdavi, S., Mahdavi, MR., Safari, M., Rashidi, R., Dehghani, T. & Kosari, M. (2014). Evaluation of the risk of musculoskeletal disorders using Rapid Entire Body Assessment among hairdressers in Khorramabad, Iran. Saatavilla 3.11.2021 http://johe.rums.ac.ir/files/site1/user_files_2a71e2/mahdavi_s-A-10-108-1-0f0f624.pdf

Manka, M-L. & Manka, M. (2016). Työhyvinvointi. Verkkojulkaisu. Saatavilla KAMK Finna. Alma Talent Oy

Metsämuuronen, J. (2008). Laadullisen tutkimuksen perusteet Metodologia – sarja 4. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino OY

Kozak, A., Wohlert, C., Wirth, T., Kleinmüller, O., Verhamme, M., Röhr, R. & Nienhaus, A. (2019). Musculoskeletal Health of Hairdressers –Protection of Occupational Health and Safety at Workplace. Medical Reference Document. ergoHair Saatavilla 5.4.2021. <https://www.ergohair.eu/wp-content/uploads/ERGOHAIR-MEDICAL-REFERENCE-DOCUMENT-2019-ENG.pdf>

Mussi, G & Gouveia, N. (2008). Prevalence of work-related musculoskeletal disorders in Brazilian hairdressers. *Occupational Medicine* 2008; 85:367-369. Saatavilla 12.11.2021 <https://academic.oup.com/occmed/article/58/5/367/1583634>

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. (2015). Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro

Opetushallitus. (2021a). Kestävän kehityksen malli. Kestävä kehitys eri ammattialoilla. Saatavilla 29.11.2021 <http://www03.edu.fi/aineistot/keke/kehitys/>

Opetushallitus. (2021b). Kestävän kehityksen malli. Hiusalan perustutkinto. Saatavilla 29.11.2021 <http://www03.edu.fi/aineistot/keke/kehitys/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2021a). Hankkeen ja säädösvalmistelu. Jatkuva oppiminen. Saatavilla 14.12.2021 <https://okm.fi/jatkuva-oppiminen>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2021b). Jatkuva oppiminen. Saatavilla 14.12.2021 <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM033:00/2019>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2021c). Jatkuva oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus. Saatavilla 14.12.2021 <https://okm.fi/jatkuvan-oppimisen-ja-tyollisyyden-palvelukeskus>

Pahkala, M. (2021). Toiminnanjohtaja. Henkilökohtainen tiedonanto 3.8.2021

Phillips, M.L. & Pagnucco, R. (2018). Australian Research on Human Hair as an Oil Spill Sorbent. Research Progress Report. Saatavilla 14.11.2021 <https://matteroftrust.org/wp-content/uploads/2018/05/Australian-Research-on-Human-Hair-as-an-Oil-Spill-Sorbent.pdf>

Pirinen, H. (2015). Esimies muutoksen johtajana. Verkkojulkaisu. Saatavilla [https://kamezproxy01.kamit.fi:2219/teos/BABBBXBTBBAED#kohta:ESIMIES\(\(20\)MUUTOKSEN\(\(20\)JOHTAJANA\(\(20\)](https://kamezproxy01.kamit.fi:2219/teos/BABBBXBTBBAED#kohta:ESIMIES((20)MUUTOKSEN((20)JOHTAJANA((20)

Pärnänen, A. & Sutela, H. (2014.) Itsensätyöllistäjät Suomessa 2013. Tutkimusraportti. Tilastokeskus. Saatavilla 3.10.2021 https://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yits_201400_2014_12305_net.pdf

Sydänmaanlakka, P. (2015). Älykäs julkinen johtaminen. E-kirja. Saatavilla KAMK Finna

Thi Dao Tran, M., Skovbjerg, S., Drimer Berg, N., Søsted, H., Duus Johansen, J., & Hovmand Lysdal, S. (2013). Chemical Intolerance among Hairdressers in Denmark. US National Library of Medicine National Institutes of Health. Plos One. 2013; 8. Saatavilla 18.11.2021 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3741293/>

Tilastokeskus. (2021a). Henkilöstön lukumäärä, yritykset. Parturit ja kampaamot. Saatavilla 10.10.2021 https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__yri__yrti__yri/stat-fin_yrti_pxt_11d5.px/table/tableViewLayout1/

Tilastokeskus. (2021b). Yritykset toimialoittain. Parturit ja kampaamot. Saatavilla 10.10.2021 https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__yri__yrti__yri/stat-fin_yrti_pxt_11d5.px/table/tableViewLayout1/

Tulevaisuuden tutkimuskeskus. (2021). Topi-Tulevaisuuden tutkimuskeskus opetusmateriaali. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun kauppakorkeakoulu, Turun yliopisto. Saatavilla 9.4.2021. <https://tulevaisuus.fi/metodit/skenaariotyoskentelyn-sovelluksia/osallistavat-menetelmat/tulevaisuuspyora-verstastyoskentelyssa/>

Tuomi, L. & Sumkin, T. (2012). Osaamisen ja työn johtaminen. E-kirja. Alma Talent Oy. Saatavilla KAMK Finna

Työsuojelu. (2020a). Työsuojelu työpaikalla. Vastuut työsuojelussa. Työnantaja. Saatavilla 23.9.2021 <https://www.tyosuojelu.fi/tyosuojelu-tyopaikalla/vastuut-tyosuojelussa/tyonantaja>

Työsuojelu. (2020b). Työsuojelu työpaikalla. Vastuut työsuojelussa. Työntekijä. Saatavilla 23.9.2021 <https://www.tyosuojelu.fi/tyosuojelu-tyopaikalla/vastuut-tyosuojelussa/tyontekija>

Työsuojelu. (2021). Fyysinen kuormitus. Työolot. Saatavilla 23.9.2021 <https://www.tyosuojelu.fi/tyoolot/fyysinen-kuormitus>

Työterveyslaitos. (2021a). Ammattitaudit ja ammattitautiepäilyt. Saatavilla https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/141062/Ammattitaudit_ja_ammattitautiepailyt-2017.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Työterveyslaitos. (2021b). Ihon suojaaminen ja hoito kampaamo- ja kauneudenhoitoalan töissä. Saatavilla 5.11.2020 <https://www.ttl.fi/hius-ja-kauneudenhoitoalan-terveyshaittojen-ehkaisy/ihon-suojaaminen-ja-hoito-kampaamo-ja-kauneudenhoitoalan-toissa/>

Työterveyslaitos. (2021c). Hius- ja kauneudenhoitoalan terveyshaittojen ehkäisy. Kampaajien ja kosmetologien ammatti-ihottumat. Saatavilla 18.11.2021 <https://www.ttl.fi/hius-ja-kauneudenhoitoalan-terveyshaittojen-ehkaisy/kampaajien-ja-kosmetologien-ammatti-ihottumat/>

Työterveyslaitos. (2021d). Työperäisten sairauksien rekisteri. Saatavilla 21.11.2021 <https://www.ttl.fi/tyoperaisten-sairauksien-rekisteri/>

Uni Global Union Europa. (2019). ergoHair Project Outcomes. Saatavilla 10.10.2021 <https://www.uni-europa.org/news/ergohair-project-outcomes/>

Ympäristöministeriö. (2021a). Jätesäädöspaketti. Saatavilla 11.12.2021 <https://ym.fi/jatesaadospaketti>

Opinnäytetyön aineistonhallintasuunnitelma

1. Aineistojen yleinen kuvaus

- Opinnäytetyössä käytetään sähköisen kyselyn ja tulevaisuuspyörä – työpajan tuottamaa määrällistä ja laadullista tutkimusaineistoa sekä kirjallisuuskatsauksen materiaalia.

2. Aineiston dokumentaatio ja laatu

- Kyselytutkimuksessa kerätään vastaajien syntymävuosi sekä ammattiin valmistumisvuosi, mutta ei esimerkiksi asuinpaikkakuntaa tai koulua, mistä on valmistunut. Vastaajaa ei voida yhdistää mihinkään tiettyyn kaupunkiin tai oppilaitokseen. Kyselyn aineisto käsitellään PSPP-ohjelmalla. Tulevaisuuspyörä – työpajassa toteutetaan mindmap – kartta, ja keskusteluista toteutetaan muistiinpanot. Kyselytutkimuksen kysymyspatteristo tarkistetaan ensin KAMK:n tilastotieteen opettajalla sekä opinnäytetyöohjaajalla sekä testataan koeryhmällä ennen julkaisua. Opinnäytetyöhön tulee liitteeksi kysymyspatteristo sekä PSPP-ohjelmalla tehdyt analysointitaulukot.

3. Säilytys ja varmuuskopiointi

- Aineisto tallennetaan ulkoiselle kovalevylle sekä opinnäytetyöntekijän omaan koneeseen. Molemmat vaativat kirjautumiseen salasanan. Varsinaisia henkilötietoja ei opinnäytetyössä käsitellä eivätkä vastanneet ole tunnistettavissa. Aineistoa käsittelee opinnäytetyön teon aikana opinnäytetyön tekijä. Tuotoksena syntynyttä raporttia käsittelee Suomen Hiusyrittäjien hallitus sekä toimiston henkilökunta (opinnäytetyön tekijä ja toiminnanjohtaja). Säilytys hankerahoittajan edellytysten mukaisesti.

4. Säilyttämiseen liittyvät eettiset ja laillisuuskysymykset

- Opinnäytetyön tilaajalla eli Suomen Hiusyrittäjien hallituksella ja toiminnanjohtajalla on tuotoksiin omistus- ja käyttöoikeus. Opinnäytetyössä ei kerätä arkaluonteisia henkilötietoja tai tietoja, missä henkilö on tunnistettavissa. Kyselytutkimukseen osallistuneille kerrotaan, mihin tietoja käytetään.

5. Aineiston avaaminen ja pitkäaikaissäilytys

- Aineistosta laaditaan raportti, joka on osa hankehakemusta.

Tulevaisuuspyörä-työpajan tulokset

AIHE	1. kehä: MILLAINEN 2025?	2. kehä: MILLAISTA OSAAMISTA TARVI- TAAN?	3. kehä: MI- TEN HANKI- TAAN?	HUOMIOT KESKUSTE- LUISTA
Kestävä kehitys	Kierrätyksen merkitys on kasvanut ja monipuolistu- nut koskemaan myös hiustenleikkuujätettä, ke- rätään systemaattisesti ympäri Suomea teollisuus- den hyötykäyttöön. Palve- luiden työvaiheisiin teh- dään uudelleenjärjeste- lyjä mahdollistaen teknis- ten aineiden tuottaman jätemäärän pienene- miseksi	Liiketilän välineistön tu- lee kehittyä, esim. hiusimuri, joka tuottaa valmiin kierrätettävän hiusmassa"tuotteen" te- ollisuuden hyötykäyt- töön, asennemuutosta ja ympäristövastuun kantamista, teknisten ai- neiden pakkausmateri- aalin kierrättäminen hel- potetaan, paikkakunnit- tain kierrätyspisteet.	Laajasti yhteis- työn kasvatta- mista eri sidos- ryhmien kanssa, tiedon aktiivinen jakaminen ja tie- donsaaannin mahdollistami- nen eri kana- vissa. Materiaali- valintoihin huo- mio liiketiloissa.	Tekniikan kehittymisen li- säksi tärkeässä asemassa on erityisesti asennemuutos kuluttamisesta kestävään kehitykseen.
Ekologisuus	Kierrätyksen merkitys on kasvanut, työvälineitä ja työtekniikoita kehittynyt vähentämään työvai- heista tulevaa jätemää- rää, työvälineiden huollon merkitys kasvaa -> välte- tään turhia hankintoja, kalusteiden kierrättämi- nen ja kierrätysmateriaa- lien käyttö liiketilöiden uu- distuksessa lisääntyy, ma- teriaalien merkitys kasvaa -> laadukas ja kestävä.	Välineistön kehittymistä uusiokäytettävimpiin -> uusia innovaatioita. Oleellista asennemu- tokset ja yksilön ympä- ristövastuun ymmärtä- minen ja sisäistäminen. Jätepisteiden selkeyttä- minen ja mahdollistami- nen.	Ymmärryksen ja tietopohjan kas- vattaminen - > ympäristöviran- omainen, koulut- tautuminen ai- heeseen, brändi- talojen kanssa yhteistyö ekolo- gisten innovaati- oiden kehittä- miseksi	Bränditalot ovat kiinnittä- neet huomioita ekologisuus- teen, tuoden markkinoille kierrätettäviä, kierrätysma- teriaaleista valmistettuja tuotepakkauksia, muutta- neet pakkauksien millikokoa suuremmiksi. Tärkeää saada ekologisuus vahvasti osaksi myös maahantuoja- koulut- ta -> esimerkin näyttämi- nen
Työturvallisuus	Liikkuvan työn määrä kas- vaa -> kampaajan työ ole enää sidottu liiketilaan, vaan tehdään myös koti- käyntejä tai pelkästään kotikäyntejä. Myös työ- terveydenhuollon merki- tys kasvaa työkuoron yl- läpitämiseksi. Kiinnitetään huomiota kemikaaliher- kistymisiin ja niiden en- naltaehkäisyyn niin ilman- vaihdon kuin työvaihei- den osalta. Hajusteetto- muus lisääntyy asiakkai- den ja työntekijöiden oi- reilujen vuoksi.	Suojautumisen merkityk- sen ymmärtäminen ja siihen kouluttautumi- nen. Työturvallisten tek- niikoiden ja työvaihei- den oppiminen. Ymmär- rys omasta työtervey- destä ja työkyvyn ylläpi- tämisestä. Asennemu- tos omaan työskente- lyyn: riskienhallinta osaksi työskentelyä niin tekijän kuin asiakkaan näkökulmasta.	Riskienhallinnan kouluttautumi- nen, alan tiedot- tamisen tehosta- minen liittyen työturvallisuus- teen, kuluttaja- kyselytutkimuk- set tiedonhan- kinnan menetel- mänä. Työter- veyshuollon nä- kyvyyden ja hyö- tyjen kasvattami- nen.	Koulujen opetussuunnitel- mat sisältävät työturvallis- ten tapojen oppimista, mutta työelämässä yrittä- jien työturvallisuus on ns. heidän omalla vastuullaan. Taukojen puute, pitkät työ- päivät, epäergonomiset työ- asennot, ja kemikaalien pit- kääikainen käsittely ilman asianmukaista suojausta ai- heuttaa tekijälle riskejä am- mattisairauksiin sairastumi- selle. Herkistymisen muut- tuminen allergiaksi voi ta- pahtua konkreettisesti asia- kaspalvelun aikana, kun iho on kontaktissa kemiallisten aineiden kanssa. Lisäksi on oleellista huomioida myös asiakkaan turvallisuus asia- kaskäynnillä: asiakkaan ke- mikaalialtistusten määrä sekä ergonomia eri työvai- heissa.

Riskien kartoitus	Liikkuvan työn määrä kasvaa, mikä vaikuttaa riskien kartoitukseen. Ilmanvaihdon merkitys ymmärretään paremmin, sillä kemiallisten herkistymisten määrä kasvaa. Ymmärretään työterveyden merkitys, mikä lisää taloudellista riskiä: työterveyden tuomien kustannuksien kattaminen? Kouluttautumisen merkitys kasvaa.	Mahdollisuuksia saada koulutusta sekä työkaluja riskienhallintaan. Kemikaalialtisteiden minimointi. Ulkoisten riskien hallinta. Suojautumisosaamista. Tiedonhankintakanavien kehittäminen.	Riskienhallinnan kouluttautuminen, alan tiedottamisen tehostaminen liittyen työturvallisuuteen, kuluttajakyselytutkimukset tiedonhankinnan menetelmänä. Yrittäjälitot tiedon jakajana.	Koteihin vietävät kampaopalvelut kasvattavat merkitystään ja käytettävyyttään. Tulee huomioida ihan erilainen työturvallisuus niin tekijän kuin asiakkaan näkökulmasta. Tietoa tarvittaisiin myös kuluttajanäkökulmasta liittyen turvallisuuteen. Työhyvinvointi ei ole ilmainen. Kasvavat kulut tulee huomioida taloudellisessa riskissä.
Asiakkaan turvallisuus	Liikkuvan työn määrä kasvaa (koteihin vietävät kampaamo- ja parturipalvelut), mikä vaikuttaa myös asiakasturvallisuuteen. Kemikaaliherkistymiset vaikuttavat niin tekijöihin kuin asiakkaisiin, esimerkiksi hajusteherkyydet. Yrittäjän työturvallisuudessa tulee huomioida myös asiakasturvallisuus. Asiakas ymmärtää tänä päivänä jo enemmän markkinointiväittämistä -> kampaajan ymmärrettävä esimerkiksi markkinointiväittämät.	Kouluttautumista, tietoa eri tiedonhankintakanavista. Ammattiarvotuksen kasvattamista. Ammatillisen identiteetin selkeyttäminen kuluttajanäkökulmasta. Ymmärrystä asiakkaan ja itsensä suojaamiseen.	Kuluttajatutkimukset, riskienhallinnan ja työturvallisuuden kouluttautumisen säännöllisesti.	Työturvallisuuden seuraminen vaatii vastuuviranomaisen tai muun instanssin aktiivista seurantaa. Miten voidaan nostaa niin tekijän kuin asiakkaan turvallisuuden merkitystä? Omasta terveydestä, työhyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtiminen on myös asiakkaan turvallisuudesta huolehtimista. Esimerkiksi sairaana työskentely on riski myös asiakkaalle. Tai voimakkaista kivuista kärsivä kampaaja voi aiheuttaa vaaratilanteen asiakkaille, mikäli terävän työvälineen hallinta lipsuu.
Lainsäädäntö	Alalla on veloitteita esimerkiksi kosmetiikan lainsäädännön kautta. Maa-hantuojilla on vastuu tuotteen saralla. Myös asiakkaat kiinnostuneita tuotteiden kemiallisista koostumuksista, sallituista raaka-aineista, kielletyistä raaka-aineista sekä markkinointiväittämistä. Kampaajien lainsäädännön ymmärrys kasvaa.	Uuden osaamisen vastaanottaminen. Halu kouluttautua. Ammatillisen identiteetin selkeyttäminen kuluttajanäkökulmasta.	Yhteistyö viranomaistahojen kanssa. Oppilaitosyhteistyö. Kouluttautuminen.	Lainsäädännön asettamat velvollisuudet tulisi olla enemmän selvillä. Esimerkiksi hiustuotteen virheellinen markkinointiväittämien käyttö. Huomioitava esimerkiksi kosmetiikan lainsäädännön tuomat muutokset tuotteiden raaka-aineissa -> ei saa myydä tuotetta missä kiellettyä ainesosaa käytetään -> vastuu. Lainsäädännön ymmärtämisen merkitys pitää kasvaa.
Työhyvinvointi	Johtamistaitojen kasvattaminen. Hiusyrittäjien liiton jäsenyyden arvon kasvaminen. Liikkuvan työn määrän kasvaminen ja sen tuomat vaikutukset. Psykososiaalisten kuormitustekijöiden kasvu.	Yhteisöllisyyden merkityksen kasvattamista. Kouluttautumista. Tekniikoiden kehittämistä. Uuden osaamisen vastaanottaminen. Digitalisoituminen ja osaamisen kehittäminen.	Yhteistyö viranomaistahojen ja oppilaitosten kanssa. Tieteellisten tutkimusten hyödyntäminen.	Työhyvinvointi pitäisi nousta ammatillisesti tärkeäksi. Sitä pitäisi nostaa koko alalla selkeään ja merkittävään rooliin. Se vaatii myös säännöllistä kouluttautumista ja sitä kautta myös teknisiä taitoja. Kaikki eivät pääse live-koulutuksiin vaan koulutuksien pitäisi tulla liikkeisiin. Yritysjohdamisen ja itsensä johtamisen pitää painottaa työhyvinvointia.

Liikettien välineistö	Ilmanvaihdon merkitys ja kehitys kasvaa. Materiaalien kierrättäminen ja uudelleenkäytettävien materiaalien lisääntyminen (esimerkiksi folion tilalle uusiokäyttömateriaalia). Liikkuvan työn määrä lisääntynyt. Verkkokoulutuksien määrä lisääntynyt.	Ergonominen välineistö ja työympäristö myös liikkuvassa työssä. Välineiden kehittämistyö. Uuden opin vastaanottaminen. Digitalisoituminen, tietoteknisen välineistön laajempi hyödyntäminen. Kouluttaminen.	Yhteistyö viranomaistahojen, valmistajien ja oppilaitosten kanssa. Tieteellisten tutkimuksien hyödyntäminen.	Välineistön kehittämisessä maahantuojilla ja valmistajilla tärkeä rooli. Kehitystyö tulisi pohjata myös tutkittuun tietoon. Seurantatyökälyt?
Ergonomia	Liikkuvan työn määrä kasvanut. Yrittäjien työterveyshuolto isommassa roolissa. Työvälineiden merkitys liiketyössä kasvaa. Fyysisen kunnon ylläpitämisen merkitys kasvaa.	Työvälineiden tuotekehitys. Uuden osaamisen vastaanottaminen. Työn tauottaminen. Asenne-muutos ergonomian huomioimiseen.	Yhteistyö viranomaistahojen, valmistajien ja oppilaitosten kanssa. Tieteellisten tutkimuksien hyödyntäminen.	Ergonomian merkitystä tulisi kasvattaa. Työn tauottamisessa vielä haasteita. Yrittäjillä ei ole lakisääteistä pakkoa tauoille, helposti jää liian lyhyeksi tai kokonaan pitämättä. Palveluita vietään tulevaisuudessa enemmän koteihin ja muihin toimipisteisiin. Tuo haasteita sekä kampaajan että asiakkaan ergonomialle. Välinekehityksen merkitys kasvaa.

Kyselytutkimuksen kysymyspatteristo

Hei! Kiitos, että vastaat kyselyyn!

Olen Kajaanin ammattikorkeakoulun Tietojenkäsittelyn ja liiketoimintaosaamisen YAMK – opiskelija. Opinnäytetyöni aiheena on toteuttaa esiselvitys hiusalan yrittäjien työterveyden, työhyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistämisestä. Oheinen kyselytutkimus toimii opinnäytetyön yhtenä tiedonhankintalähteenä.

Kyselytutkimuksen tarkoituksena on selvittää, kokevatko hiusalan yrittäjät saavansa tietoa riittävästi, millaisena tiedon yhdistäminen käytäntöön koetaan sekä millainen arvo saadulla tiedolla on.

Kysely jakaantuu kolmeen aihealueeseen, jossa esitetään erilaisia väittämiä. Kysymyksiin vastataan asteikolla 1–5. Vastaamiseen menee n. 15–20 minuuttia. Vastaathan kaikkiin kysymyksiin. Kiitos, että vaikutat!

Opinnäytetyö toimii esiselvityksenä kehittämishankehakemuksessa. Hankkeen tarkoituksena on löytää hiusalan yrittäjien tarpeisiin pohjaavia keinoja työhyvinvoinnin, työterveyden ja kestävän kehityksen edistämiseksi. Tutkimustuloksia käytetään suunnittelutyössä hankkeen toteutuessa. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Suomen Hiusyrittäjät ry. Kyselytutkimuksessa ei kerätä henkilötietoja eivätkä vastaajat ole tunnistettavissa.

Yhteistyöterveisin,

Tiina Haapapuro

Tradenomi YAMK - opiskelija

Tietojenkäsittelyn ja liiketoimintaosaamisen koulutus / KAMK

tiinahaapapuro@kamk.fi

Vastaajan ikä: _____

Yrittäjänä alalla

- a. 1 – 5 vuotta
- b. 6-10 vuotta
- c. 11-15 vuotta
- d. 16-20 vuotta
- e. 21 – 25 vuotta
- f. 26 – 30 vuotta
- g. 31-35 vuotta
- h. 36 -40 vuotta
- i. 41 vuotta tai yli

Fyysinen ja henkinen työkyky omassa työssä

Vastaa väittämiin asteikolla 1 – 5.

1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä

1. Pidän työterveyden ylläpitoa tärkeänä.

1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä

2. **Ymmärrän ja tiedän mitkä eri tekijät vaikuttavat tuki- ja liikuntaelinsairauksien syntyyn (lihaskunnan puutteellinen ylläpito, riittämätön lepo fyysisestä työstä, yksipuolinen ravinto, ergonomisten työasentojen käyttämättömyys, työterveyttä tukevan tiedon hankinnan puute ja sen hyödyntäminen liiketyössä).**
1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä
3. **Kiinnitän huomiota eri työvaiheiden ergonomiaan, jotta voin vähentää tuki- ja liikuntaelimestön kuormitusta (mm. käsivarsien nostokulma ja staattisen työn kesto, ranteiden asento, selän asento ja taivutukset pesupaikalla ja työpisteellä, ergonominen työvälineistö)**
1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä
4. **Keskimääräinen työpäiväni kesto on**
- Alle 4 tuntia
 - 4-6 tuntia
 - 7-8 tuntia
 - 9-10 tuntia
 - 11-12 tuntia
 - Yli 12 tuntia
5. **Pidän säännöllisesti työpäivittäin lepotaukoja (lepotauko = tauko, jolloin ei tehdä staattista työtä, istutaan / maataan, jolloin tuki- ja liikuntaelimet saavat lepoa)**
- En pidä säännöllisesti lepotaukoja
 - Yksi lepotauko
 - Kaksi lepotaukoa
 - Kolme lepotaukoa tai enemmän
6. **Lepotauon keskimääräinen pituus minuutteina on**
- 0–10 minuuttia
 - 11–20 minuuttia
 - 21–30 minuuttia
 - Yli 30 minuuttia
7. **Saan tietoa tuki- ja liikuntaelinvaurioista sekä niiden ehkäisyyn ja minimoimiseen tarvittavista toimenpiteistä.**
1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä
8. **Saan tietoa tuki- ja liikuntaelinvaurioista sekä niiden ehkäisyyn ja minimoimiseen tarvittavista toimenpiteistä (voit rastita useamman vaihtoehdon)**
- Työterveyshuollosta
 - Julkisesta terveydenhuollosta
 - Hiusalan maahantuojiin koulutuksista
 - Yrittäjäläiioista
 - Työhyvinvointia käsittelevistä webinaarikoulutuksista
 - Muu, mistä?
 - En saa tietoa

9. Etsin tietoa tuki- ja liikuntaelinvaurioista sekä niiden ehkäisyyn ja minimoimiseen tarvittavista toimenpiteistä.

1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä

10. Etsin tietoa tuki- ja liikuntaelinvaurioista sekä niiden ehkäisyyn ja minimoimiseen tarvittavista toimenpiteistä (voit rastita useamman vaihtoehdon)

- a. Työterveyshuollosta
- b. Julkisesta terveydenhuollosta
- c. Hiusalan maahantuojiin koulutuksista
- d. Yrittäjäliitoista
- e. Työhyvinvointia käsittelevistä webinaarikoulutuksista
- f. Muu, mistä?
- g. En löydä tietoa

11. Pystyn yhdistämään saadun tiedon käytännön työhön.

1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä

12. Koen saavani riittävästi tietoa tuki- ja liikuntaelinvaurioista sekä niiden ehkäisyyn ja minimoimiseen tarvittavista toimenpiteistä.

1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä

Kemialliset altisteet omassa työssä

Vastaa väittämiin asteikolla 1 – 5.

1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä

13. Pidän kemiallisten altisteiden minimointia tärkeänä.

1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä

14. Ymmärrän ja tiedän hiusalalla käytettävien eri raaka-aineiden käyttöön liittyvät käsi-ihottuma-, herkistymis- ja allergiariskit (mm. persulfaatit, parafenyleenidiamiinit ja sen sukuiset para-aminoyhdisteet, märkätyö, luonnonkumi, formaldehydin vapauttajat, isotsiasoloni – säilöntäaineet, hajusteet).

1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä

15. Kiinnitän huomiota hiustuotteiden käytöstä syntyvään kemiallisten altisteiden minimointiin (mm. riittävä ilmanvaihto, suojahanskojen käyttö eri työvaiheissa, värisekoituskaapin käyttö)

1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä

- 16. Käytän suojahanskoja niissä työvaiheissa, joissa iho olisi kosketuksissa hiustuotteiden kemikaalien kanssa vähentääkseni herkistymis- ja allergisoitumisriskiä (hiusvärien levitys / hiusvärien poispesu / hiustenpesu / muotoilutuotteiden levitys / värjätyyn hiuksen leikkaaminen / ripsien ja kulmien värjääminen).**
1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä
- 17. Saan tietoa kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä kuten käsi-ihottuma-, herkistymis- ja allergisoitumisriskeistä.**
1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä
- 18. Saan tietoa kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä kuten käsi-ihottuma-, herkistymis- ja allergisoitumisriskeistä. (voit rastita useamman vaihtoehdon)**
- Työterveyshuollosta
 - Julkisesta terveydenhuollosta
 - Hiusalan maahantuojiin koulutuksista
 - Yrittäjäliitoista
 - Työhyvinvointia käsittelevistä webinaarikoulutuksista
 - Muu, mistä?
 - En saa tietoa
- 19. Etsin tietoa kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä kuten käsi-ihottuma-, herkistymis- ja allergisoitumisriskeistä.**
1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä
- 20. Etsin tietoa kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä kuten käsi-ihottuma-, herkistymis- ja allergisoitumisriskeistä. (voit rastita useamman vaihtoehdon)**
- Työterveyshuollosta
 - Julkisesta terveydenhuollosta
 - Hiusalan maahantuojiin koulutuksista
 - Yrittäjäliitoista
 - Työhyvinvointia käsittelevistä webinaarikoulutuksista
 - Muu, mistä?
 - En löydä tietoa
- 21. Pystyn yhdistämään saadun tiedon käytännön työhön.**
1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä
- 22. Koen saavani riittävästi tietoa kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä kuten käsi-ihottuma-, herkistymis- ja allergisoitumisriskeistä.**
1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä

Kestävä kehitys omassa työssä

23. Pidän liiketoiminnan kestävästä kehityksestä tärkeänä.

1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä

24. Tiedän ja ymmärrän, mitä kestävässä kehityksessä sisältyy. (mm. jätteiden lajittelu, materiaalien, energian ja veden vastuullinen käyttö / tekniikan valinta energian kulutuksen vähentämiseksi ja päästöjen rajoittamiseksi / jätteiden määrän vähentäminen, niiden uusiokäyttö ja oikeanlainen kierrättäminen / yritystoiminnan taloudellisesta kestävästä huolehtiminen / terve kilpailu, joka ei perustu velkaantumiseen/ terveyden ja henkisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen sekä yhdenvertaisuus / kestävästä kehityksestä tukeva laitteisto kuten energiatehokkuus).

1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä

25. Olen huomionut kestävästä kehityksestä omassa liiketoimintasuunnitelmassani.

1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5= Täysin samaa mieltä

26. Saan tietoa hiusalan kestävästä kehityksestä.

1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5= Täysin samaa mieltä

27. Saan tietoa hiusalan kestävästä kehityksestä (voit rastita useamman vaihtoehdon)

- Hiusalan maahantuoja koulutuksesta
- Yrittäjäliitoista
- Eri viranomaistahojen webinaarikoulutuksista
- Oppilaitoksista
- Hiusmerkonomi-koulutuksesta
- Estenomi – koulutuksesta
- Ekokamppaaja – koulutuksesta
- Muu, mistä?
- En saa tietoa

28. Etsin tietoa hiusalan kestävästä kehityksestä.

1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5= Täysin samaa mieltä

29. Etsin tietoa hiusalan kestävästä kehityksestä (voit rastita useamman vaihtoehdon)

- Hiusalan maahantuoja koulutuksesta
- Yrittäjäliitoista
- Eri viranomaistahojen webinaarikoulutuksista
- Oppilaitoksista
- Eri tahojen verkkojulkaisuista
- Muu, mistä?
- En löydä tietoa

30. Pystyn yhdistämään saadun tiedon käytännön työhön.

1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5= Täysin samaa mieltä

31. Koen saavani riittävästi tietoa hiusalan kestävästä kehityksestä.

1= Täysin eri mieltä 2= Osittain eri mieltä 3 = en samaa enkä eri mieltä 4= osittain samaa mieltä 5 = Täysin samaa mieltä

Perusraportti

Hiusalan työhyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäminen

Näytetään 51 vastaajaa, vastaajia yhteensä 51

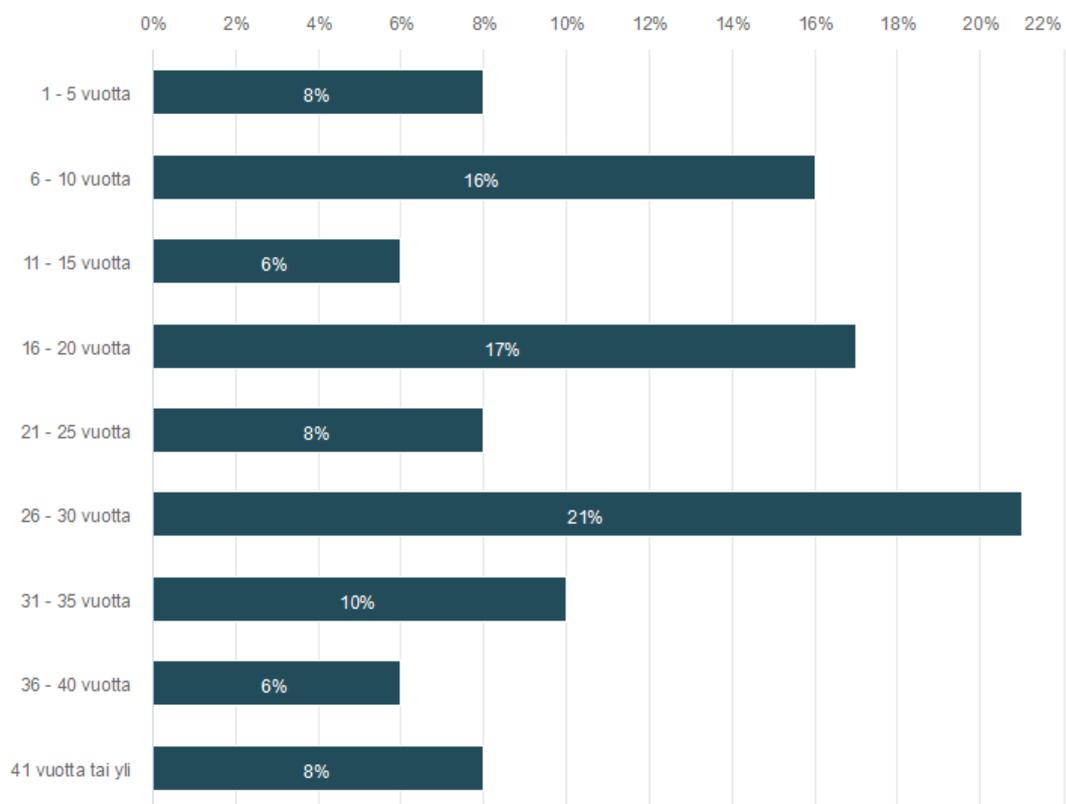
1. Vastaajan ikä?

Vastaajien määrä: 44

	Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Summa	Keskihajonta
	25,0	62,0	43,4	42,0	1909,0	10,0

2. Vuosia hiusalalla:

Vastaajien määrä: 51

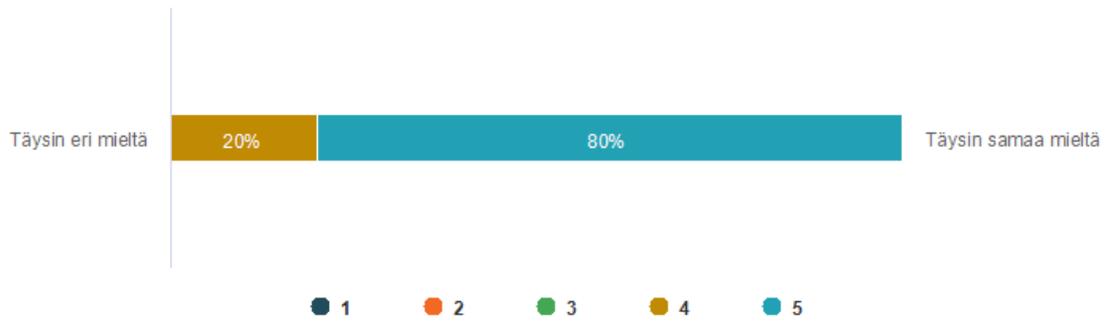

	n	Prosentti
1 - 5 vuotta	4	7,8%
6 - 10 vuotta	8	15,7%
11 - 15 vuotta	3	5,9%
16 - 20 vuotta	9	17,7%
21 - 25 vuotta	4	7,8%
26 - 30 vuotta	11	21,6%
31 - 35 vuotta	5	9,8%
36 - 40 vuotta	3	5,9%
41 vuotta tai yli	4	7,8%

3. Pidän työterveyden ylläpitoa tärkeänä.

1 = Täysin eri mieltä, 2 = Osittain eri mieltä, 3 = En samaa enkä eri mieltä, 4 = Osittain samaa mieltä, 5 = Täysin samaa mieltä

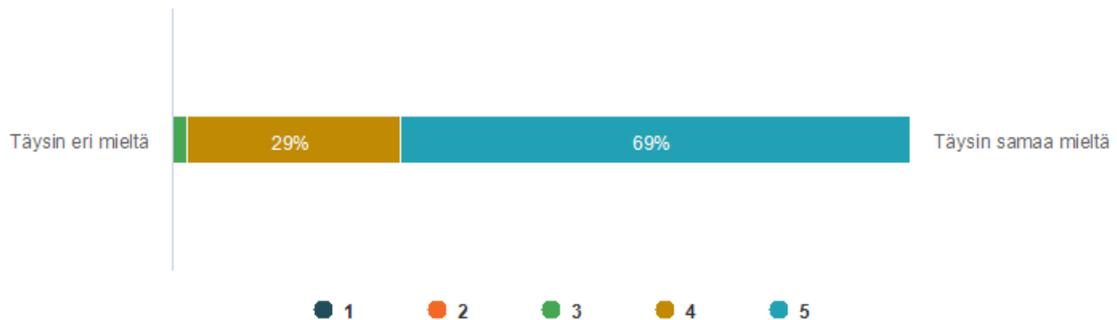
Vastaajien määrä: 51

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Medi-aani
Täysin eri mieltä	0	0	0	10	41	Täysin samaa mieltä	51	4,8	5,0
	0,0%	0,0%	0,0%	19,6%	80,4%				
Yhteensä	0	0	0	10	41		51	4,8	5,0

4. Ymmärrän ja tiedän mitkä eri tekijät vaikuttavat tuki- ja liikuntaelinsairauksien syntyyn (liihaskunnon puutteellinen ylläpito, riittämätön lepo fyysisestä työstä, yksipuolinen ravinto, ergonomisten työasentojen käyttämättömyys, työterveyttä tukevan tiedon hankinnan puute ja sen hyödyntäminen liiketyössä).

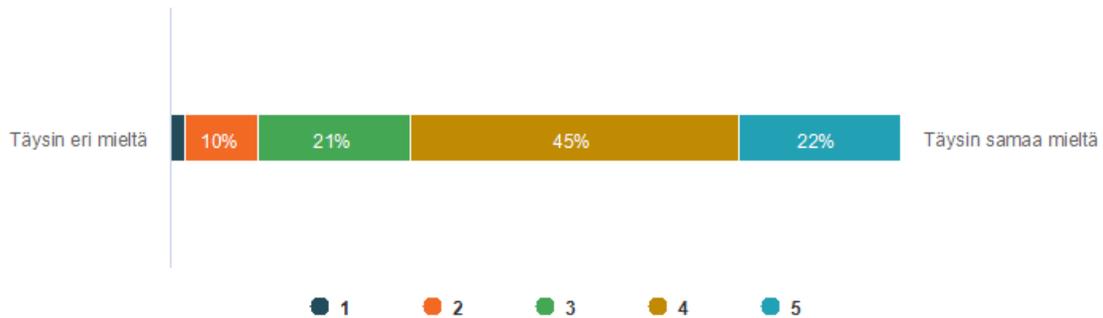
Vastaajien määrä: 51

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Medi-aani
Täysin eri mieltä	0	0	1	15	35	Täysin samaa mieltä	51	4,7	5,0
	0,0%	0,0%	2,0%	29,4%	68,6%				
Yhteensä	0	0	1	15	35		51	4,7	5,0

5. Kiinnitän huomiota eri työvaiheiden ergonomiaan, jotta voin vähentää tuki- ja liikuntaelimestön kuormitusta (mm. käsivarsien nostokulma ja staattisen työn kesto, ranteiden asento, selän asento ja taivutukset pesupaikalla ja työpisteellä, ergonominen työvälineistö).

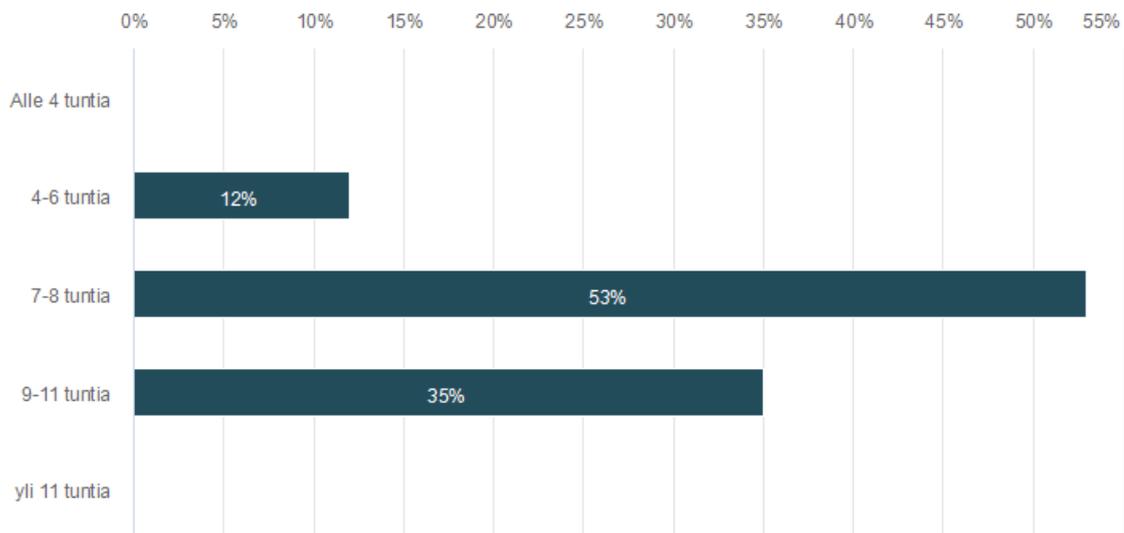
Vastaajien määrä: 51

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Mediानी
Täysin eri mieltä	1	5	11	23	11	Täysin samaa mieltä	51	3,7	4,0
	1,9%	9,8%	21,6%	45,1%	21,6%				
Yhteensä	1	5	11	23	11		51	3,7	4,0

6. Keskimääräinen työpäiväni kesto on

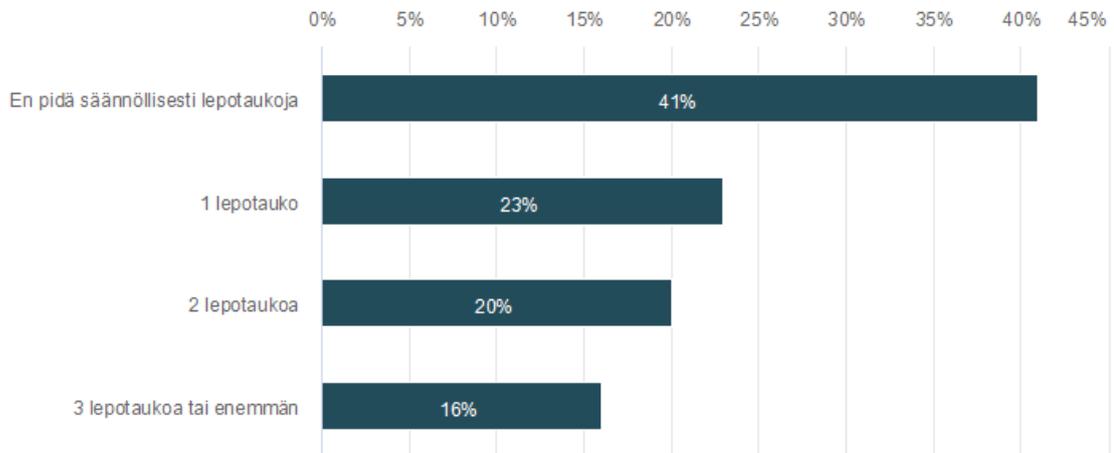
Vastaajien määrä: 51

	n	Prosentti
Alle 4 tuntia	0	0,0%
4-6 tuntia	6	11,8%
7-8 tuntia	27	52,9%
9-11 tuntia	18	35,3%
yli 11 tuntia	0	0,0%

7. Pidän säännöllisesti työpäivittäin lepotaukoja (lepotauko = tauko, jolloin ei tehdä staattista työtä, istutaan / maataan, jolloin tuki- ja liikuntaelimet saavat lepoa).

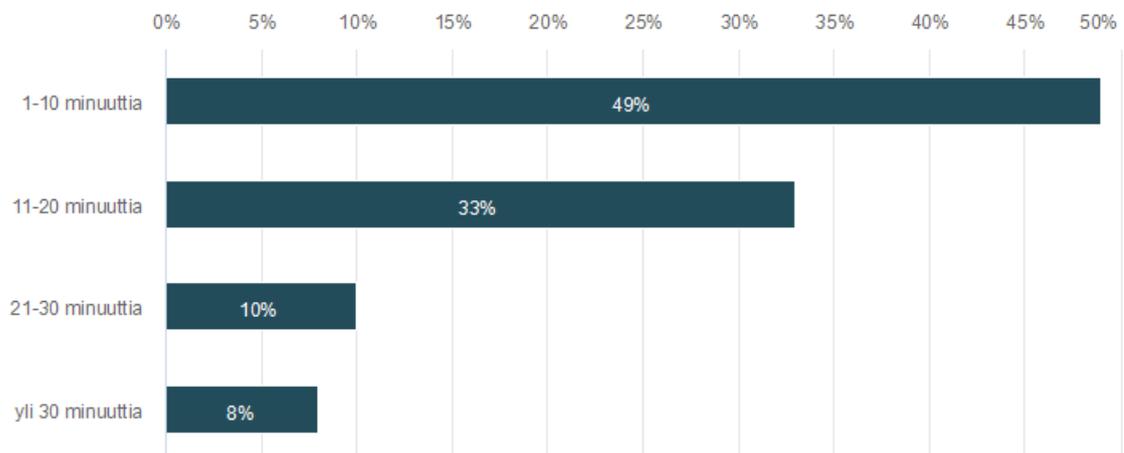
Vastaajien määrä: 51

	n	Prosentti
En pidä säännöllisesti lepotaukoja	21	41,2%
1 lepotauko	12	23,5%
2 lepotaukoa	10	19,6%
3 lepotaukoa tai enemmän	8	15,7%

8. Lepotaukoni keskimääräinen pituus minuutteina on

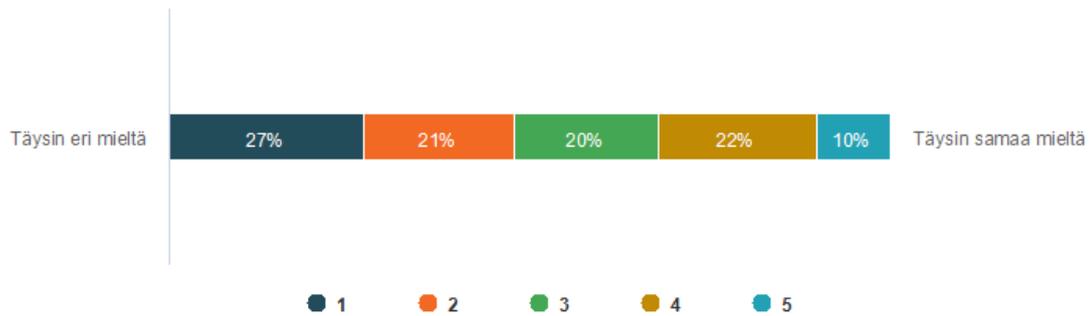
Vastaajien määrä: 51

	n	Prosentti
1-10 minuuttia	25	49,0%
11-20 minuuttia	17	33,3%
21-30 minuuttia	5	9,8%
yli 30 minuuttia	4	7,9%

9. Etsin tietoa tuki- ja liikuntaelinvaurioista sekä niiden ehkäisyyn ja minimoimiseen tarvittavista toimenpiteistä.

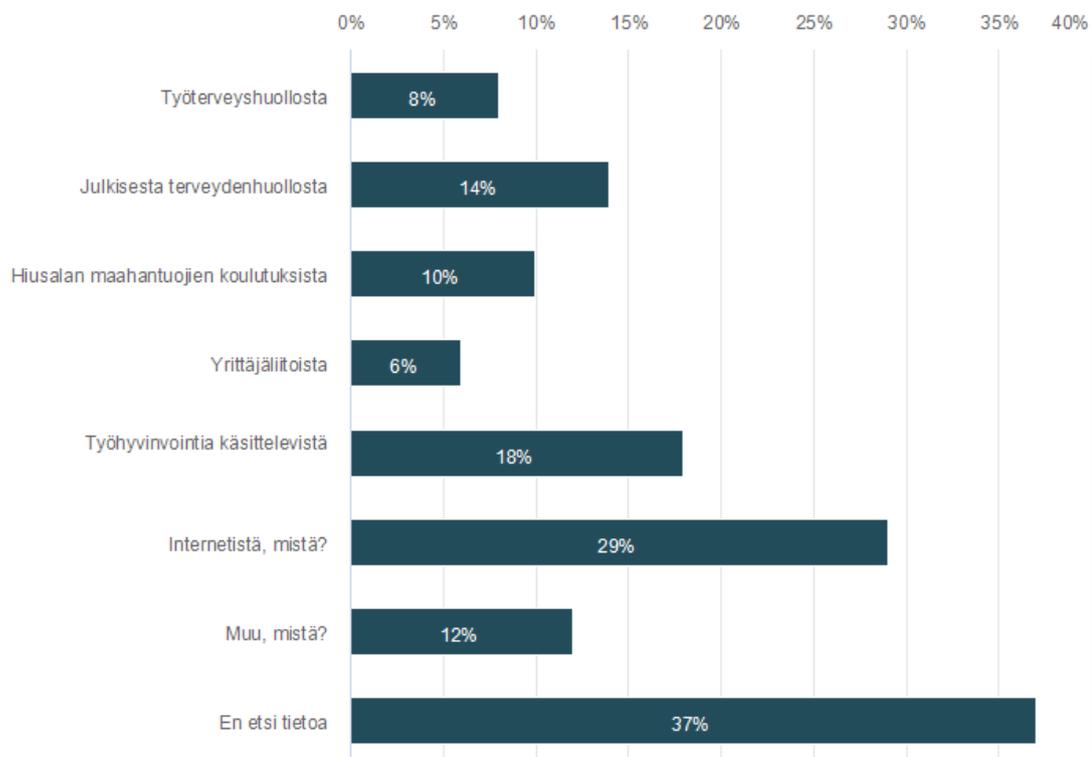
Vastaajien määrä: 51

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Mediानी
Täysin eri mieltä	14	11	10	11	5	Täysin samaa mieltä	51	2,6	3,0
	27,4%	21,6%	19,6%	21,6%	9,8%				
Yhteensä	14	11	10	11	5		51	2,6	3,0

10. Etsin tietoa tuki- ja liikuntaelinvaurioista sekä niiden ehkäisyyn ja minimoimiseen tarvittavista toimenpiteistä (voit rastita useamman vaihtoehdon).

Vastaajien määrä: 51, valittujen vastausten lukumäärä: 68

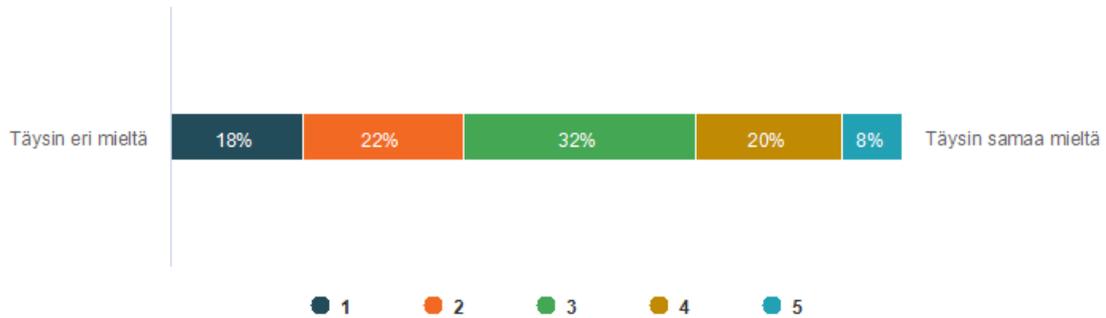
	n	Prosentti
Työterveyshuollosta	4	7,8%
Julkisesta terveydenhuollosta	7	13,7%
Hiusalan maahantuojien koulutuksista	5	9,8%
Yrittäjälliitoista	3	5,9%
Työhyvinvointia käsittelevistä koulutuksista	9	17,6%
Internetistä, mistä?	15	29,4%
Muu, mistä?	6	11,8%
En etsi tietoa	19	37,3%

Lisätekstikenttään annetut vastaukset

Vastausvaihtoehdot	Teksti
Internetistä, mistä?	Google
Internetistä, mistä?	Terveys sivuilta
Internetistä, mistä?	hakusanoilla
Internetistä, mistä?	google
Internetistä, mistä?	sekalainen
Internetistä, mistä?	google
Internetistä, mistä?	Googlettamalla
Internetistä, mistä?	Google
Internetistä, mistä?	Googlestaa
Internetistä, mistä?	terveyskirjastosta tai vastaavasta
Internetistä, mistä?	Google
Internetistä, mistä?	Instagram
Internetistä, mistä?	Luen eri artikkeleita
Internetistä, mistä?	Facebook
Internetistä, mistä?	Artikkeleista mm iltapäivälehdet
Muu, mistä?	liikunta- ja venyttelyohjeet
Muu, mistä?	Lehdet
Muu, mistä?	Liikuntaan ja kehonhuoltoon liittyvistä lähteistä
Muu, mistä?	Fysioterapeutti/personal trainer
Muu, mistä?	Hierojani kertoo
Muu, mistä?	Hierojalta ja fysioterapeutilta

11. Saan tietoa tuki- ja liikuntaelinvaurioista sekä niiden ehkäisyyn ja minimoimiseen tarvittavista toimenpiteistä.

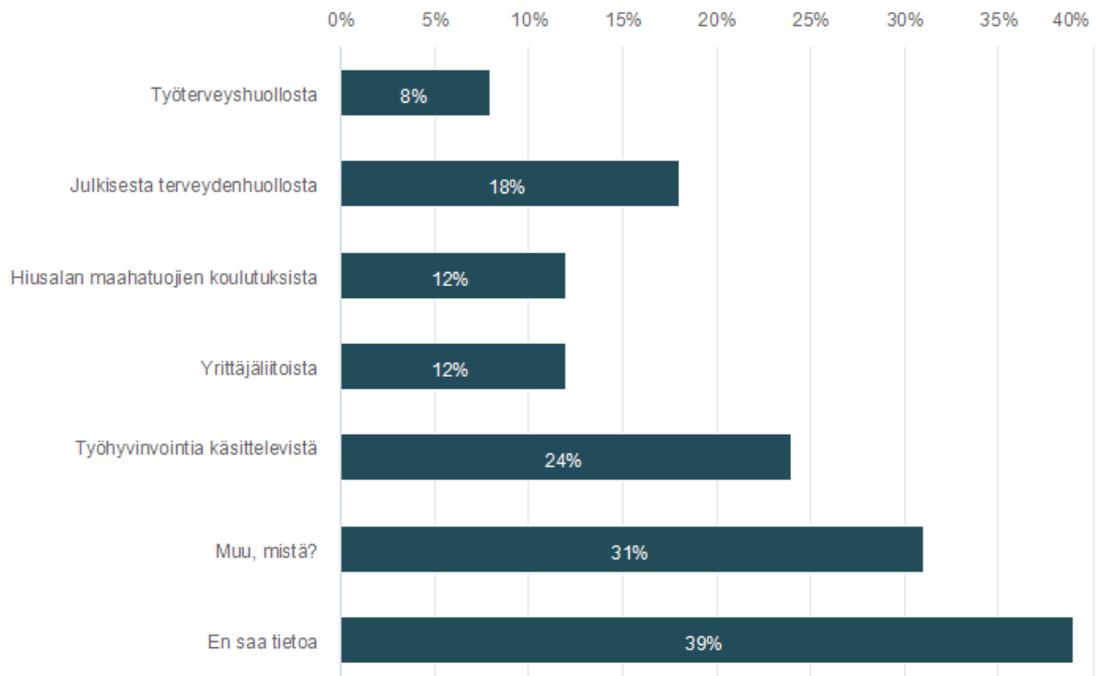
Vastaajien määrä: 50

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Mediानी
Täysin eri mieltä	9	11	16	10	4	Täysin samaa mieltä	50	2,8	3,0
	18,0%	22,0%	32,0%	20,0%	8,0%				
Yhteensä	9	11	16	10	4		50	2,8	3,0

12. Saan tietoa tuki- ja liikuntaelinvaurioista sekä niiden ehkäisyyn ja minimoimiseen tarvittavista toimenpiteistä (voit rastita useamman vaihtoehdon)

Vastaajien määrä: 51, valittujen vastausten lukumäärä: 73

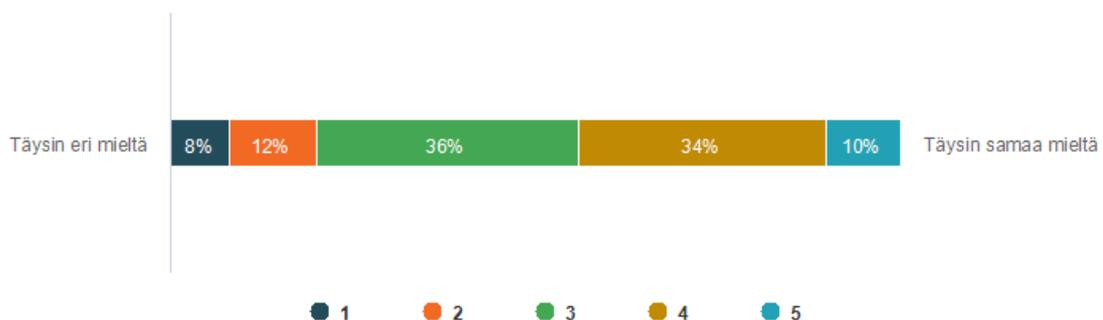
	n	Prosentti
Työterveyshuollosta	4	7,8%
Julkisesta terveydenhuollosta	9	17,6%
Hiusalan maahatuojien koulutuksista	6	11,8%
Yrittäjälähteistä	6	11,8%
Työhyvinvointia käsittelevistä koulutuksista	12	23,5%
Muu, mistä?	16	31,4%
En saa tietoa	20	39,2%

Lisätekstikenttään annetut vastaukset

Vastausvaihtoehdot	Teksti
Muu, mistä?	internet
Muu, mistä?	Google
Muu, mistä?	netistä hakemalla
Muu, mistä?	Liikunta ja hyvinvointipalveluista
Muu, mistä?	omalta hierojalta
Muu, mistä?	netistä
Muu, mistä?	Internetistä
Muu, mistä?	Fysioterapeutti
Muu, mistä?	Alan lehder, muut lehdet, internet
Muu, mistä?	Yleis tietämys kehn huollosta. Sekä omalta valmentajalta
Muu, mistä?	Hierojani kertoo
Muu, mistä?	Osteopaattitani
Muu, mistä?	Google
Muu, mistä?	Netti
Muu, mistä?	Itse etsimällä tietoa ja keskustelemalla fysioterapeuttien ja hierominen kanssa
Muu, mistä?	Fysioterapeutilta

13. Pystyn yhdistämään saadun tiedon käytännön työhön.

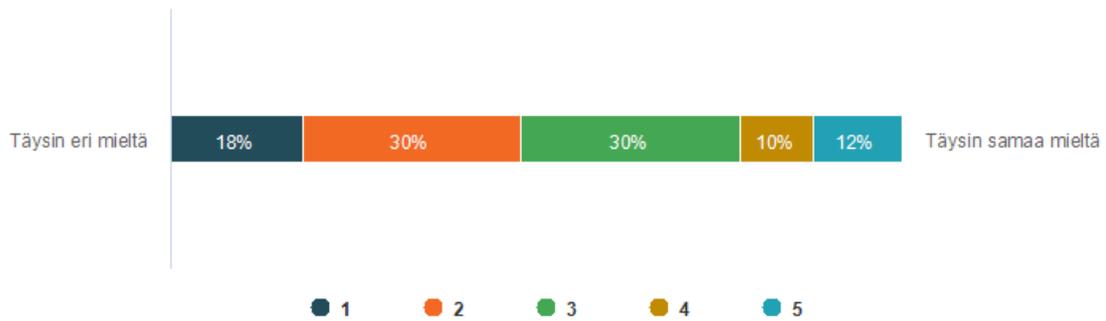
Vastaajien määrä: 50

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Mediaani
Täysin eri mieltä	4	6	18	17	5	Täysin samaa mieltä	50	3,3	3,0
	8,0%	12,0%	36,0%	34,0%	10,0%				
Yhteensä	4	6	18	17	5		50	3,3	3,0

14. Koen saavani riittävästi tietoa tuki- ja liikuntaelinvaurioista sekä niiden ehkäisyyn ja minimoimiseen tarvittavista toimenpiteistä.

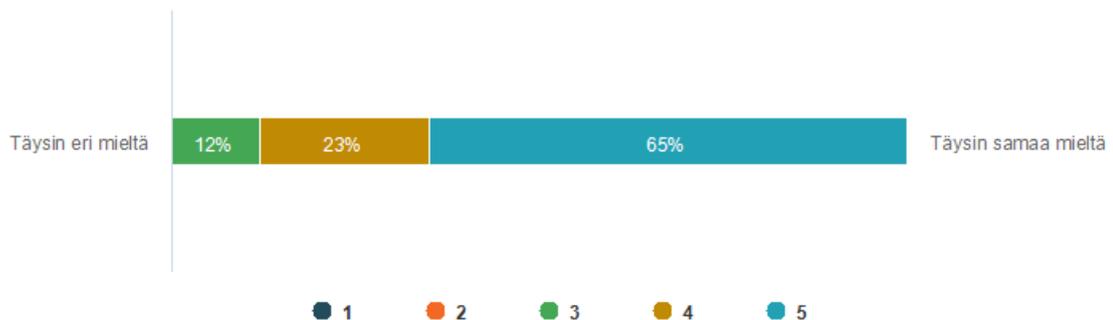
Vastaajien määrä: 50

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Medi-aani
Täysin eri mieltä	9	15	15	5	6	Täysin samaa mieltä	50	2,7	3,0
	18,0%	30,0%	30,0%	10,0%	12,0%				
Yhteensä	9	15	15	5	6		50	2,7	3,0

15. Pidän kemiallisten altisteiden minimointia työssäni tärkeänä.

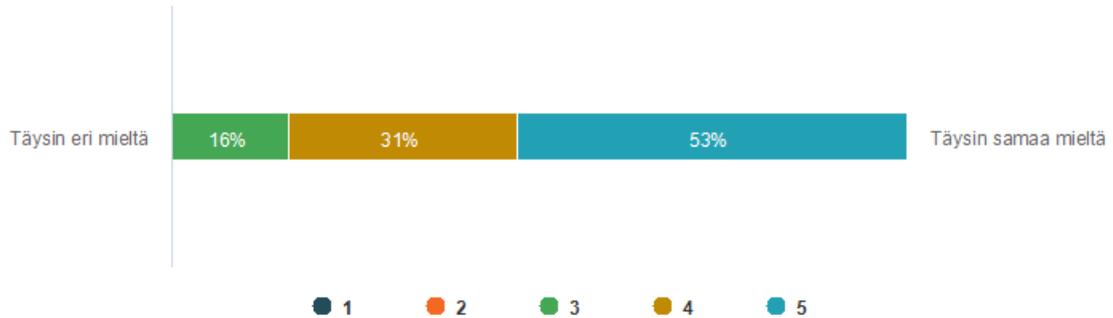
Vastaajien määrä: 51

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Medi-aani
Täysin eri mieltä	0	0	6	12	33	Täysin samaa mieltä	51	4,5	5,0
	0,0%	0,0%	11,8%	23,5%	64,7%				
Yhteensä	0	0	6	12	33		51	4,5	5,0

16. Ymmärrän ja tiedän hiusalalla käytettävien eri raaka-aineiden käyttöön liittyvät käsi-ihotuma-, herkistymis- ja allergiariskit (mm. persulfaatit, parafenyleenidiamiinit ja sen sukuiset paraaminoyhdisteet, märkätyö, luonnonkumi, formaldehydin vapauttajat, isotsiasolinoni – säilöntäaineet, hajusteet ja näiden aiheuttamat riskit).

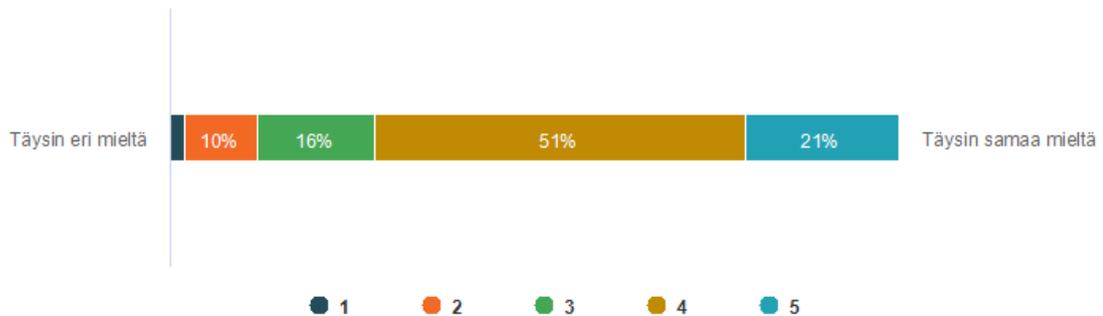
Vastaajien määrä: 51

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Mediaani
Täysin eri mieltä	0	0	8	16	27	Täysin samaa mieltä	51	4,4	5,0
	0,0%	0,0%	15,7%	31,4%	52,9%				
Yhteensä	0	0	8	16	27		51	4,4	5,0

17. Kiinnitän huomiota hiustuotteiden käytöstä syntyvään kemiallisten altisteiden minimointiin (mm. riittävä ilmanvaihto, suojahanskojen käyttö eri työvaiheissa, värisekoituskaapin käyttö).

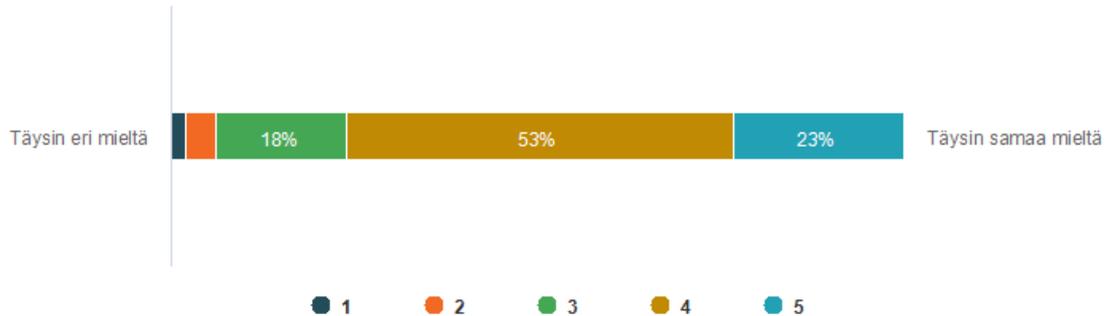
Vastaajien määrä: 51

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Mediaani
Täysin eri mieltä	1	5	8	26	11	Täysin samaa mieltä	51	3,8	4,0
	1,9%	9,8%	15,7%	51,0%	21,6%				
Yhteensä	1	5	8	26	11		51	3,8	4,0

18. Käytän suojahanskoja niissä työvaiheissa, joissa iho on kosketuksissa hiustuotteiden kemikaalien kanssa vähentääkseni herkistymis- ja allergisoitumisriskiä (hiusvärien levitys / hiusvärien poispesu / hiustenpesu / muotoilutuotteiden levitys / värjätyyn hiuksen leikkaaminen / ripsien ja kulmien värjääminen).

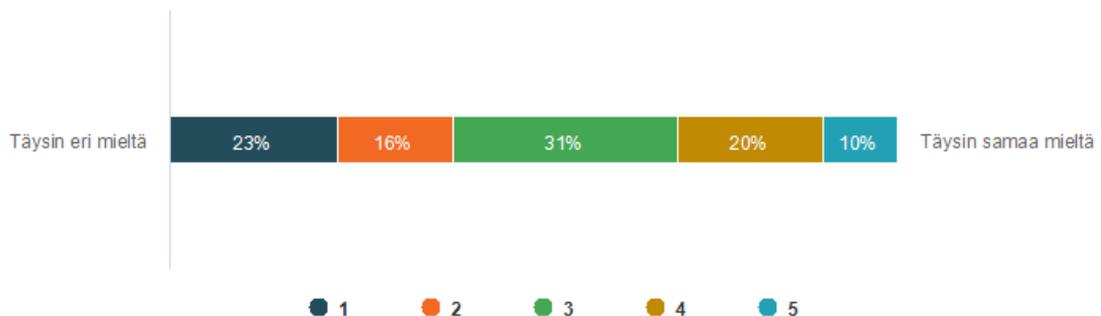
Vastaajien määrä: 51

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Medi-aani
Täysin eri mieltä	1	2	9	27	12	Täysin samaa mieltä	51	3,9	4,0
	2,0%	3,9%	17,7%	52,9%	23,5%				
Yhteensä	1	2	9	27	12		51	3,9	4,0

19. Etsin tietoa kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä kuten käsi-ihottuma-, herkistymis- ja allergisoitumisriskeistä.

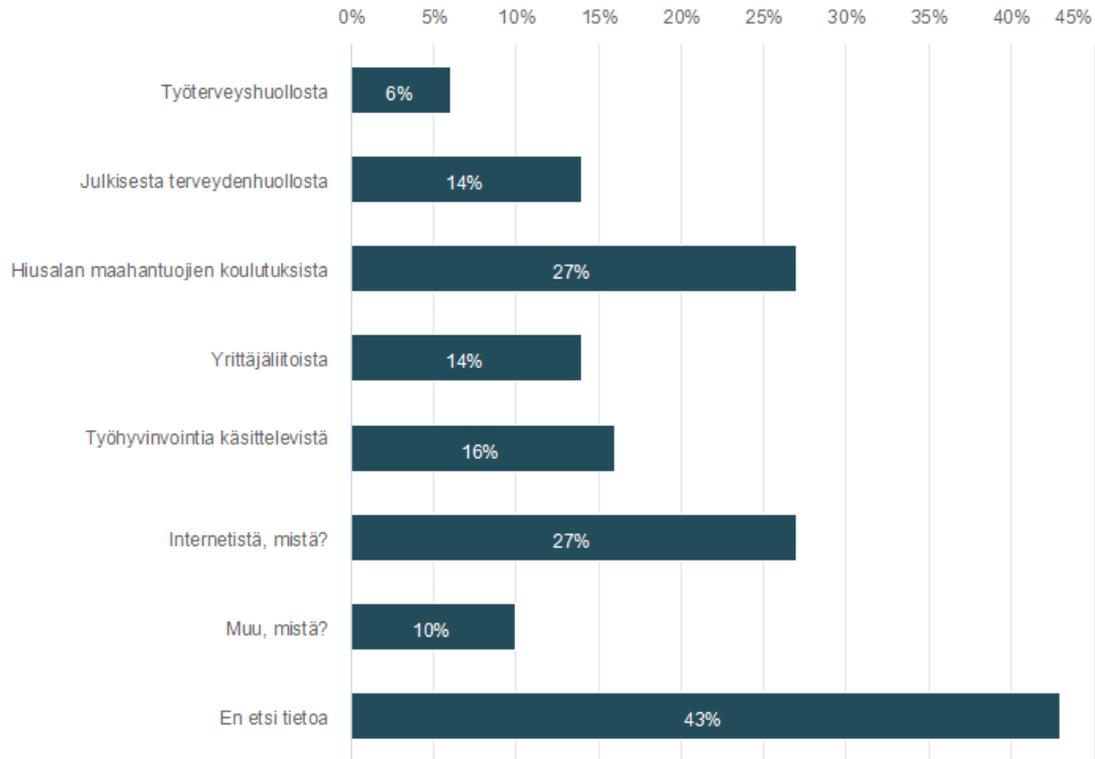
Vastaajien määrä: 51

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Medi-aani
Täysin eri mieltä	12	8	16	10	5	Täysin samaa mieltä	51	2,8	3,0
	23,5%	15,7%	31,4%	19,6%	9,8%				
Yhteensä	12	8	16	10	5		51	2,8	3,0

20. Etsin tietoa kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä kuten käsi-ihottuma-, herkistymis- ja allergisoitumisriskeistä (voit rastita useamman vaihtoehdon).

Vastaajien määrä: 51, valittujen vastausten lukumäärä: 80

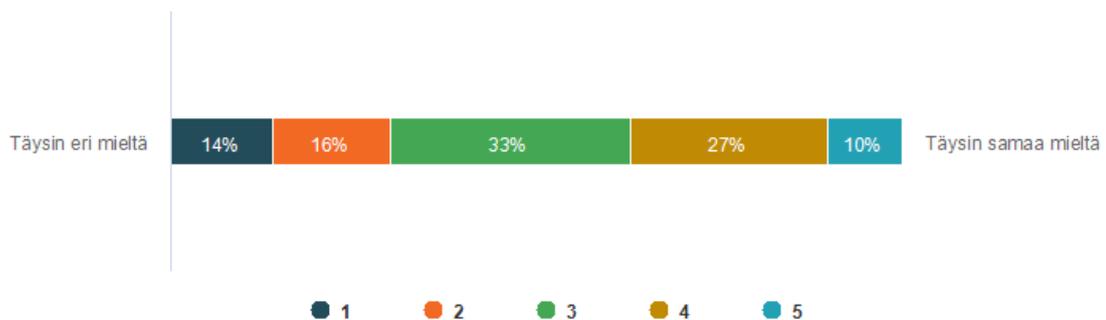
	n	Prosentti
Työterveyshuollosta	3	5,9%
Julkisesta terveydenhuollosta	7	13,7%
Hiusalan maahantuojien koulutuksista	14	27,5%
Yrittäjälähteistä	7	13,7%
Työhyvinvointia käsittelevistä koulutuksista	8	15,7%
Internetistä, mistä?	14	27,5%
Muu, mistä?	5	9,8%
En etsi tietoa	22	43,1%

Lisätekstikenttään annetut vastaukset

Vastausvaihtoehdot	Teksti
Internetistä, mistä?	tukes
Internetistä, mistä?	Google
Internetistä, mistä?	Tukut
Internetistä, mistä?	Google
Internetistä, mistä?	Internetistä
Internetistä, mistä?	google
Internetistä, mistä?	Duodecim ym
Internetistä, mistä?	Google
Internetistä, mistä?	Tukes
Internetistä, mistä?	Googlettamalla
Internetistä, mistä?	Googlestä
Internetistä, mistä?	tukes
Internetistä, mistä?	jos asiakkaalla on jokin ongelma hiuksissa tai päänahassa
Internetistä, mistä?	Eri lähteistä mutta korkealla kritiikillä tiedon alkuperästä
Muu, mistä?	Työsuojelu julkaisut, kollegat
Muu, mistä?	Lehdistä esim pinni
Muu, mistä?	Olen ekokampaaja
Muu, mistä?	allergia ja astma liitto
Muu, mistä?	Eat-koulutus

21. Saan tietoa kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä kuten käsi-ihottuma-, herkistymis- ja allergisoitumisriskeistä.

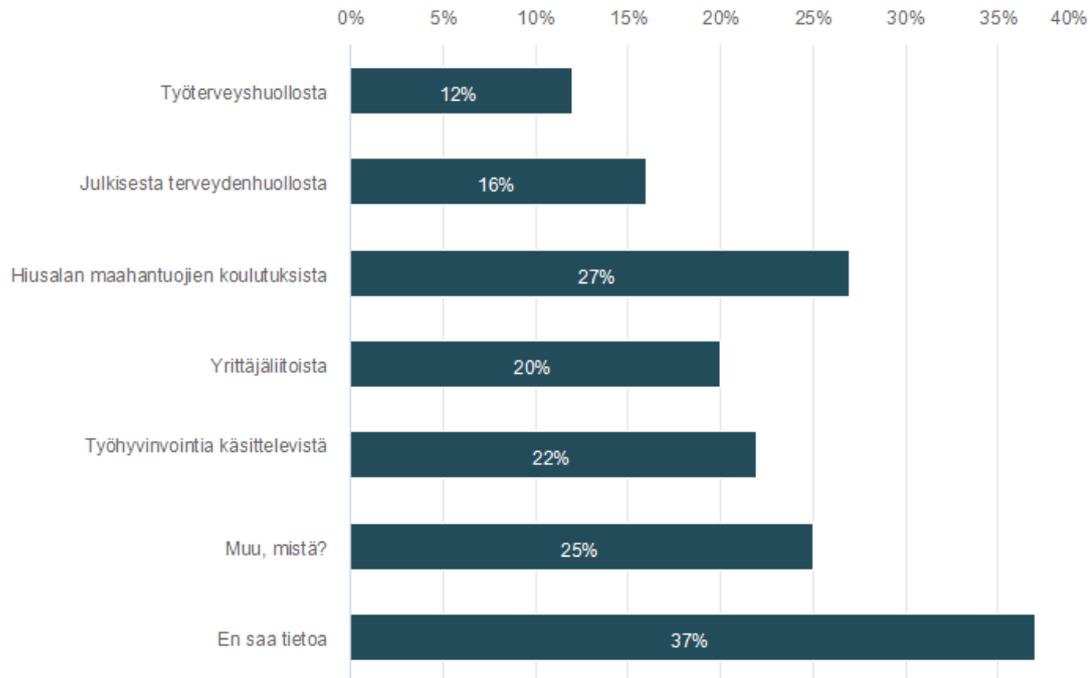
Vastaajien määrä: 51

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Mediaani
Täysin eri mieltä	7	8	17	14	5	Täysin samaa mieltä	51	3,0	3,0
	13,7%	15,7%	33,3%	27,5%	9,8%				
Yhteensä	7	8	17	14	5		51	3,0	3,0

22. Saan tietoa kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä kuten käsi-ihottuma-, herkistymis- ja allergisoitumisriskeistä (voit rastita useamman vaihtoehdon).

Vastaajien määrä: 51, valittujen vastausten lukumäärä: 81

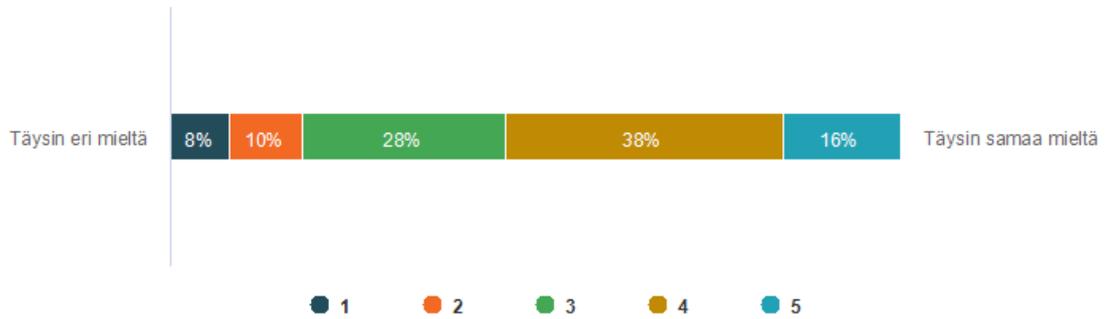
	n	Prosentti
Työterveyshuollosta	6	11,8%
Julkisesta terveydenhuollosta	8	15,7%
Hiusalan maahantuojien koulutuksista	14	27,5%
Yrittäjäliitoista	10	19,6%
Työhyvinvointia käsittelevistä koulutuksista	11	21,6%
Muu, mistä?	13	25,5%
En saa tietoa	19	37,3%

Lisätekstikenttään annetut vastaukset

Vastausvaihtoehdot	Teksti
Muu, mistä?	Google
Muu, mistä?	Tukkujen julkaisut
Muu, mistä?	Google
Muu, mistä?	netistä, jos tarvitsen päivitystä tietoihini
Muu, mistä?	Esim Pinni lehdestä
Muu, mistä?	mm atopialiitto
Muu, mistä?	Eat-koulutus
Muu, mistä?	Internet
Muu, mistä?	Alan lehdet, muutlehdet, internet
Muu, mistä?	tukes
Muu, mistä?	ihan Kampaajien facesivuilta
Muu, mistä?	netistä
Muu, mistä?	Netistä

23. Pystyn yhdistämään saadun tiedon käytännön työhön.

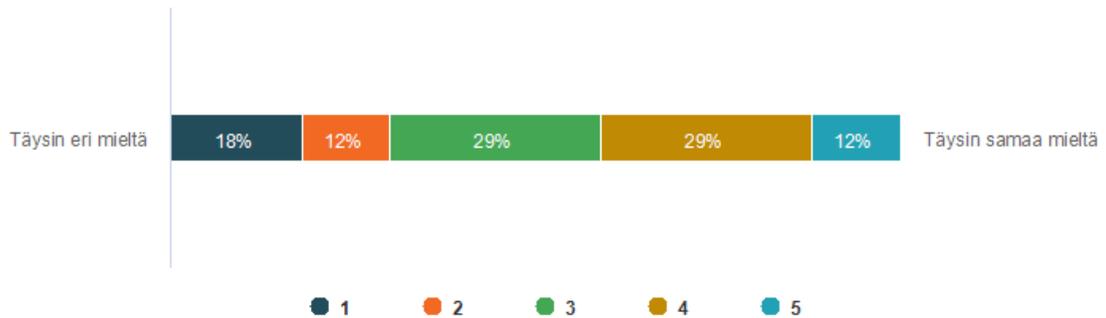
Vastaajien määrä: 50

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Medi-aani
Täysin eri mieltä	4	5	14	19	8	Täysin samaa mieltä	50	3,4	4,0
	8,0%	10,0%	28,0%	38,0%	16,0%				
Yhteensä	4	5	14	19	8		50	3,4	4,0

24. Koen saavani riittävästi tietoa kemikaalialtistumisesta johtuvista riskeistä kuten käsi-ihotuma-, herkistymis- ja allergisoitumisriskeistä.

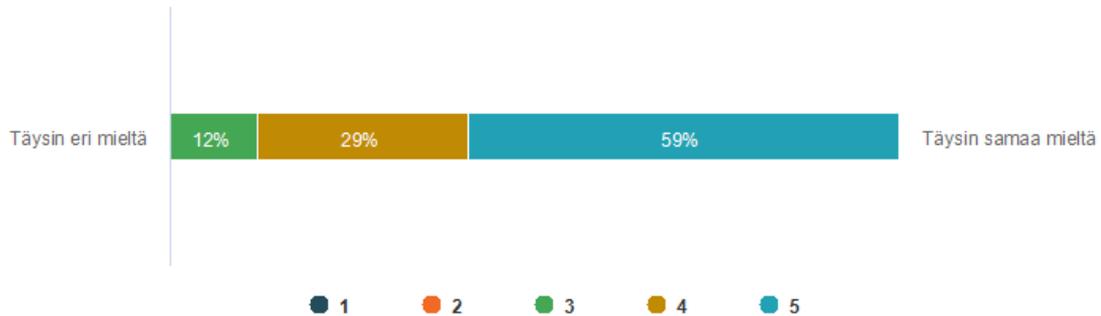
Vastaajien määrä: 51

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Medi-aani
Täysin eri mieltä	9	6	15	15	6	Täysin samaa mieltä	51	3,1	3,0
	17,6%	11,8%	29,4%	29,4%	11,8%				
Yhteensä	9	6	15	15	6		51	3,1	3,0

25. Pidän liiketoiminnan kestävästä kehitystä tärkeänä.

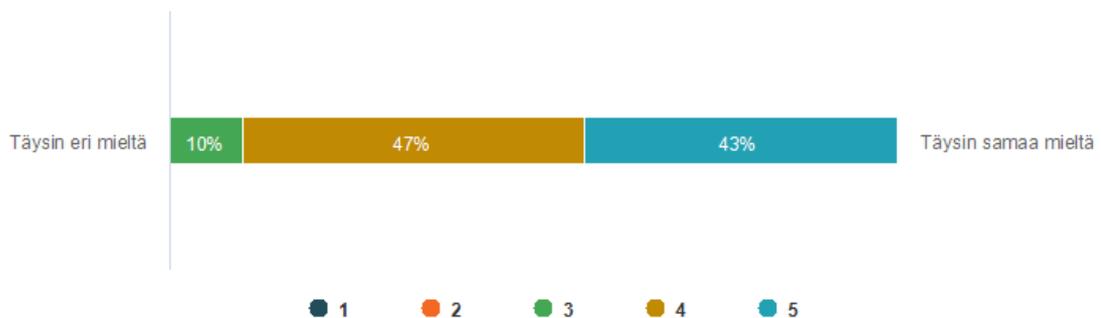
Vastaajien määrä: 51

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Mediानी
Täysin eri mieltä	0	0	6	15	30	Täysin samaa mieltä	51	4,5	5,0
	0,0%	0,0%	11,8%	29,4%	58,8%				
Yhteensä	0	0	6	15	30		51	4,5	5,0

26. Tiedän ja ymmärrän, mitä kestäväan kehitykseen sisältyy (mm. jätteiden lajittelu / materiaalien, energian ja veden vastuullinen käyttö / tekniikan valinta energian kulutuksen vähentämiseksi ja päästöjen rajoittamiseksi / jätteiden määrän vähentäminen, niiden uusiokäyttö ja oikeanlainen kierrättäminen / yritystoiminnan taloudellisesta kestävydestä huolehtiminen / terve kilpailu, joka ei perustu velkaantumiseen / terveyden ja henkisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen sekä yhdenvertaisuus / kestävää kehitystä tukeva laitteisto kuten energiatehokkuus).

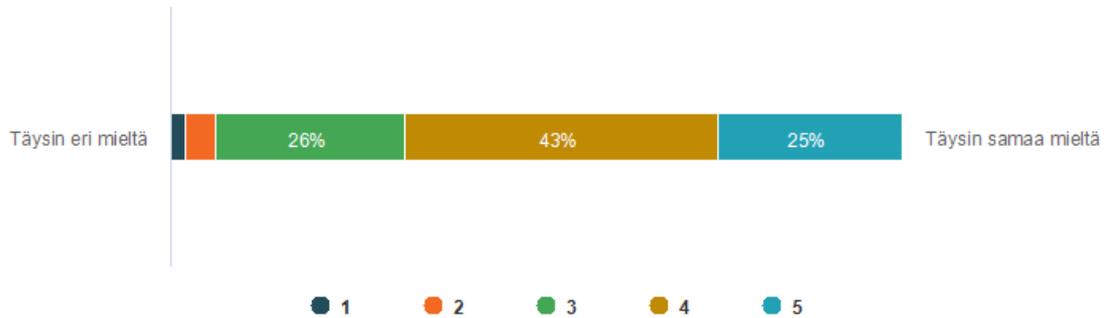
Vastaajien määrä: 51

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Mediानी
Täysin eri mieltä	0	0	5	24	22	Täysin samaa mieltä	51	4,3	4,0
	0,0%	0,0%	9,8%	47,1%	43,1%				
Yhteensä	0	0	5	24	22		51	4,3	4,0

27. Olen huomionnut kestävän kehityksen omassa liiketoimintasuunnitelmassani.

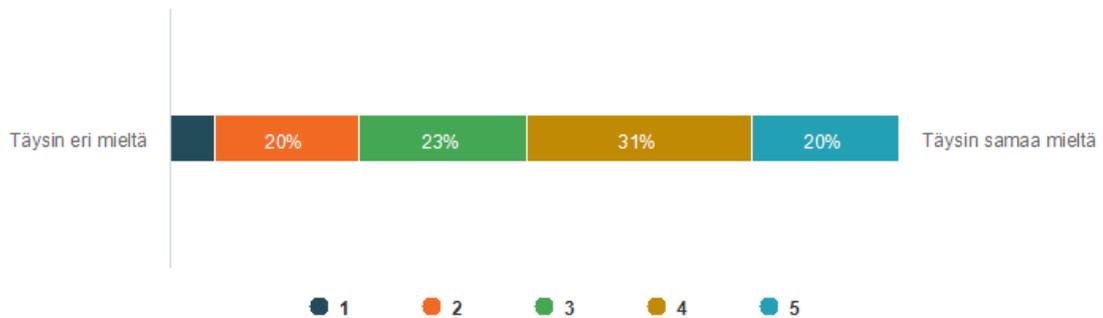
Vastaajien määrä: 51

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Mediानी
Täysin eri mieltä	1	2	13	22	13	Täysin samaa mieltä	51	3,9	4,0
	2,0%	3,9%	25,5%	43,1%	25,5%				
Yhteensä	1	2	13	22	13		51	3,9	4,0

28. Etsin tietoa hiusalan kestävästä kehityksestä.

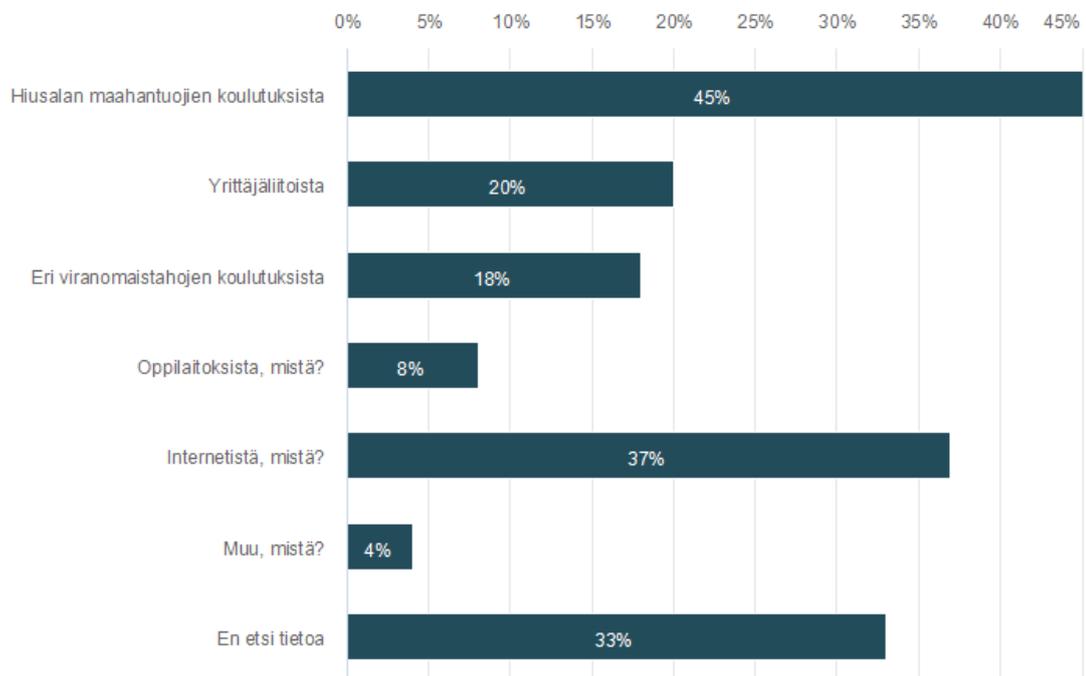
Vastaajien määrä: 51

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Mediानी
Täysin eri mieltä	3	10	12	16	10	Täysin samaa mieltä	51	3,4	4,0
	5,9%	19,6%	23,5%	31,4%	19,6%				
Yhteensä	3	10	12	16	10		51	3,4	4,0

29. Etsin tietoa hiusalan kestävästä kehityksestä (voit rastita useamman vaihtoehdon).

Vastaajien määrä: 51, valittujen vastausten lukumäärä: 84

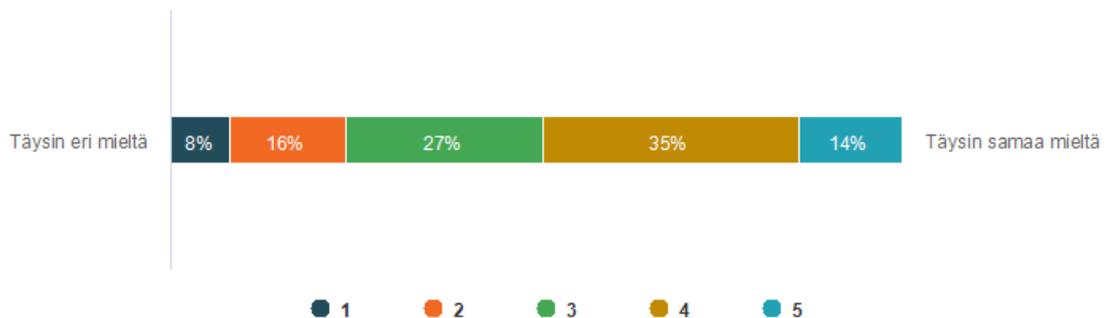
	n	Prosentti
Hiusalan maahantuojien koulutuksista	23	45,1%
Yrittäjäliitoista	10	19,6%
Eri viranomaistahojen koulutuksista	9	17,6%
Oppilaitoksista, mistä?	4	7,8%
Internetistä, mistä?	19	37,3%
Muu, mistä?	2	3,9%
En etsi tietoa	17	33,3%

Lisätekstikenttään annetut vastaukset

Vastausvaihtoehdot	Teksti
Internetistä, mistä?	Google
Internetistä, mistä?	Sortti yms.
Internetistä, mistä?	Google
Internetistä, mistä?	eri ammattien tukkureilta
Internetistä, mistä?	hakusanoilla ja Ekokompassista
Internetistä, mistä?	Internetistä
Internetistä, mistä?	Olen koututettu ekokampaaja
Internetistä, mistä?	Google
Internetistä, mistä?	Maahantuoijien verkkosivut/some
Internetistä, mistä?	Google
Internetistä, mistä?	Tuotesarjojen omilta sivuilta
Internetistä, mistä?	Google
Internetistä, mistä?	Google
Internetistä, mistä?	Google
Internetistä, mistä?	Mistä milloinkin
Internetistä, mistä?	Netti
Internetistä, mistä?	jostakin sellaisesta sivustosta josta kyseistä tietoa löytyy
Internetistä, mistä?	Google
Internetistä, mistä?	Google
Oppilaitoksista, mistä?	Ekokampaajakoulutus
Oppilaitoksista, mistä?	Opiskelen työn ohessa AMK ssa
Oppilaitoksista, mistä?	Ekokampaaja koulutus Tredussa
Oppilaitoksista, mistä?	Practicum
Muu, mistä?	jätehuollon kurssi
Muu, mistä?	Kollegat

30. Saan tietoa hiusalan kestävästä kehityksestä.

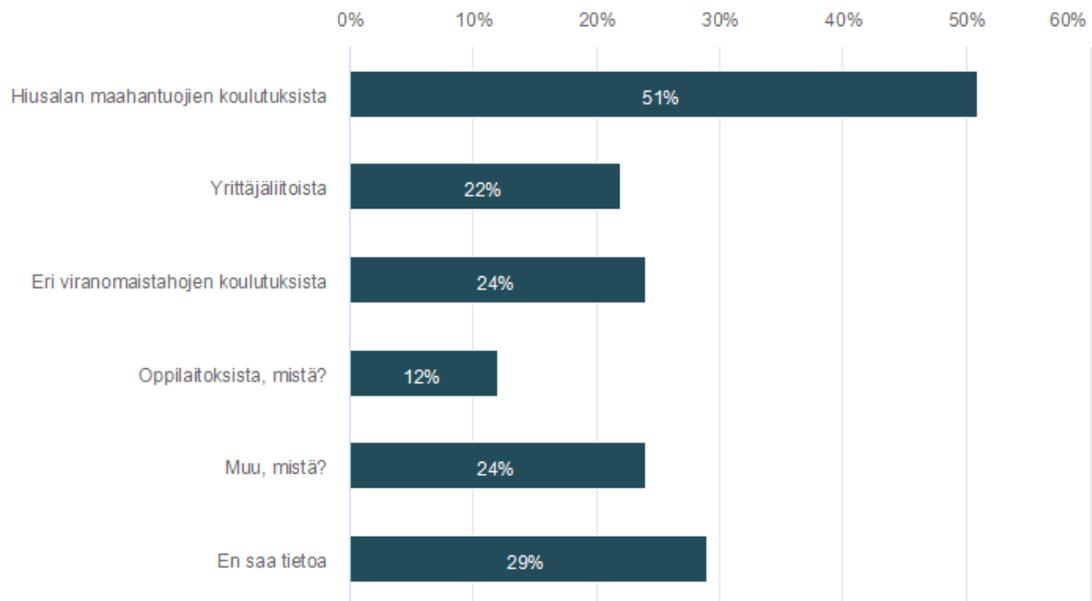
Vastaajien määrä: 51

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Medi-aani
Täysin eri mieltä	4	8	14	18	7	Täysin samaa mieltä	51	3,3	3,0
	7,8%	15,7%	27,5%	35,3%	13,7%				
Yhteensä	4	8	14	18	7		51	3,3	3,0

31. Saan tietoa hiusalan kestävästä kehityksestä (voit rastita useamman vaihtoehdon).

Vastaajien määrä: 51, valittujen vastausten lukumäärä: 82

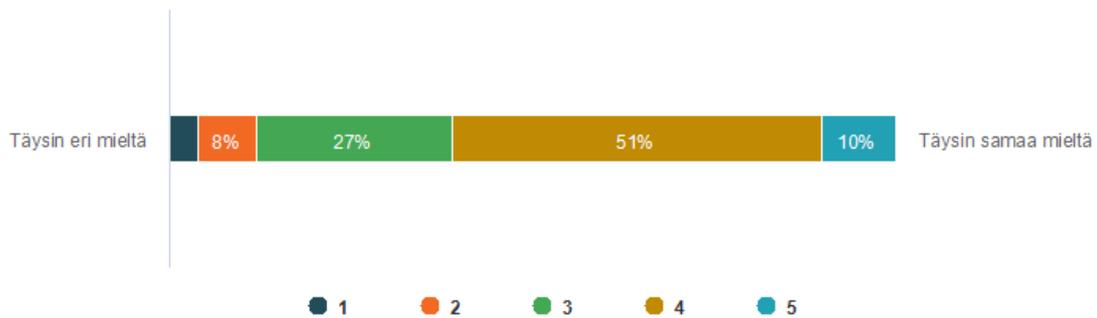
	n	Prosentti
Hiusalan maahantuojien koulutuksista	26	51,0%
Yrittäjälehtiä	11	21,6%
Eri viranomaistahojen koulutuksista	12	23,5%
Oppilaitoksista, mistä?	6	11,8%
Muu, mistä?	12	23,5%
En saa tietoa	15	29,4%

Lisätekstikenttään annetut vastaukset

Vastausvaihtoehdot	Teksti
Oppilaitoksista, mistä?	Amk, eat
Oppilaitoksista, mistä?	Rastor
Oppilaitoksista, mistä?	Ekokampaajakoulutus
Oppilaitoksista, mistä?	Careeria omnia
Oppilaitoksista, mistä?	Practicum
Oppilaitoksista, mistä?	EAT koulun kautta
Muu, mistä?	Internet
Muu, mistä?	Netistä eri sivustoja
Muu, mistä?	messu tapahtumista
Muu, mistä?	netistä
Muu, mistä?	Internet, lehdet
Muu, mistä?	Olen koututettu ekokampaaja
Muu, mistä?	Maajantuojien markkinointi
Muu, mistä?	Internet,alanlehdet
Muu, mistä?	Google
Muu, mistä?	Pinni lehdestä
Muu, mistä?	Netistä
Muu, mistä?	Netistä yleisistä kierrätykseen liittyvistä julkaisuista

32. Pystyn yhdistämään saadun tiedon käytännön työhön.

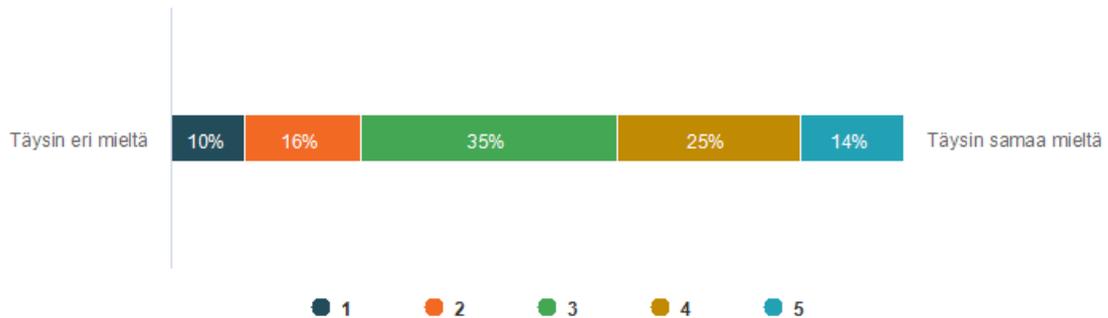
Vastaajien määrä: 51

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Medi-aani
Täysin eri mieltä	2	4	14	26	5	Täysin samaa mieltä	51	3,5	4,0
	3,9%	7,8%	27,5%	51,0%	9,8%				
Yhteensä	2	4	14	26	5		51	3,5	4,0

33. Koen saavani riittävästi tietoa hiusalan kestävästä kehityksestä.

Vastaajien määrä: 51

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Medi-aani
Täysin eri mieltä	5	8	18	13	7	Täysin samaa mieltä	51	3,2	3,0
	9,8%	15,7%	35,3%	25,5%	13,7%				
Yhteensä	5	8	18	13	7		51	3,2	3,0